

155.4238

๙ ๘๓๓ ก

๙ ๙

การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย
โดยใช้การเล่นตามมุมตามข้อตกลง
กับการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์

18 S.A. 2539

ปริญญาโท
ของ
สุภา สุขวิมลย์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2539

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๙ ๙๙๐๑

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญาบัตรฉบับนี้
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน

(ผศ.ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

..... กรรมการ

(รศ.นิภา ศรีไพโรจน์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(ผศ.ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

..... กรรมการ

(รศ.นิภา ศรีไพโรจน์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผศ.ดร.เยาวพา เดชะคุปต์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญาบัตรฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ 9 เดือนพฤษภาคม พ.ศ 2539

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยความกรุณา ความช่วยเหลือ การให้คำแนะนำอย่างดียิ่งจาก ผศ.ดร.กฤษยา ตันติผลาชีวะ รศ.นิภา ศรีไพโรจน์ ประธานและกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และ ผศ.ดร.เยาวพา เดชะคุปต์ กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ให้บรรลุผลสำเร็จด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.พัชรี ผลโยธิน ดร.วรรณารถ รักสกุลไทย และอาจารย์ มาสวิมล รักบ้านเกิด ที่กรุณาตรวจสอบและให้คำแนะนำในการแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเก็บข้อมูล

ตลอดระยะเวลาในการทำปริญญานิพนธ์นี้ผู้วิจัยถือว่าเป็นช่วงหนึ่งที่สำคัญที่สุดของชีวิตที่ทำให้มีโอกาสพัฒนาตนเอง ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ผู้วิจัยได้รับการถ่ายทอดมาจากอาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ประสบการณ์ ความห่วงใย เอื้ออาทรต่อศิษย์ และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา จึงกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ผอ.วรรณภา สุขรมย์ ผู้บริหารโรงเรียนที่ให้โอกาสได้ไปศึกษาดูระดับมัธยมศึกษา และคอยเป็นกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์

ขอขอบคุณ คุณนิพนธ์ บุญยรัตพันธุ์ ที่มีส่วนให้คำปรึกษาแนะนำ อาจารย์สุจิตรา ยิ้มประยูร และอาจารย์อริยา ญาติเสมอ ผู้ช่วยผู้วิจัยที่ให้การช่วยเหลือด้วยดีมาตลอดเวลา ที่ทำการทดลองในชั้นเรียน

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดา ครูอาจารย์ทุกท่าน ตลอดจนผู้มีพระคุณที่ให้กำลังใจมาโดยตลอด

สุภา สุขวิบูลย์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	6
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัย เด็กปฐมวัย	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น.....	25
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้โดยใช้ข้อตกลง.....	42
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูกับเด็ก	51
สมมติฐานในการศึกษา.....	58
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	59
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	59
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง.....	60
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	60
แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง.....	63
วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	67
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	76
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	76
สมมติฐานในการศึกษา.....	76
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	77
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	79
อภิปรายผล	80
ข้อสังเกตจากการศึกษา	87
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	88
ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป	89
บรรณานุกรม	91
ภาคผนวก	101
ประวัติย่อของผู้วิจัย	140

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1	แบบแผนการทดลองของกลุ่มทดลอง..... 64
2	เปรียบเทียบคะแนนการประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ก่อนการทดลอง ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับ กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ 71
3	เปรียบเทียบคะแนนการประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ก่อนและหลัง การทดลองของกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลง และกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ 72
4	เปรียบเทียบคะแนนการประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับ กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ 73
5	เปรียบเทียบคะแนนหลังการทดลองกับคะแนนความคงทนของลักษณะ นิสัยที่พึงประสงค์ของกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุม ตามข้อตกลงกับกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ 74
6	เปรียบเทียบคะแนนความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ระหว่าง กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงและ กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ 75
7	คะแนนการประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ก่อนการทดลองของ กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลง 133
8	คะแนนการประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ก่อนการทดลองของ กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ 134

9	คะแนนการประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์หลังการทดลอง ของกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลง	135
10	คะแนนการประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์หลังการทดลองของ กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์	136
11	คะแนนการประเมินความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของ กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลง	137
12	คะแนนการประเมินความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของ กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์	138
13	ความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของกลุ่มที่ได้รับการจัด ประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงและการเล่นแบบมี ปฏิสัมพันธ์หลังการทดลอง 2 สัปดาห์	139

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้เด็กและเยาวชนมีปัญหาในการปรับตัวและเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มากขึ้น (สุรพล วังสินธ์. 2531 : 42) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคตนั้นบุคคลจะต้องสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเปลี่ยนแปลง ซึ่งในหลักสูตรทุกระดับได้ระบุดูจุดมุ่งหมายของการศึกษาสอนให้คนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรุงเทพมหานคร. 2536 : 6)

วัยเด็กถือว่าเป็นวัยที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นวัยที่มีพัฒนาการต่างๆ ไปอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กที่จะไปสู่พื้นฐานทางบุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงแรกของชีวิตมีอิทธิพลมากต่อการเสริมสร้างความพร้อมสำหรับการพัฒนาในขั้นต่อไป ซึ่ง ฟรอยด์ (Freud) เชื่อว่า เด็กจะเรียนรู้การเปลี่ยนแปลง และเป็นช่วงสำคัญที่สุดในการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อปรับตัวเข้ากับสังคม (Freud. 1949 : 26-29) ความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยกับการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมนั้น เด็กควรจะได้รับ การถ่ายทอดทัศนคติ ความเชื่อทางจิตใจและสังคมตั้งแต่เล็ก ซึ่งจะมีผลสืบเนื่องต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กเมื่อโตขึ้น (วิลาวัณย์ เผือกพ่วง. 2536 : 1 ; อ้างอิงมาจาก Berelson and Stiner. 1966 : 135) บุคคลและสังคมถือเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาซึ่งกันและกัน บุคคลที่มีคุณภาพย่อมสร้างสรรคความเจริญก้าวหน้าให้เกิดแก่สังคมและในทางกลับกัน

สังคมที่เจริญยอมเกื้อกูลให้บุคคลดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข มนุษย์ถือเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติซึ่งต้องอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

เด็กเริ่มมีการติดต่อกับสังคมแวดล้อมแห่งแรกสุดคือ สังคมครอบครัว ต่อมาเมื่อเด็กเข้าโรงเรียนก็จำเป็นต้องเรียนรู้การปรับตัวในสภาพสังคมใหม่ซึ่งแตกต่างไปจากสังคมเดิม เด็กในช่วงอายุ 3-6 ปี เป็นวัยที่มีลักษณะเด่น ดังที่ เพียเจท์ (Piaget) กล่าวว่า เป็นวัยแห่งการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ เด็กจะยึดความคิดของตนเองเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงผู้อื่นว่าจะคิดและรู้สึกอย่างไร (ทัศนาก้าวพลอย. 2535 : 1) เด็กมีการแสดงอารมณ์ของตนออกมาทันทีและเปิดเผย ซึ่งบางครั้งรุนแรงจนเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น (วัฒนา บุญญฤทธิ์. 2531 : 1) การสอนในระดับก่อนประถมศึกษาควรมุ่งเน้นการฝึกความพร้อมทางด้านต่าง ๆ การสร้างเสริมลักษณะนิสัยตลอดจนทัศนคติที่ดีให้แก่เด็กมากกว่ามุ่งเน้นให้ความรู้ทางวิชาการ เพราะเด็กจะได้เรียนรู้อยู่แล้วเมื่อเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา (กิตติยวดี บุญชื้อ และคนอื่น ๆ. 2523 : 39)

✓ ความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทัศนคติและลักษณะนิสัยของเด็กจากการเล่นและการทำงานร่วมกับคนอื่น เพื่อปลูกฝังให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดีงามและรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมใหม่ที่ไม่ใช่คนในครอบครัวของเด็ก (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2521 : 5) เมื่อเด็กได้มาโรงเรียนเป็นครั้งแรกเด็กส่วนใหญ่จะมีปัญหาด้านลักษณะนิสัยมากมายและแตกต่างกันไป เด็กยังไม่คุ้นเคยกับประสบการณ์ใหม่ บางคนจะมีลักษณะก้าวร้าว ต่อยตี หรือผลักรื้อเด็กที่เล็กกว่า แย่งของเล่นจากเด็กอื่น ๆ (พิมแข สารวิงศ์จันทร์. 2533 : 1) โรงเรียนจึงเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ในเรื่องการปรับตัวของเด็ก พฤติกรรมของครูมีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก ดังนั้น กระบวนการจัดการเรียนการสอนอันนำไปสู่พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดพัฒนาการจึงเป็นสิ่งสำคัญ เฮอร์ลอค (Hurlock) กล่าวว่า พัฒนาการทางสังคมจะเป็นแบบแผนตามลำดับขั้นที่สังเกตได้จากพฤติกรรมทางสังคม การที่เด็กจะเข้าสังคมได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับลักษณะของ พฤติกรรมที่เหมาะสม บทบาท และทัศนคติของเด็กต่อสังคม (Hurlock. 1972 : 230-237)

การเล่นเป็นการเรียนรู้สังคมอย่างหนึ่ง ซึ่งเด็กวัย 5-6 ปี ควรได้รับประสบการณ์การเล่นกับเพื่อนเพื่อเรียนรู้การแบ่งปัน การแลกเปลี่ยน การรอคอย และรู้จักช่วยเหลือผู้อื่นตามสมควร อีกทั้งยังเป็นการฝึกให้เด็กรู้จักปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และกติกาต่างๆ (ภรณ์ คุรุรัตน์. 2535 : 6) เด็กปฐมวัยควรจะได้เรียนรู้ระเบียบวินัยต่าง ๆ โดยการเล่น และทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2527 : 53) เพราะเด็กจะได้ใช้การเล่นเป็นสื่อในการปรับตัวเพื่อให้เกิดความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ช่วยให้เกิดความอบอุ่นมั่นคงเป็นสุข มีโอกาสตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของตนเอง ซึ่งเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านให้กับเด็กปฐมวัย (ทัศนาก้าวพลอย. 2535 : 2) และการเล่นของเด็กนี้เอง มิลลาร์ (Millar) กล่าวว่า จะช่วยทำให้เด็กคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (ทัศนาก้าวพลอย. 2535 : 2 ; อ้างอิงมาจาก Millar. 1968) การให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ เด็กจะพยายามปรับตัวเข้าหากันเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน

บุคคลในวงการต่างๆ ได้แก่ นักจิตวิทยา นักการศึกษา และแพทย์ต่างก็ยอมรับความสำคัญของการเล่นว่ามีคุณประโยชน์อย่างยิ่งต่อชีวิตเด็ก และถือเป็นโอกาสที่เด็กจะได้เรียนรู้ประสบการณ์ต่างๆ ได้ด้วยตนเอง การเล่นเป็นการเตรียมตัวสำหรับชีวิตในอนาคตของเด็ก (ภรณ์ คุรุรัตน์. 2535 : 1) นักการศึกษาหลายท่านมีความเห็นตรงกันว่า การเล่นเป็นการเรียนรู้ของเด็ก และเป็นกระบวนการของการศึกษาที่สมบูรณ์ที่สุด (นิรมล ชยุตสาหกิจ. 2524 : 3) เปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกการปรับตัวทางด้านสังคมรู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง (กิตติ พิศรวิชญ์. 2521 : 26) การเล่นเกมสอนให้เด็กรู้จักเหตุผล รู้จักให้อภัยกัน ฝึกให้รู้จักความสามัคคี รู้จักเสียสละ รู้จักการรอคอย อดทน และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างดี (วราภรณ์ รักวิชัย. 2533 : 99)

ในสภาพความเป็นจริง การให้ความสำคัญของการเล่นยังมีน้อยมาก การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการเล่นตามมุม วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ยังมีไม่เพียงพอที่จะเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่น และจากการสังเกตลักษณะการเล่นของเด็กที่โรงเรียน ผู้วิจัยพบว่า เด็กถูกปล่อยให้เล่นตามธรรมชาติ เด็กมักจะรังแกกัน ทะเลาะกัน เนื่องจากการหิวของเล่น ซึ่งทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะของเล่นมีไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก

อีกประการหนึ่ง การอบรมสั่งสอนและการจัดกิจกรรมการเล่นเพื่อสร้างเสริมลักษณะที่พึงประสงค์ที่ครูจัดให้กับเด็กไม่สม่ำเสมอ รวมทั้งการเปิดโอกาสให้เด็กคิดมีน้อย การจัดประสบการณ์ที่ครูส่วนใหญ่ใช้คือ การบรรยาย เล่าเรื่อง โดยผู้เรียนไม่มีโอกาสพูด หรือแสดงความคิดเห็น (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 62) ปัญหาเหล่านี้แสดงว่า เด็กควรได้รับประสบการณ์ที่จะช่วยสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์โดยการเล่น ซึ่งในการเล่นนั้นถ้ามีการพัฒนารูปแบบที่นำไปสู่การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ด้วยแล้วย่อมเป็นการเล่นที่มีคุณค่าและมีความหมายต่อเด็กอย่างแท้จริง ไฟเทลสัน และ รอส (Fietelson and Ross. 1973 : 202-203) ได้ศึกษาทดลองเกี่ยวกับการเล่นของเด็กที่ได้รับการชี้แนะกับไม่ได้รับการชี้แนะพบว่า กลุ่มเด็กที่อยู่ในบริเวณที่เล่นซึ่งมีผู้ชี้แนะจะมีพัฒนาการตามลำดับของการเล่นมากกว่ากลุ่มอื่นที่ไม่มีผู้ชี้แนะ

การจัดประสบการณ์การเล่นมีความสำคัญที่จะช่วยให้พฤติกรรมเด็กเป็นไปตามความต้องการ การจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมที่มีข้อตกลงจะเป็นแนวทางให้เด็กต้องประพฤติตามที่ได้ตกลงไว้ก่อนการเล่น และการใช้คำถามให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นจะสามารถสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ (สุทธิพรรณ ธีรพงศ์. 2534 : 2) เด็กควรได้รับการจัดประสบการณ์ที่มุ่งพัฒนาความคิด โดยครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในกระบวนการจัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ การพัฒนาเด็กให้บรรลุจุดมุ่งหมายขึ้นอยู่กับบทบาทของครู (กระทรวงศึกษาธิการ. 2533 : 7) จากการศึกษางานวิจัยพบว่า บทบาทของครูมีความสำคัญที่จะช่วยให้พฤติกรรมของเด็กเป็นไปตามความต้องการ เพราะครูเป็นผู้ใกล้ชิดกับเด็กสามารถสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ได้ นอกจากนั้นบทบาทของครูยังส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กอีกด้วย (สุทธิพรรณ ธีรพงศ์. 2534 : 2) ปฏิสัมพันธ์ของครูต่อเด็กจะส่งผลต่อเจตคติที่มีต่อสังคม และการปฏิบัติของเด็กต่อบุคคลอื่น นั่นคือ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในเรื่องมนุษยสัมพันธ์นั่นเอง (Gazda and others. 1977 : 10)

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้การเล่นตามมุม โดยเน้นการเล่นตามมุมตามข้อตกลงซึ่งมีคำถามให้เด็กคิดและร่วมกันตั้งข้อตกลงก่อนการเล่นเปรียบเทียบกับการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ เพื่อศึกษาว่าเมื่อจัดการเล่นตามมุมทั้งสองรูปแบบนี้แล้ว ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยจะเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับครูในการจัดประสบการณ์การเล่นที่จะพัฒนาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมต่อไป

- ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงและกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์
3. เพื่อเปรียบเทียบความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์หลังการทดลองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามข้อตกลงและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์
4. เพื่อเปรียบเทียบความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะทำให้ทราบผลของการเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ที่มีผลต่อการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยจะได้นำไปพัฒนาจัดรูปแบบวิธีการจัดการเล่นตามมุมที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาบทบาทของครูในการส่งเสริมการเล่นให้มีความหมายต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กให้มากขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี ศึกษาอยู่ในชั้นเด็กก่อนประถมศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียนวัดยายร่ม (วัฒนราษฎร์รังสรรค์) แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นเด็กก่อนประถมศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียนวัดยายร่ม (วัฒนราษฎร์รังสรรค์) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน จับสลากเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

3. ตัวแปรที่จะศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเล่น ซึ่งแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

3.1.1 การเล่นตามมุมตามข้อตกลง

3.1.2 การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์แบ่งเป็น 4 ลักษณะดังนี้

- 3.2.1 ความเอื้อเฟื้อ
- 3.2.2 ความมีระเบียบวินัย
- 3.2.3 ความรับผิดชอบ
- 3.2.4 การมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน

4. ระยะเวลาในการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 4 วัน วันละ 30 นาที รวม 32 ครั้ง และวัดความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์หลังการทดลอง 2 สัปดาห์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การสร้างเสริม หมายถึง ลักษณะหรือวิธีการที่ใช้ในการอบรมสั่งสอน และวิธีจัดประสบการณ์ของครูให้กับเด็กที่ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางลักษณะนิสัยให้ปฏิบัติตามจุดประสงค์ที่ต้องการ

2. ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถการอยู่ร่วมกับผู้อื่น 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ความเอื้อเฟื้อ หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกโดยการแบ่งปันวัตถุสิ่งของแก่เพื่อน ยอมให้เพื่อนเข้ามาเล่นด้วย หรือให้ความช่วยเหลือเพื่อนในขณะที่กำลังเล่น แนะนำวิธีการเล่นให้เพื่อน เสียสละสิ่งของให้แก่เพื่อน

2.2 ความมีระเบียบวินัย หมายถึง พฤติกรรมซึ่งเด็กแสดงออกโดยการปฏิบัติตามกฎ กติกาที่ครูกำหนดไว้ในการเล่น หรือทำกิจกรรมต่างๆ ในห้องเรียน การรู้จักรอคอยตามลำดับก่อน-หลัง การจัดเก็บสิ่งของได้เป็นระเบียบโดยไม่ต้องมีครูคอยตักเตือน

2.3 ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมซึ่งเด็กแสดงออกโดยการที่เด็ก รู้หน้าที่ของตนเอง สามารถทำกิจกรรมได้สำเร็จลุล่วง เก็บของเข้าที่ได้เรียบร้อยหลังจาก เลิกเล่น ทำกิจกรรมที่ตนเองเลือกเรียบร้อยแล้วจึงไปทำกิจกรรมอื่น

2.4 การมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน หมายถึง พฤติกรรมซึ่งเด็กแสดงออก โดยมีมารยาทในการพูด การใช้คำสุภาพ ค่ะ ครับ ขอบใจ ขอขอบคุณ ขอโทษ ในขณะที่เล่น หรือการทำกิจกรรมร่วมกัน ตลอดจนการพูดคุยสนทนา

3. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นเด็ก ก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนวัดยายรม (วัฒนธรรมราษฎร์รังสรรค์) แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538

4. การเล่นตามมุม หมายถึง กิจกรรมที่ให้โอกาสเด็กได้เล่น อันเป็นกิจกรรมที่ เด็กเล่นด้วยความสมัครใจ สนุกสนาน ผ่อนคลายความตึงเครียดตามมุมภายในห้องเรียน ซึ่งมีการเล่น 2 ลักษณะ คือ

4.1 การเล่นตามมุมตามข้อตกลง หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมการเล่น ตามมุมที่เด็กสนใจอย่างอิสระ ซึ่งก่อนลงมือเล่นทุกครั้งครูจะตั้งคำถามให้เด็กร่วมกันคิดถึง การปฏิบัติตนที่แสดงถึงลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในการเล่นร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อตกลง ในการเล่นแต่ละครั้ง เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมครูและเด็กร่วมกันสรุปถึงการแสดงออกตาม ข้อตกลงของการมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ประจำวัน ครูเสริมแรงด้วยคำชมเชยในสิ่งที่ เด็กปฏิบัติ

4.2 การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ หมายถึง การเล่นตามมุมที่เด็กสนใจอย่าง อิสระ โดยครูมีส่วนร่วมในการเล่นด้วยการเป็นผู้ชี้แนะอุปกรณ์ ของเล่น ชักชวนให้เด็ก เล่น มีการยกย่องชมเชย ให้กำลังใจเด็ก ให้คำแนะนำสั่งสอน เพื่อให้เด็กปฏิบัติตนโดยมี ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในการเล่นร่วมกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยใช้การเล่นตามข้อตกลงกับการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้เรียบเรียงไว้ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัย
  - 1.1 ความหมายของการสร้างเสริมลักษณะนิสัย
  - 1.2 ความสำคัญของการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัย
  - 1.3 หลักในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัย
  - 1.4 แนวการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัย
  - 1.5 ความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
  - 1.6 การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยโดยใช้การเล่นเป็นแนวทาง
  - 1.7 บทบาทและหน้าที่ของครูในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็กปฐมวัย
  - 1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัย
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น
  - 2.1 ความหมายของการเล่น
  - 2.2 คุณค่าของการเล่น
  - 2.3 ความสำคัญของการเล่น
  - 2.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเล่น
  - 2.5 หลักในการจัดประสบการณ์การเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย
  - 2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างการเล่นกับการเรียนรู้
  - 2.7 ประเภทของการเล่น

- 2.8 การเล่นตามมุม
- 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น
- 3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้โดยใช้ข้อตกลง
  - 3.1 ความหมายและความสำคัญของข้อตกลง
  - 3.2 การจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัยที่มีข้อตกลง
    - 3.2.1 การจัดประสบการณ์โดยใช้เกม
    - 3.2.2 การจัดประสบการณ์การเล่นกลางแจ้ง
    - 3.2.3 การจัดประสบการณ์ดนตรี
  - 3.3 หลักการใช้ข้อตกลงต่อการเรียนรู้ในเด็กปฐมวัย
  - 3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อตกลง
- 4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก
  - 4.1 ความหมายของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์
  - 4.2 พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์กับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
  - 4.3 พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูกับเด็กในการเล่น
  - 4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัย

1.1 ความหมายของการสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ลักษณะนิสัย หมายถึง การประพฤติปฏิบัติหรือการแสดงออกของบุคคลที่กระทำอยู่เป็นประจำจนเกิดความเคยชิน ลักษณะนิสัยของแต่ละบุคคลอาจมีทั้งลักษณะที่ดีและลักษณะที่ไม่ดี เช่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ถือว่าเป็นลักษณะนิสัยที่ดี ส่วนการพูดปด การว่าร้ายผู้อื่น เป็นลักษณะนิสัยที่ไม่ดี ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัย เราจึงมุ่งพิจารณาเฉพาะลักษณะนิสัยที่ดีเป็นสำคัญ โดยจะต้องทั้งปลูกและฝังลักษณะนิสัยนั้นๆ คือ การ

ปลูกได้แก่การทำสิ่งที่ยังไม่มีให้มีขึ้นและฝัง คือ การจัดให้สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วยังคงอยู่เรื่อยไป จนติดเป็นนิสัย ดังนั้นการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยจึงหมายถึง การปลูกฝังลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอันประกอบด้วยลักษณะนิสัยที่ควรสร้างเสริมและควรเน้นหลายประการ (มุสตี กุฏอินทร์. 2526 : 41)

ราศี ทองสวัสดิ์ (2526 : 387) กล่าวว่า ลักษณะนิสัยหมายถึงพฤติกรรมที่เด็กได้กระทำซ้ำๆ กันหลายครั้ง ในขณะที่เด็กเล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆ จนเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้โดยการฝึกฝนจากครูผู้ซึ่งมีหน้าที่ต่อความรับผิดชอบอันสำคัญในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก

นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข (2531 : 17) ได้กล่าวว่า การเล่นจะสร้างเสริมนิสัยที่ดี นอกจากนี้ยังช่วยสร้างเสริมสังคมนิสัยให้แก่เด็กซึ่งเป็นการฝึกด้านสังคม การเข้ากลุ่มพวก

พิมพ์ แซ่วังค์จันทร์ (2533 : 9) ได้ให้คำจำกัดความของการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ว่าหมายถึง วิธีการที่ใช้ในการอบรมสั่งสอน ตลอดจนการจัดกิจกรรมให้แก่เด็กของครู

สรุปความหมายของการสร้างเสริมลักษณะนิสัย หมายถึง การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กโดยสอดแทรกวิธีการอบรมสั่งสอนเพื่อให้เด็กรู้จักควบคุมพฤติกรรมของตนในขณะที่เด็กเล่นกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสม

1.2 ความสำคัญของการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัย

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521 : 25) กล่าวว่า การที่เด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีนั้นจะต้องเริ่มฝึกฝนปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กเล็ก การเริ่มต้นงานชีวิตก็เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะการเริ่มงานชีวิตของเด็กเล็กซึ่งเป็นระยะที่จะเพาะนิสัยของเด็กเอง

ประคินันท์ อุปรมัย (2524 : 8-11) กล่าวว่า การศึกษาของเด็กในช่วงปฐมวัย เป็นช่วงที่สำคัญที่สุดของชีวิต เพราะเป็นช่วงที่เด็กพัฒนาความสามารถที่จะเรียนรู้มากที่สุด ในช่วงนี้ถ้าบ้านและโรงเรียนมีสิ่งแวดล้อมที่สร้างเสริมการเรียนรู้ เด็กก็จะเกิดการเรียนรู้ทั้งโดยทั่วไปและการเรียนรู้ในเรื่องเฉพาะอย่างได้ดีที่สุดด้วย

มุสตี กุฏอินทร์ (2526 : 45-46) กล่าวถึงความสำคัญของการสร้างเสริมลักษณะนิสัยว่า เป็นสิ่งดีที่สามารถทำได้และดูจะทำได้ง่ายกว่าวัยอื่นๆ เสียอีก ดังภาษิตที่ว่า "ไม่อ่อนดัดง่าย ไม่แก่ดัดยาก" ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมของครูกับวัยและพัฒนาการของเด็ก ซึ่งกิจกรรมนั้นสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กให้ไปในทางที่ดีและนำไปสู่การปฏิบัติจนเป็นนิสัยได้

จากเอกสารดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัย มีความสำคัญสำหรับชีวิตของเด็กปฐมวัยว่า เป็นวัยที่ควรจะต้องวางพื้นฐานในด้านลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก เนื่องจากลักษณะนิสัยที่เด็กได้รับการปลูกฝังในช่วงนี้มีผลต่อพัฒนาการในระยะต่อไปอย่างมาก ซึ่งจะเป็นผลดีต่อตัวเด็กเองและต่อสังคมโดยรวม

1.3 หลักในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัย

มุสตี กุฏอินทร์ (2526 : 45-47) กล่าวถึงหลักในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัย ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กควรมีความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะนิสัยที่ดีต่างๆ เป็นสิ่งที่สามารถสร้างเสริมให้แก่เด็กปฐมวัยได้ในระดับที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก ซึ่งอาจมีผู้สงสัยว่าเด็กอายุน้อยเราจะคาดหวังให้เด็กมีลักษณะนิสัยต่างๆ ที่พึงประสงค์ได้อย่างไร ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าเด็กสามารถทำได้และดูจะง่ายกว่าวัยอื่นๆ เสียอีก ดังนั้นอย่างไรก็ตามการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กจะต้องคำนึงถึงวุฒิภาวะและพัฒนาการของเด็กเพื่อจะได้จัดประสบการณ์ให้เหมาะสม

2. การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีต้องอาศัยการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ติดเป็นนิสัย การปลูกฝังลักษณะนิสัยต้องใช้เวลานานค่อยเป็นค่อยไป และเห็นผลในระยะยาว

ครูต้องให้ความช่วยเหลือเด็กให้มีโอกาสฝึกฝนและกระทำอย่างสม่ำเสมอ ดูแลให้ปฏิบัติจนเคยชินตักเตือนและหาวิธีแก้ไขโดยทันทีเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

3. การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีงามให้แก่เด็กเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษาระดับปฐมวัย การปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีนั้นจะผสมผสานอยู่ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดระยะเวลา

4. การวางแผนแนวการจัดประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องหลายประการได้แก่ ลักษณะสังคมที่เด็กอยู่ใกล้ชิด ความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ความต้องการของเด็ก และปัญหาพิเศษของเด็กบางคน

5. ความสำเร็จของการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยอยู่ที่บทบาทและความร่วมมือของผู้ปกครองและครู เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด

การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมมีผลต่อการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีงามให้แก่เด็ก ซึ่งครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ คำนึงถึงวุฒิภาวะและพัฒนาการของเด็ก ครูต้องให้ความช่วยเหลือเด็กให้ได้มีโอกาสฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ มีการวางแผนแนวทางการจัดประสบการณ์โดยคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.4 แนวการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัย

มุสดี กุฏอินทร์ (2526 : 48-52) ได้สรุปแนวการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็กปฐมวัยได้ 2 ลักษณะคือ

1. การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเพื่อปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดี

1.1 การจัดสภาพแวดล้อมด้านสถานที่และเครื่องใช้ต่างๆ มีผลต่อลักษณะนิสัยของเด็กดังนี้

1.1.1 ในการจัดที่อยู่สำหรับเด็กปฐมวัย ควรมีบรรยากาศร่มรื่น เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด มีความปลอดภัย และจัดโดยคำนึงถึงวุฒิภาวะของเด็ก

1.1.2 ควรจัดให้เด็กอยู่ในบรรยากาศที่เด็กมีความคุ้นเคยมีบรรยากาศเหมือนบ้าน เช่น ควรจัดให้มีมุมบ้าน มีของใช้คล้ายของที่มีที่บ้านของเด็ก

1.1.3 ควรให้มีที่พักผ่อนที่เด็กสามารถนอนราบกับพื้นได้ และควรมีที่รับประทานอาหาร ห้องน้ำ ห้องส้วมที่สะอาด เพื่อให้เด็กมีสุขภาพดี

1.1.4 การปลูกต้นไม้ เลี้ยงสัตว์ จะช่วยให้เด็กมีความรู้สึกรักธรรมชาติ รักสัตว์ รักต้นไม้ และมีความชื่นชมในความงามตามธรรมชาติ

1.2 บรรยากาศความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก

1.2.1 พ่อแม่และครูควรจัดบรรยากาศที่ทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย ซึ่งจะทำให้เด็กสามารถพัฒนาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ได้ดี ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า ลักษณะนิสัยของเด็กได้รับอิทธิพลจากชีวิตในครอบครัวของเด็กเป็นอย่างมาก พ่อแม่ควรมีความเข้าใจเด็ก ส่งเสริมให้เด็กรู้จักรับผิดชอบและให้เด็กมีเวลาเป็นของตัวเอง สำหรับครูถ้าครูมีความเข้าใจเด็กก็จะช่วยสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กได้ดี

1.2.2 ควรจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก ธรรมชาติของเด็กต้องการทำกิจกรรมที่สนุกสนานและควรเปลี่ยนกิจกรรมบ่อยๆ การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมเป็นการช่วยแก้ปัญหาการมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้

2. การจัดประสบการณ์ต่างๆ ที่เหมาะสมเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดี

2.1 สุขนิสัย เด็กต้องเรียนรู้การช่วยเหลือตัวเองมากขึ้น เมื่ออยู่ในสถานศึกษาปฐมวัย เด็กควรได้รับประทานอาหารที่ถูกหลักโภชนาการได้พักผ่อนนอนหลับ ฝึกนิสัยการขับถ่าย และรู้จักรักษาสุขภาพอนามัย เช่น รู้จักวิธีแปรงฟัน

2.2 พลศึกษา เด็กควรได้ออกกำลังกาย วิ่ง กระโดดบริหารร่างกาย เล่นเครื่องเล่นสนาม เล่นเกม การเคลื่อนไหวและจังหวะ ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีสุขภาพแข็งแรง รู้จักเล่นเป็นหมู่คณะ

2.3 ศิลปะ เป็นกิจกรรมที่ช่วยสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็กปฐมวัย เช่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การแบ่งปันของใช้กัน เป็นต้น

2.4 ดนตรี ช่วยให้เด็กได้แสดงออกด้วยท่าทางและอารมณ์ ได้รู้จักการเล่น เป็นหมู่คณะ มีความสามัคคี และมีความคิดสร้างสรรค์

2.5 การเล่น ช่วยให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับผู้อื่น รู้จักความร่วมมือ แบ่งปัน และช่วยเหลือผู้อื่น ยอมรับและเป็นมิตรกับผู้อื่น มีความคิดสร้างสรรค์ มีความเป็นระเบียบ รู้จักรักษาของใช้ และมีความรับผิดชอบ

2.6 จริยธรรม การปลูกฝังให้เด็กมีจริยธรรมได้แก่การช่วยให้เด็กมีคุณธรรมที่พึงประสงค์ เช่น มีใจเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นใจผู้อื่น

ลักษณะนิสัยที่ควรสร้างเสริมให้กับเด็กปฐมวัยนั้นเป็นผลมาจากการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

1.5 ความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

ประภาพรรณ สุวรรณสุข (2526 : 25-34) ได้กล่าวถึงความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยว่าเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การเรียนรู้จากการบอกเล่า และการเรียนรู้จากการสังเกต

1. การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ได้แก่ การเรียนรู้ที่เด็กได้จากสภาพแวดล้อม โดยการลงมือกระทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง หรือเด็กได้พบเห็นด้วยตนเอง ซึ่งประสบการณ์ตรงนี้ย่อมมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กเป็นอย่างมาก และมีผลต่อการสร้างเสริมลักษณะนิสัยของเด็กด้วย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ประสบการณ์ตรงของเด็กได้แก่ ตัวเสริมแรงทางบวก เมื่อต้องการให้เด็กมีลักษณะนิสัยนั้นต่อไป และการลงโทษเมื่อต้องการให้เด็กยุติลักษณะนิสัยที่ไม่เหมาะสม

สิ่งที่ครูควรกระทำในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้แก่เด็กคือการจัดเตรียมประสบการณ์ตรงให้เด็กด้วยตนเอง โดยจัดในรูปแบบของการเล่นเพื่อจะได้ผลสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก คือ เด็กจะเรียนรู้จากการเล่น ครูควรวางแผนการจัดกิจกรรมในการเล่นไว้ล่วงหน้าจะช่วยให้การพัฒนาลักษณะนิสัยตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

2. การเรียนรู้จากการบอกเล่า เป็นการเรียนรู้ทางอ้อมจากการบอกเล่าของบุคคลอื่น ซึ่งการเรียนรู้จากการบอกเล่านี้เด็กจะสร้างภาพพจน์ขึ้นในสมองแทนที่จะได้เห็นโดยตรงจากตัวแบบที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง แต่ในบางครั้งครูไม่สามารถจัดกิจกรรมให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงได้ ครูก็อาจต้องเลือกใช้วิธีการบอกเล่าแทน

การที่ครูจะสร้างเสริมลักษณะนิสัยด้วยวิธีเล่าเรื่องราวต่างๆ เช่น การเล่านิทานให้เด็กฟัง ควรกำหนดให้ตัวละครในเรื่องได้มีโอกาสรับการเสริมแรงทางบวก เมื่อตัวละครนั้นแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และระงับเด็กให้หยุดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยครูต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็ก ความเหมาะสมกับวัยในการตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติ

3. การเรียนรู้จากการสังเกต เด็กสามารถเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบหรือการลอกเลียนแบบ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ได้ผลรวดเร็ว การนำการเรียนรู้จากการสังเกตมาใช้ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยของเด็ก ครูควรเลือกตัวแบบที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับเด็กที่ต้องการจะเสริมสร้างลักษณะนิสัย โดยเลือกเด็กในชั้นเรียนเดียวกันที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมครูจะให้การเสริมแรงด้วยคำชมเชยต่อหน้าเพื่อนๆ ทุกครั้ง เพื่อให้เด็กในชั้นเรียนทำแบบอย่างของพฤติกรรมนั้น

การเสริมแรงมีอิทธิพลต่อการสร้างเสริมลักษณะนิสัยของเด็กอย่างยิ่ง เด็กที่ได้รับการเสริมแรงพฤติกรรมเสมอๆ มีแนวโน้มจะแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากขึ้น การเสริมแรงทางสังคม เช่น การยกย่องชมเชย การกระทำของเด็กเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มมากขึ้นได้

1.6 การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยโดยใช้การเล่นเป็นแนวทาง

เมื่อเด็กไปโรงเรียนเป็นครั้งแรกส่วนใหญ่มักจะมีปัญหาด้านลักษณะนิสัยมากมาย และแตกต่างกัน เด็กบางคนร้องไห้เพราะเข้ากับเพื่อนและสิ่งแวดล้อมใหม่ไม่ได้ เด็กบางคนไม่สามารถปฏิบัติตามระเบียบของชั้นได้ กิริยาวาจาไม่สุภาพ เอาแต่ใจตนเอง ฯลฯ

การที่ครูช่วยให้เด็กเหล่านี้ปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้และเปลี่ยนลักษณะนิสัยที่ไม่ดีนั้น เด็กจะต้องเรียนรู้ด้วยตนเองจึงจะได้ผลดี เด็กจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดก็โดยการเล่นนั่นเอง ราชี ทองสวัสดิ์ (2526 : 363-366) กล่าวว่า ครูที่มีหน้าที่จัดกิจกรรมการเล่นให้เด็กได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง ครูควรจะเรียนรู้ในเรื่องต่อไปนี้ก่อน คือ

1. สาเหตุที่ทำให้เด็กมีความแตกต่างทางด้านลักษณะนิสัย

เด็กปฐมวัยมีลักษณะนิสัยแตกต่างกัน ส่วนใหญ่จะมีปัญหาด้านการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ เดิมเด็กอยู่ในสังคมแคบๆ เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนเด็กต้องอยู่ในที่มีคนอายุรุ่นเดียวกันมากมายทำให้ปรับตัวไม่ได้ เมื่อเวลาผ่านไปเด็กจำนวนหนึ่งจะปรับตัวได้สามารถเข้ากับเพื่อนได้เป็นอย่างดีมีความสุขเมื่ออยู่โรงเรียน แต่มีเด็กจำนวนหนึ่งยังเข้ากับเพื่อนไม่ได้ เพราะชอบรังแกเพื่อน แย่งของเพื่อน ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของห้อง เด็กกลุ่มนี้ถ้าศึกษาให้ดีแล้วพบว่ามีสาเหตุใหญ่ 3 ประการคือ

1.1 ความบกพร่องแต่กำเนิด เช่น ปัญหาความพิการทำให้เด็กมีปมด้อย เด็กประเภทนี้มักเงี้ยวขริม เก็บตัว ไม่มีความมั่นใจในตัวเอง หรือในทางตรงกันข้ามอาจเป็นคนก้าวร้าวได้เช่นกัน

1.2 ปัญหาความเจ็บป่วย บางรายไม่ร้ายแรง หงุดหงิดทำให้มีปัญหาเข้ากับเพื่อนไม่ได้

1.3 ปัญหาจากสภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัย การเลี้ยงดู และค่านิยมบางประการของครอบครัว ทำให้เด็กมีปัญหาด้านลักษณะนิสัย เช่น

1.3.1 เด็กมาจากครอบครัวที่ได้รับการเอาใจใส่มากเกินไป เด็กจะเรียนรู้แต่เป็นผู้รับช่วยเหลือตนเองไม่ใคร่ได้ พฤติกรรมอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัดเจนคือ แต่งตัวเองไม่ได้ แขนขาไม่แข็งแรง ไม่ว่องไว เมื่อพบปัญหาก็กังขี้ไม่ได้ บางคนผู้ปกครองวางระเบียบให้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดและมากมาย เด็กพวกนี้เมื่อมาถึงโรงเรียนบางคนจะเป็นเด็กชน

1.3.2 เด็กมาจากครอบครัวที่แตกแยก พ่อกับแม่ไม่ปรองดองกัน มักทะเลาะกันให้เด็กเห็นทุกวัน เด็กประเภทนี้หากไม่ห้อยเหงาก็จะเป็นคนก้าวร้าว

1.3.3 เด็กที่พ่อแม่ไม่มีเวลาเอาใจใส่ เด็กต้องช่วยเหลือตนเอง บางคนถูกทอดทิ้งไว้กับพี่เลี้ยงซึ่งเด็กจะมีลักษณะนิสัยอย่างไรขึ้นอยู่กับพี่เลี้ยง ถ้าพี่เลี้ยงตามใจทุกอย่างเด็กก็จะเป็นคนที่เอาแต่ใจตนเอง ถ้าพี่เลี้ยงมักลงโทษเด็กเมื่อลืบท่าผู้ใหญ่ เด็กเหล่านี้จะเป็นเด็กเสรรมัมีปัญหาด้านอารมณ์ อาจได้รับกิริยาว่าจาไม่เต็มใจและอาจหาทางออกโดยการก้าวร้าวเมื่ออยู่ที่โรงเรียน

1.3.4 เด็กเกิดมาในยามที่ผู้ใหญ่ไม่ต้องการ เด็กจะถูกทอดทิ้ง ทำให้เกิดปัญหาด้านอารมณ์ เด็กประเภทนี้หากไม่ห้อยเหงาก็อาจเป็นคนก้าวร้าว บางครั้งจะมีปัญหาหลักขโมยด้วยเพราะไม่อาจมีสิ่งต่างๆ ที่เพื่อนมี

1.3.5 เด็กขาดบิดามารดา ต้องอยู่ในความดูแลของผู้อื่นหากอยู่กับคนที่รักและเอาใจใส่เด็กก็อาจไม่มีปัญหา แต่ถ้าอยู่กับคนที่ไม่เต็มใจเลี้ยงดูเด็กแล้ว เด็กจะขาดความรักทำให้เป็นคนมีปมด้อยไม่ทัดเทียมผู้อื่น พฤติกรรมที่แสดงออกมักจะถูกก้าวร้าว กิริยาว่าจาไม่สุภาพเรียบร้อย บางรายอาจเป็นคนชอบหยิบของของผู้อื่น

2. ลักษณะการเล่นของเด็กวัยต่างๆ

พาร์เทน (ราซี ทองสวัสดิ์. 2526 : 365-366 ; อ้างอิงมาจาก Parten. 1932) ได้แยกการเล่นของเด็กปฐมวัยเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 มีพฤติกรรมที่ไม่แน่นอน (Unoccupied Behavior) เด็กจะเริ่มสังเกตสิ่งต่างๆ รอบตัว เด็กจะเดินดูสิ่งต่างๆ ไปเรื่อยๆ เมื่อพบสิ่งใดน่าดูก็จะหยุดดู พฤติกรรมนี้จะอยู่ในช่วงอายุ 2-2½ ปี

2.2 เล่นคนเดียว (Solitary Play) เด็กจะเล่นกับของเล่นคนเดียว โดยไม่พูดคุยกับเพื่อน

2.3 ดูคนอื่นเล่น (Onlooker Behavior) เด็กจะเฝ้าดูคนอื่นเล่นอย่างใกล้ชิด แต่ไม่เข้าไปเล่นด้วย

2.4 เล่นใกล้ๆ เพื่อน (Parallel Play) เด็กจะเล่นของเล่นของตนเอง โดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับของเล่นของเพื่อน แม้จะเล่นใกล้กันการเล่นแบบนี้จะอยู่ในช่วงอายุ 2-4 ปี

2.5 เล่นกับเพื่อน (Associative Play) เด็กจะเริ่มเล่นด้วยกันใช้ของเล่นแบบเดียวกัน แต่แต่ละคนจะเล่นสิ่งที่ตนชอบโดยไม่สนใจว่าเพื่อนต้องการอะไร เด็กที่เล่นแบบนี้จะอยู่ในช่วงอายุ 3½ - 4½ ปี

2.6 ร่วมเล่นกับเพื่อนโดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน (Cooperative Play) ในการเล่นจะมีการแบ่งบทบาทหน้าที่แล้วเล่นร่วมกัน การเล่นแบบนี้จะอยู่ในช่วง 4-5½ ปี

เด็กที่เข้าอยู่ในสถานศึกษาปฐมวัย เป็นเด็กที่มีลักษณะการเล่นตามขั้นที่ 5-6 กล่าวคือ เด็กเริ่มเล่นด้วยกันเป็นการเล่นที่ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นบางครั้งอาจเข้ากันไม่ได้ เด็กต้องเปลี่ยนพฤติกรรมที่เคยชินมาอ่อนอ่อนให้เข้ากับเพื่อน จึงนับได้ว่าเป็นบทเรียนแรก que เด็กต้องเรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่แวดล้อมอยู่ การที่จะให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดีครูจะเป็นบุคคลสำคัญก็จะช่วยให้เด็กเป็นไปตามที่ประสงค์ กิจกรรมที่จะช่วยปลูกฝังนิสัยต่างๆ ได้ก็คือกิจกรรมการเล่นที่ครูจัดให้นั่นเอง

3. ลักษณะนิสัยที่อาจปลูกฝังจากกิจกรรมการเล่น

ราศี ทองสวัสดิ์ (2526 : 366-367) กล่าวถึงลักษณะนิสัยที่เด็กควรได้รับการปลูกฝังจากกิจกรรมการเล่นที่ครูเป็นผู้จัดกิจกรรม มีดังนี้

3.1 ลักษณะนิสัยที่ครูต้องเป็นผู้สอนให้ปฏิบัติ

- 3.1.1 กิริยามารยาทเรียบร้อยตามแบบไทย
- 3.1.2 มีสัมมาคารวะ
- 3.1.3 มีความรับผิดชอบ
- 3.1.4 รักษาความปลอดภัย

3.2 ลักษณะนิสัยที่ได้จากการเล่น

- 3.2.1 ความเชื่อมั่นในตนเอง
- 3.2.2 กล้าแสดงออก
- ✱ 3.2.3 แก้ปัญหาได้
- 3.2.4 ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้
- 3.2.5 มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์แจ่มใส

3.2.6 มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ

3.2.7 ซื่อสัตย์

3.2.8 ขยันหมั่นเพียร

3.2.9 อุตุน

3.2.10 มีระเบียบวินัย

พูนสุข บุญสวัสดิ์ (2523 : 3) ได้กล่าวถึงลักษณะนิสัยที่ควรยึดถือ ฝึกรบรรมให้เด็กระดับก่อนประถมศึกษาพัฒนาการทางลักษณะนิสัย เช่น หน้าที่และความรับผิดชอบ รักและรู้จักเก็บของให้เป็นทีและรักษาของ รู้จักระมัดระวังตน รักษาความปลอดภัย ไม่เอาแต่ใจตน และรู้จักแบ่งเวลา

นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข (2531 :17) กล่าวว่าการเล่นจะสร้างเสริมนิสัยที่ดีแก่เด็กของเล่นและการเล่นจะช่วยฝึกนิสัยส่วนตนที่ดี เช่น การรู้จักรักษาของ ความมีระเบียบ รู้จักเวลาเล่น เวลาเรียน เวลาพัก นอกจากนี้การเล่นยังช่วยสร้างเสริมสังคมนิสัยและการเข้ากลุ่มเข้าพวกให้แก่เด็ก

สุสติ ภูอินทร์ (2526 : 77) กล่าวว่าการจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กเกิดลักษณะนิสัยที่ดีนั้นคนทั่วไปมักเข้าใจว่าโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษาที่ไม่สอนอ่านเขียนนั้นไร้สาระเด็กเอาแต่เล่น แท้จริงกิจกรรมต่างๆ มีความสำคัญ เพราะจะช่วยสร้างลักษณะนิสัยที่ดีงามได้มากมาย ได้แก่ความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ การมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน การรักษาความปลอดภัยในการเล่น ความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์ มีสัมมาคารวะ กตัญญูกตเวที เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ฝึกให้เป็นคนกล้า รู้จักเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกให้เป็นผู้รู้จักรับและให้ พร้อมทั้งจะปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่ดี

จากที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า ลักษณะนิสัยของเด็กควรได้รับการสร้างเสริมจากการเล่น และถือเป็นหน้าที่ของครูต้องแก้ไขลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ กิจกรรมที่สามารถฝึกลักษณะนิสัยที่ดีนั้นต้องเป็นกิจกรรมที่เด็กชอบทำ ซึ่งได้แก่ การเล่นนั่นเอง นักการศึกษาถือว่าการเล่นเป็นกิจกรรมฝึกลักษณะนิสัยอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้จัดกิจกรรมต้องเข้าใจลักษณะการเล่นของเด็กเป็นอย่างดีอีกด้วย

1.7 บทบาทและหน้าที่ของครูในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็กปฐมวัย

ราศี ทองสวัสดิ์ (2526 : 397-402) กล่าวถึง บทบาทและหน้าที่ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็กปฐมวัย ดังนี้

1. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องต่อไปนี้

1.1 ยิ้มแย้มแจ่มใส ความร่าเริงของครูช่วยให้เด็กอบอุ่นใจและสบายใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญให้เด็กเกิดความเชื่อมั่น

1.2 มีความสุภาพอ่อนโยน พูดกับเด็กอย่างสุภาพจะเป็นการช่วยฝึกความสุภาพอ่อนโยนให้แก่เด็ก ขณะที่เด็กเล่นกันครูควรจะช่วยขัดเกลาภิรียมารยาท และการพูดให้กับเด็กด้วย

1.3 มีความสะอาดและเป็นระเบียบ ครูสามารถฝึกระเบียบวินัย และความสะอาดให้แก่เด็กได้โดยชวนเด็กช่วยกันจัดเครื่องใช้ของตนและของเล่นภายในห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เมื่อเด็กเกิดความเคยชินและสามารถปฏิบัติได้เองแล้ว ครูควรแสดงความชื่นชมแก่เด็ก

1.4 มีความเมตตา จากคำพูดของครูที่ใช้กับเด็ก การเล่นนิทานเพื่อแสดงความเมตตา การนำสัตว์มาเลี้ยง และให้เด็กดูแลให้อาหารก็เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความเมตตาต่อผู้อื่น

1.5 มีความมั่นคงในอารมณ์ ครูที่ควบคุมอารมณ์ได้ดีย่อมเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับเด็ก รู้จักใช้เทคนิคในการดึงดูความสนใจและจูงใจเด็กด้วยกิจกรรม

1.6 มีความกระฉับกระเฉงคล่องตัว ช่วยให้ครูสามารถติดตามดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดและทันต่อเหตุการณ์

2. ช่วยฝึกความเป็นประชาธิปไตยแก่เด็ก โดยใช้หลักดังต่อไปนี้

2.1 ให้ความสนใจและยอมรับความรู้สึกนึกคิดของเด็กตอบคำถามหรือกระตุ้นให้เด็กค้นหาคำตอบเพื่อให้ความสนใจเด็กอย่างเสมอภาคและยุติธรรม แบ่งปัน

สิ่งต่างๆ เช่น สิ่งของ ของเล่น ฯลฯ ให้แก่เด็กอย่างทั่วถึง ไม่ปล่อยให้เด็กแย่งกัน หรือ เอาเปรียบกัน

2.2 ฝึกความรับผิดชอบ โดยวิธีการชักชวนให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงที่เป็น ประโยชน์ต่อส่วนรวม มอบหมายงานให้รับผิดชอบเช่นเก็บของที่เล่นเสร็จแล้วทุกครั้งให้ เด็กรู้ขอบเขตว่าสิ่งใดทำได้สิ่งใดทำไม่ได้ หมุนเวียนให้เด็กมีโอกาสเป็นผู้นำและผู้ตามให้ เด็กทำสิ่งต่างๆ โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

2.3 ให้ความเป็นอิสระ ครูควรให้เด็กทำสิ่งต่างๆ อย่างอิสระ เพื่อส่งเสริม บุคลิกภาพแบบประชาธิปไตย ดังนี้

2.3.1 ให้เด็กมีโอกาสคิดและตัดสินใจ เช่น เลือกเข้ากลุ่มกิจกรรมตาม ความสนใจ จัดกิจกรรมให้เด็กคิดและเลือกตัดสินใจการให้ออกาสเด็กเลือกเล่นหรือเลือก สิ่งที่ตนสนใจ เป็นต้น

2.3.2 ให้ออกาสเด็กทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ครูไม่เข้าไปดูแลใกล้ชิดจน เด็กรู้สึกขาดอิสระ

2.3.3 กระตุ้นให้เด็กทำสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ โดยครูให้กำลังใจ เมื่อเด็กมี ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2.3.4 ให้เล่นและทำสิ่งต่างๆ ร่วมกับเพื่อน ครูควรส่งเสริมให้เด็กเล่น และทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ถือเป็นบทบาทและหน้าที่ของครู ที่จะต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก ครูเป็นผู้ฝึกฝน โดยใช้หลักการต่างๆ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมแวดล้อมได้

1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัย

งานวิจัยในต่างประเทศ

สมิท (Smith. 1977 : 87-88) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเข้าสังคมกับการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กอายุ 3-7 ปี โดยใช้แบบทดสอบที่ปรับปรุงมาจาก ฟลาเวล และคนอื่นๆ (Flavell and others. 1968) จำนวน 10 ฉบับ และเครื่องมือวัดการเข้าสังคม โดยพัฒนามาจากแบบวัดของ ยาร์โร และ แวกเลอร์ (Yarrow and Waxler) ปี ค.ศ. 1976 ผลปรากฏว่า พฤติกรรมการเข้าสังคมจะมีความสัมพันธ์กับการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งบุคคลที่จะเข้าสังคมได้ดีนั้นจะต้องมีลักษณะนิสัยอันเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม

งานวิจัยภายในประเทศ

นภาพรรณ มายะการ (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของครูตามการรับรู้ของตนเองในการปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์ให้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยเปรียบเทียบบทบาทของครูตามการรับรู้ของตนเองในการปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการสอนพบว่า เมื่อเปรียบเทียบครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีและครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีแล้วปรากฏว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีมีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมมากกว่าครูที่มีการศึกษาด้านปริญญาตรีทุกค่านิยมส่วนประสบการณ์ทางด้านการสอนเปรียบเทียบครูที่มีประสบการณ์สอนไม่เกิน 9 ปี กับครูที่มีประสบการณ์การสอน 10 ปีขึ้นไป พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมมากกว่าครูที่มีประสบการณ์การสอนไม่เกิน 9 ปี

พิมแข สารวิวงศ์จันทร์ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูในโรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ที่ครูอนุบาลจัดให้แก่เด็ก

1. ค่าเฉลี่ยของครูอนุบาลในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ การมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน และการรักษาความปลอดภัยในการเล่นและอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีระเบียบวินัย เคารพกฎกติกาที่กำหนดไว้ ความรับผิดชอบ การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา โดยกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงจะเป็นการใช้ภาษาท่าทาง ส่วนกิจกรรมที่ต้องเตรียมสื่อและอุปกรณ์จะมีค่าเฉลี่ยรองลงมา

2. การเปรียบเทียบครูอนุบาลที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับครูอนุบาลที่ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า และครูอนุบาลที่มีการศึกษาในสาขาวิชาการศึกษากับครูอนุบาลที่ศึกษาในสาขาอื่น ผลการวิจัยพบว่าไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยเป็นสำคัญ .05 ส่วนการเปรียบเทียบครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่เท่ากับ 5 ปี กับ 5 ปีขึ้นไป พบว่าแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01 อยู่ 3 ด้าน ได้แก่ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีระเบียบวินัย เคารพกฎกติกาที่กำหนด และความรับผิดชอบต่อแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 อยู่ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการรักษาความปลอดภัยในการเล่น และการตัดสินใจและการแก้ปัญหา

อังสนา ภัทรายุตวรรตน์ (2533 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมฝึกให้คิดและการเสริมแรงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อที่มีผลต่อการเพิ่มพฤติกรรมเอื้อเฟื้อในสภาพการณ์การบริจาคและในสถานการณ์การเล่นเพิ่มขึ้นในระยะหลังการทดลองมากกว่าเด็กที่ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมฝึกให้คิดและการเสริมแรงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ

จากงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยเป็นบทบาทหน้าที่ของครูในการปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์ให้แก่นักเรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น

2.1 ความหมายของการเล่น

มีผู้ให้ความหมายของการเล่นไว้ต่างๆ กัน กล่าวคือ

บุญเยี่ยม จิตรดอน (2524 : 92-93) กล่าวไว้ในงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทางด้านพฤติกรรมของเด็ก ได้สรุปความหมายของการเล่นไว้ดังนี้

1. การเล่น คือ การใช้กำลังที่เหลือใช้ให้เป็นประโยชน์
2. การเล่น คือ การพักผ่อน ขณะที่เล่นเด็กได้ผ่อนคลายความตึงเครียด และได้พักผ่อนไปในตัว
3. การเล่นเป็นการเตรียมเด็กสำหรับชีวิตในอนาคต เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักหน้าที่ที่ต้องกระทำในอนาคต

เยาวพา เดชะคุปต์ (2528 : 10) กล่าวว่า การเล่นเป็นกิจกรรมที่เป็นหัวใจ และมีความสำคัญยิ่งในวัยเด็ก ธรรมชาติของเด็กจะชอบการเล่น การเล่นนอกจากจะเป็นการสนองความต้องการทางด้านจิตใจแล้วยังเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเด็ก ขณะที่เด็กเล่นเด็กจะเกิดการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันด้วย

วราภรณ์ รักรวิชัย (2533 : 123) กล่าวว่า การเล่นเป็นกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ การค้นคว้า การสำรวจ และการทดลองสิ่งต่างๆ เพื่อสร้างประสบการณ์ให้กับตนเอง และเพื่อช่วยในการพัฒนาการเจริญเติบโตทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ให้เป็นผู้ที่มีความหมายสามารถที่จะอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2536 : 121) ให้คำจำกัดความของการเล่นไว้ว่า การเล่นเป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม การเล่นของเด็กเปรียบได้กับการทำงานของผู้ใหญ่ต่างกันตรงที่ว่าผู้ใหญ่ทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้แต่สำหรับเด็กกิจกรรมการเล่นจะจบลงในตัวโดยไม่ได้มุ่งหวังสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นอกเหนือไปจากความพอใจตามธรรมชาติ

เฮอร์ลอค (Hurlock. 1972 : 321) กล่าวว่า การเล่นเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นและมักเป็นกิจกรรมที่กระทำโดยไม่มีการบังคับ

จากคำกล่าวของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้อธิบายไว้พอสรุปได้ว่าการเล่นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ การเล่นเป็นกิจกรรมที่เด็กเล่นด้วยความสมัครใจ สนุกสนาน และยังเป็นการพัฒนาเด็กทุกด้าน ตลอดจนส่งเสริมประสบการณ์ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ต่อไป

2.2 คุณค่าของการเล่น

การเล่นเป็นส่วนสำคัญของชีวิตเด็กเล็ก และมีคุณค่าต่อพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนการเรียนรู้ทางด้านจริยธรรม และช่วยให้เด็กได้รับความสนุกสนานในการเล่น เด็กทุกคนจะเล่นทุกอย่างที่เขาพอใจ ถ้าผู้ใหญ่คอยแนะนำให้เขารู้จักเล่น การเล่นเป็นสิ่งที่สอนได้เช่น การสอนให้เด็กเล่นบทบาทสมมติ ผู้ใหญ่เพียงแต่จัดเตรียมสิ่งของเครื่องใช้ เสื้อผ้า แล้วปล่อยให้เด็กคิดแต่งเรื่องเอง หรืออาจเตรียมหุ่นให้เด็กเชิดและสมมติเรื่องเอง

ซิงเกอร์ และ เรเวนสัน (Singer and Revenson. 1978 : 45) ได้ทำการวิจัยและค้นพบว่า เด็กที่เล่นสมมติจะเป็นเด็กที่มีชีวิตชีวาและยิ้มมากกว่าเด็กที่เที่ยวเดินอยู่อย่างไม่มีจุดหมายในห้องเรียน หรือเด็กที่เล่นก้าวร้าว

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2535 : 18-25) ได้กล่าวถึง คุณค่าของการเล่นที่มีต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กปฐมวัย สรุปได้ดังนี้

การเล่นกับพัฒนาการทางด้านร่างกาย

เนื่องจากธรรมชาติของเด็กทุกคนไม่ชอบอยู่นิ่ง เด็กชอบเคลื่อนไหวโดยเฉพาะเด็กก่อนวัยเรียนชอบเดิน ชอบวิ่ง กระโดด ปีนป่าย หมุนตัว ฯลฯ การที่ผู้ใหญ่จัดให้เด็กได้เล่นเป็นการเสริมสร้างพัฒนาการกล้ามเนื้อทุกส่วนทำให้กล้ามเนื้อแข็งแรง มีการทำ

งานประสานกันระหว่างกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ จะทำให้เด็กเป็นคนคล่องแคล่วว่องไว มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง การเล่นที่ช่วยพัฒนาทางด้านร่างกาย ได้แก่ การเล่นกลางแจ้ง ส่วนการเล่นดินน้ำมัน ดัดกระดาษ กิจกรรมประดิษฐ์ เป็นการเล่นที่ช่วยพัฒนาการทางด้านกล้ามเนื้อเล็ก และจะเป็นประโยชน์เมื่อจะทำกิจกรรมที่ต้องใช้นิ้วมือ

การเล่นกับพัฒนาการทางด้านอารมณ์ จิตใจ

การเล่นช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านจิตใจมีอารมณ์ที่มั่นคงและสมบูรณ์ เมื่อเด็กเกิดความรู้สึกทางอารมณ์ กลัว อิจฉา-ริษยา โมโห คับข้องใจ เครียด ฯลฯ ซึ่งอารมณ์เหล่านี้จะเกิดขึ้นกับเด็กทุกคน เนื่องจากต้องตกอยู่ในสภาพที่ตนไม่พอใจและไม่สมปรารถนา อารมณ์ต่างๆ เหล่านี้จะถูกระบายออกมาทางการเล่น เช่น การทุบดินน้ำมัน เตะบอล ฉีกกระดาษ เป็นต้น อารมณ์ผิดปกติเหล่านี้ เมื่อถูกระบายออกมาจะช่วยให้เด็กคลายอารมณ์ขุ่นมัวเด็กจะมีความสุข การเล่นจะสร้างจิตใจ และปรับอารมณ์ของเด็กให้ *

เด็กได้ตื่นตัวรู้จักค้นคว้าแก้ปัญหาต่างๆ การเล่นทำให้คลายความรู้สึกเจ็บใจ เศร้าโศก และขจัดความเครียดให้หายไป

การเล่นกับการพัฒนาการทางด้านสังคมการเล่นสอนให้รู้จักเหตุผล การรู้จักให้อภัยกัน รู้จักการอยู่ร่วมกันฝึกให้รู้จักความสามัคคี ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม รู้จักเสียสละ ฝึกให้ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ฝึกให้รู้จักการรอคอย ความอดทน มีความพอใจ และยอมรับความจริง สามารถจัดหรือปรับตัวเองให้เข้ากับสังคม ทำให้เกิดความเข้าใจ อบอุ่นใจ เห็นใจผู้อื่น ทำให้อยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้เนื่องจากการเล่นของเด็กจะต้องมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นด้วย

การเล่นกับการพัฒนาการทางด้านสติปัญญา

การเล่นทำให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ชีวิตให้กับตนเอง เช่น ให้เรียนรู้รูปร่าง ขนาด น้ำหนัก ปริมาณ ความเหมือน ความแตกต่างของสิ่งของต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ตัวเด็ก พฤติกรรมการเล่นของเด็กจะสะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้ และความเข้าใจ ที่เด็กมีต่อสิ่งรอบตัว การเล่นจะช่วยให้เด็กปรับตัวและเปลี่ยนแปลงความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวให้ตรงกับความเป็นจริง ปกติเด็กจะเรียนรู้จากสิ่งต่างๆ ที่อยู่

รอบตัวโดยการสังเกตค้นคว้าสำรวจ ทดลอง เลียนแบบ เด็กจะสามารถทำสิ่งใดได้ถ้าเด็ก
พอใจและสนใจ

การเล่นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติ
ปัญญา การเล่นจะช่วยให้เด็กปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมรอบตัวและรู้จักแก้ปัญหาต่างๆ ได้

2.3 ความสำคัญของการเล่น

เกษมศักดิ์ ภูมิศรีแก้ว (2524 : 97) กล่าวถึงความสำคัญของการเล่นสามารถ
สนองตอบต่อวัตถุประสงค์หลายอย่างของเด็ก เช่น ตอบสนองความรู้สึกทางด้านร่างกาย
สนองตอบความอยากรู้อยากเห็น ได้เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เด็ก
จะต้องเรียนรู้ก่อนถึงวัยผู้ใหญ่

เลขา ปิยะอัจฉริยะ (2524 : 18) กล่าวว่า การเล่นเป็นการตอบสนองความ
กระตือรือร้นใคร่รู้ของตนเองโดยไม่ต้องมีใครสอน การเล่นทำให้เด็กเกิดความสนุกสนาน
รู้สึกเป็นอิสระพร้อมที่จะทำกิจกรรมซ้ำเมื่อเกิดความพึงพอใจโดยไม่ต้องมีสิ่งใดมากระตุ้น
การเล่นมีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมของเด็ก

สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และ ละออ ชูติกร (2525 : 163-169) ได้ให้ความสำคัญของ
การเล่นไว้ดังนี้

1. การเล่นเป็นความสุขของเด็ก เพราะเด็กได้เล่นตามที่เขาต้องการและเกิด
ความพอใจ
2. การเล่นเป็นการตอบสนองความต้องการของเด็กในหลายด้านดังนี้
  - 2.1 ความอยากรู้อยากเห็น
  - 2.2 ความต้องการทางด้านร่างกายเป็นธรรมชาติของเด็กที่จะอยู่นิ่งไม่ได้
ต้องเคลื่อนไหวอยู่เสมอ
  - 2.3 ความต้องการทางจิตใจ การเล่นเป็นการกระทำที่พึงพอใจ
  - 2.4 การเล่นเป็นการช่วยทดแทนในสิ่งซึ่งเด็กต้องการและอยากเป็น

3. การเล่นเป็นการเรียนรู้ของเด็กในสิ่งที่ไม่มีใครสอนและเป็นวิธีที่เด็กได้ค้นคว้า
- * 4. การเล่นเป็นการเตรียมเด็กให้รู้จักหน้าที่ เสริมสร้างการพึ่งตนเอง และรู้จักแก้ปัญหา
5. การเล่นเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

มณีวรรณ พรหมน้อย (2526 : 18) กล่าวว่า การเล่นเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเด็ก เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยระบายอารมณ์และความรู้สึก รวมทั้งหันเหความกังวล ซึ่งเด็กอาจได้รับมาให้เป็นความเพลิดเพลิน สนุกสนาน การเล่นของเด็กจำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลใกล้ชิด ในการจัดหาของเล่นและจัดประสบการณ์การเล่นที่เหมาะสมกับเด็ก ควรปล่อยให้เด็กมีอิสระในการเล่น เพราะจะเป็นการกระตุ้นให้เด็กได้ใช้สมองสามารถปรับตัวและรู้จักแก้ปัญหาได้

ประสพศรี อึ้งถาวร (2526 : 274) กล่าวถึง การเล่นที่ดีจะช่วยพัฒนาสติปัญญาเด็กได้เป็นอย่างมาก เด็กเล็กเป็นกลุ่มที่ไม่ควรเร่งในการเรียนอย่างจริงจัง แต่ควรจะให้การเรียนรู้ที่แทรกอยู่ในการเล่นแบบต่างๆ มากกว่า เพื่อให้การเล่นเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่า และสามารถสร้างเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

กล่าวโดยสรุป การเล่นเป็นการช่วยพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกายอารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนทำให้เด็กรู้จักปรับตัวเข้ากับผู้อื่น รู้จักการแก้ปัญหา การเล่นเป็นสิ่งที่มีความค่าช่วยให้เด็กเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว

2.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเล่น

ประภาพรรณ เอี่ยมสุภานิต (2530 : 124-129) ได้สรุปทฤษฎีเกี่ยวกับการเล่น แบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทฤษฎีการเล่นคลาสสิกและกลุ่มทฤษฎีการเล่นร่วมสมัย

1. ทฤษฎีการเล่นคลาสสิก (Classical Theories of Play)

ทฤษฎีการเล่นคลาสสิกได้พัฒนาขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 19 ถึงช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ทฤษฎีนี้ได้พยายามอธิบายถึงปรากฏการณ์การเล่นของเด็กในลักษณะต่างๆ แต่เนื่องจากไม่มีข้อมูลสนับสนุน ทฤษฎีเหล่านี้จึงไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรแต่ก็นับว่ามีประโยชน์อย่างมากต่อการศึกษาเพราะจะทำให้เข้าใจแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับการเล่นในอดีต ทฤษฎีเหล่านี้ได้แก่

1.1 ทฤษฎีพลังงานเหลือใช้ (Surplus Energy Theory)

ทฤษฎีพลังงานเหลือใช้พัฒนาโดย คาร์ล กรอส (Karl Gross) ซึ่งได้แนวคิดเบื้องต้นจากอริสโตเติล (Aristotle) แนวคิดของทฤษฎีนี้เชื่อว่า อินทรีย์จะใช้พลังงานไปประกอบกิจกรรมเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการอันได้แก่การทำงานหรือเพื่อไปประกอบกิจกรรมที่ไม่มีเป้าหมายได้แก่ การเล่น ซึ่งเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีพลังงานเหลือใช้จากการประกอบกรณแล้ว นั่นคือ อินทรีย์จะต้องใช้พลังงานในการทำงานก่อน แล้วจึงนำพลังงานที่เหลือมาใช้ในการเล่น

1.2 ทฤษฎีการผ่อนคลาย (Relaxation Theory) แพททริก (Patrick) พัฒนาทฤษฎีนี้จากแนวความคิดที่ว่าการเล่นนั้นเพื่อจะสนองความต้องการที่จะผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ โดยที่เขากล่าวว่าการงานในสภาพสังคมในปัจจุบันต้องการคนที่แสดงเหตุผลในลักษณะรูปธรรม มีความตั้งใจสูง และกิจกรรมนั้นต้องอาศัยความละเอียดอ่อน อีกทั้งมีการแข่งขันและเปรียบเทียบผลงานเหล่านั้นด้วย จึงทำให้เกิดความเครียดและนำไปสู่ความผิดปกติทางระบบประสาท ทฤษฎีนี้ไม่ได้อธิบายถึงการเล่นของเด็กอย่างชัดเจน เพราะถ้าการเล่นนั้นทำเพื่อจะผ่อนคลายความเครียดจากการทำงาน จึงมีคำถามว่าเด็กไม่ได้ทำงาน ทำไมจึงต้องเล่นด้วย กรณีนี้ แพททริก อธิบายว่า การเล่นนั้นถือว่าเป็นธรรมชาติของเด็กที่จะต้องเล่น ที่จะต้องกระทำ

1.3 ทฤษฎีการทำซ้ำ (Recapitulation Theory) ทฤษฎีนี้ได้รับแนวคิดมาจากทฤษฎีวิวัฒนาการของ ดาร์วิน (Darwin) การเล่นของมนุษย์ถือได้ว่าเป็นมรดกที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษนั่นเอง

1.4 ทฤษฎีการเล่นโดยสัญชาตญาณ (Instinct Practice Theory) คาร์ล กรอส (Karl Gross) ได้กล่าวไว้ว่าสัตว์มักจะเล่นเพื่อเตรียมตัวสำหรับชีวิตในอนาคตเป็นลักษณะของสัญชาตญาณ เพื่อที่จะฝึกให้เกิดความสมบูรณ์ขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสัตว์บางชนิดที่ต้องเป็นอิสระจากแม่ทันทีที่เกิด ดังนั้นการเล่นของสัตว์เหล่านั้นจึงเป็นการฝึกทักษะต่างๆ ที่จำเป็นเมื่อโตขึ้น

จากแนวคิดนี้เองจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อประสบการณ์ชีวิตเบื้องต้นของเด็ก เพราะการที่เด็กได้มีประสบการณ์หรือไม่มีประสบการณ์ในการเล่นนี้จะมีผลต่อชีวิตอนาคตของเด็ก การที่เด็กได้มีโอกาสเล่นมากก็จะทำให้เด็กมีโอกาสฝึกทักษะที่จำเป็นต่อชีวิตเมื่อโตขึ้น อีกทั้งประสบการณ์เหล่านี้จะช่วยให้เด็กสามารถที่จะควบคุมความสามารถของตนเองและสภาพแวดล้อมได้ ทั้งอาจจะช่วยพัฒนาการด้านบุคลิกภาพและสติปัญญาอีกด้วย และเด็กที่ขาดประสบการณ์ในการเล่นก็จะขาดทักษะต่างๆ ที่จำเป็น

2. ทฤษฎีการเล่นร่วมสมัย (Contemporary of Play) ทฤษฎีการเล่นร่วมสมัยนี้ได้แก่ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ซึ่งมี فروยด์ และ อีริคสัน เป็นผู้นำกลุ่ม ทฤษฎีนี้มุ่งที่พัฒนาการด้านบุคลิกภาพ ทฤษฎีนี้มองการเล่นในแง่พฤติกรรมของความรู้สึก ส่วนทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญานั้นมี เพียเจท์ เป็นผู้นำ ทฤษฎีนี้เน้นที่กระบวนการและเนื้อหาของการเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา เหตุนี้ทฤษฎีนี้จึงมองการเล่นในแง่ของพฤติกรรมทางสติปัญญา

2.1 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์

จากการสังเกตของ فروยด์ (Sigmund Freud) พบว่า การเล่นเกิดจากความต้องการ ความพึงพอใจ และการที่เด็กได้บรรลุถึงความพึงพอใจนั้นจะต้องสนองด้วยการเล่น เช่น การที่เด็กเล่นเป็นมนุษย์อวกาศ นักแข่งรถ พยาบาล หรือแม่ ก็เพื่อจะแสดงออกถึงความต้องการที่ทำให้ตนเองมีความพึงพอใจมากขึ้น นอกจากนี้ فروยด์ยังมองเห็นว่าการเล่นมีคุณค่าอย่างมากในแง่ของการบำบัด เพราะการเล่นสามารถลดความไม่พึงพอใจอันเกิดจากประสบการณ์ได้

ต่อมา อีริคสัน (Erikson) ได้ขยายทฤษฎีนี้โดยอธิบายการเล่นของเด็กเพื่อให้เข้าใจมากขึ้น ซึ่งได้อธิบายการเล่นของเด็กว่า เป็นพัฒนาการตามขั้นตอน เด็กจะเข้าใจโลกที่เขาอยู่โดยการเล่นสิ่งใหม่ๆ ที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และได้แบ่งขั้นตอนของพัฒนาการการเล่นของเด็กออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. การเล่นเกี่ยวกับตัวเอง การเล่นนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิดโดยศูนย์กลางของการเล่นอยู่ที่ตัวเด็กเอง ในระยะแรกเขาอาจจะไม่ได้คิดว่าสิ่งที่เด็กทำนั้นเป็นการเล่น เพราะการเล่นของเด็กในระยะนี้เริ่มโดยการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย ซ้ำๆ รวมทั้งส่งเสียงซ้ำๆ อยู่ตลอดเวลา ต่อมาเมื่อทารกจะมุ่งความสนใจในการเล่นออกไปที่คนอื่นหรือสิ่งของอื่น เช่น การเล่นเสียงระดับต่างๆ เพื่อดูการสนองตอบของแม่หรือสำรวจร่างกายหน้าตาของแม่ด้วยมือ เป็นต้น การเล่นเกี่ยวกับตนเองนี้เป็นการเริ่มต้นที่จะเรียนรู้ลักษณะต่างๆ ของโลกที่เขาอยู่

2. การเล่นในโลกเล็กๆ ของเด็ก คือ เด็กจะเล่นกับของเล่นและวัตถุต่างๆ รอบตัวเด็ก ซึ่งการเล่นในโลกเล็กๆ ของเด็กนี้เป็นการช่วยให้เด็กได้ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่กฎเกณฑ์บางอย่างที่เด็กต้องเรียนรู้ เช่น สิ่งของนั้นอาจแตกสลาย สูญหายไป หรือเป็นสิ่งของของคนอื่น อีกทั้งอาจถูกควบคุมจากผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า เช่น เด็กโต หรือผู้ใหญ่ ถ้าเด็กยังไม่สามารถเรียนรู้โลกเล็กๆ ของเขาได้แล้วจะทำให้เด็กกลับไปสู่การเล่นในช่วงแรกคือ การเล่นเกี่ยวกับตนเอง

3. การเล่นในช่วงอายุที่เข้าสู่วัยเรียน เด็กเริ่มเข้าสู่สังคมที่กว้างขึ้น รู้จักแบ่งปันของเล่นกับผู้อื่น ขั้นตอนนี้เป็นขั้นสุดท้ายของพัฒนาการการเล่น แต่ความสำเร็จของการพัฒนาการขั้นนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากความสำเร็จในพัฒนาการของสองขั้นแรก ในขั้นนี้เด็กจะเรียนรู้ว่าเมื่อใดเขาจะเล่นคนเดียวและเมื่อใดเขาจะเล่นในกลุ่ม อีริคสัน สรุปว่าการเล่นมีลักษณะเฉพาะและมีความหมายต่อบุคลิกภาพของเด็กแต่ละคน ซึ่งความหมายของการเล่นนั้นสามารถสังเกตได้จากรูปแบบ เนื้อหา คำพูด และความรู้สึกที่เด็กแสดง พฤติกรรมออกมาจากการเล่น

2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา

ทฤษฎีของเพียเจท์ (Piaget) ว่าด้วยพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาอย่างสมบูรณ์ ได้แบ่งแยกพัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจของเด็กออกเป็นลำดับขั้น ดังนี้

1. ขั้นการเล่นที่ใช้ประสาทสัมผัส (Sensorimotor Play) การเล่นในขั้นนี้เด็กจะมีพฤติกรรมในลักษณะเป็นการสำรวจ จับต้องวัตถุนับว่าเป็นการฝึกเล่นและพัฒนาการ เล่นควบคู่กันไปกับพัฒนาการทางสติปัญญา ขั้นการแก้ปัญหาด้วยการกระทำ ซึ่งการเล่นในขั้นนี้จะยุติลงเมื่อเด็กอายุได้ประมาณ 2 ขวบ

2. ขั้นการเล่นเกี่ยวกับการสร้าง (Constructive Play) การเล่นในขั้นนี้จะเกิดขึ้นเมื่อเด็กอายุ 1½ - 2 ปี เป็นการเล่นที่มีวัตถุประสงค์ที่ไม่มีขอบเขตจำกัด เด็กจะเล่นพอใจมากกว่าจะคำนึงถึงความจริงหรือมาตรฐานต่างๆ ของสังคม เมื่อเด็กเริ่มรับรู้การเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากการเล่นซ้ำๆ เด็กจะเริ่มจำลักษณะของการเล่นนั้น และการเล่นในขั้นนี้จะพัฒนาไปสู่การเล่นที่ใช้สัญลักษณ์

3. ขั้นการเล่นที่ใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Play) การเล่นในขั้นนี้เกิดขึ้นเมื่อเด็กอายุ 3-4 ปี การเล่นนี้เกิดขึ้นได้ต่อเมื่อเด็กสามารถจำและสมมติสิ่งของเครื่องเล่นต่างๆ ที่ไม่อยู่ในที่นั้นได้ เช่นสมมติให้ผ้าที่พับไว้เป็นทารก สมมติว่า มีขนมมาบ้อนตุ๊กตา เป็นต้น และลักษณะการเล่นที่เป็นส่วนหนึ่งของการเล่นที่ใช้สัญลักษณ์นับว่าเป็นการพัฒนาขั้นสูง คือ การแสดงละครสมมติ (Sock-dramatic Play) การเล่นแบบนี้จะเริ่มจากคำว่า "เราสมมติเป็น.....ดีกว่า" การแสดงออกนี้เป็นการแสดงออกอย่างง่ายอิสระถึงการรับรู้ทางสังคมของเด็กโดยการแสดงบทบาทของผู้อื่น และแสดงความรู้สึกรู้สึกต่อสังคมของเด็ก

จากทฤษฎีการเล่นที่กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า การเล่นเป็นธรรมชาติของเด็กที่มีความต้องการที่จะเล่นเพื่อเป็นการสนองความต้องการและความพึงพอใจในตนเอง เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากการเล่นตามลำดับขั้นโดยเริ่มจากการเล่นเกี่ยวกับตนเองก่อนแล้วจึงพัฒนาไปสู่การเล่นกับวัตถุ และในที่สุดเด็กก็จะพัฒนาไปถึงการเล่นขั้นสุดท้ายคือ การ

เล่นโดยใช้สัญลักษณ์ เด็กสามารถที่จะนำผลของการเรียนรู้ที่ค้นพบมาปรับใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์จริงและการเล่นช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กอีกด้วย

2.5 หลักในการจัดประสบการณ์การเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

ในการจัดกิจกรรมหรือจัดประสบการณ์การเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย ควรคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมดังนี้

1. การเล่นของเด็กต้องการการเรียนรู้ตามลำดับขั้นพัฒนาการ ซึ่งจำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือจากครู บิดามารดาในการจัดของเล่นให้เหมาะสมสำหรับเด็ก ควรปล่อยให้เด็กมีอิสระเต็มที่ในขณะที่เด็กเล่น (มณีวรรณ พรหมน้อย. 2526 : 18)
2. การจัดกิจกรรมการเล่นต้องคำนึงถึงระดับวุฒิภาวะของเด็กและจัดให้มีความสอดคล้องกับความสามารถของเด็ก (เลขา ปิยะอัศจรรย์ะ. 2524 : 6)
3. จัดเวลาให้เด็กได้เล่นตามมุม (หลังการทำกิจกรรมศิลปะหรือช่วงเช้า-เย็น) และแนะนำระเบียบกติกาในมุมเล่น เช่น เล่นแล้วควรเก็บให้เรียบร้อย ไม่ส่งเสียงดัง
4. เปิดโอกาสให้เด็กเล่นร่วมกับเพื่อนคนอื่น ๆ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม เด็กจะได้เรียนรู้การแบ่งปัน การรอคอย การยอมรับ และการปฏิบัติตามข้อตกลงได้ดี
5. ขณะที่เด็กเล่นครูควรมีส่วนร่วมในการเล่นกับเด็กเพราะการพูดคุย สนทนา การตอบจะเป็นการกระตุ้นพัฒนาการด้านภาษา และด้านสติปัญญาของเด็ก
6. ควรคำนึงถึงช่วงความสนใจของเด็ก การกำหนดเวลาในการทำกิจกรรมอย่างเหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญยิ่งเพราะจะช่วยให้เด็กพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจได้เป็นอย่างดี

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า การเล่นมีความสำคัญสำหรับเด็กมาก ครูและผู้ปกครองควรให้ความสนใจต่อการเล่นของเด็ก การเล่นช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการและการเรียนรู้ จึงนับว่าการเล่นของเด็กมีความสำคัญในการพัฒนาเด็กทุก ๆ ด้าน

2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างการเล่นกับการเรียนรู้

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2535 : 3) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเล่นกับการเรียนรู้ที่เห็นได้ชัดคือ การเล่นจะช่วยให้เด็กได้มีโอกาสตอบสนองความกระตือรือร้นใคร่รู้ของตนเอง ซึ่งจะนำเด็กไปสู่การค้นพบและเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและสิ่งรอบๆ ตัว โดยไม่ต้องมีใครสอน การเล่นทำให้เด็กเกิดความรู้สึกอิสระ สนุกสนานเพลิดเพลินและพร้อมที่จะทำกิจกรรมซ้ำ เมื่อเกิดความพอใจและสนใจ โดยไม่ต้องมีสิ่งอื่นมากระตุ้นไม่ว่าจะเป็นการให้รางวัลหรือการลงโทษ เด็กยังอาจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเกิดความคิดใหม่อยู่เสมอ เด็กไม่เพียงแต่จะเล่นเพื่อดูว่าอะไรเกิดขึ้น แต่มีความมุ่งหมาย มีความคิดริเริ่ม การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเช่นนี้เป็นการแสดงถึงความก้าวหน้าในระดับสติปัญญาความคิดของเด็ก นักจิตวิทยาและนักการศึกษาปัจจุบันจึงถือว่าการเล่นคือการทำงานของเด็ก การเล่นเป็นกิจกรรมหลักสำหรับเด็กทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะเวลาอายุระหว่าง 3 ถึง 8 ปี

การเล่นมีความสำคัญต่อเด็กและช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายต่อเด็กมากขึ้น ครูผู้สอนจึงควรรู้จักเลือกหรือสร้างกิจกรรมและอุปกรณ์ที่ช่วยให้เด็กเรียนเป็นเล่น และการเรียนเป็นเรียน การสอนของครูจึงจะเป็นที่สนใจของเด็ก และในขณะเดียวกันก็มีคุณค่าทางด้านการศึกษาของเด็กด้วย

2.7 ประเภทของการเล่น

ลักษณะการเล่นของเด็กแตกต่างกันไปในแต่ละวัย แต่ละบุคคล ตามความพอใจและสภาพการของเด็ก ทั้งนี้เพราะการเล่นแต่ละชนิดให้ความพอใจแก่เด็กแตกต่างกัน บางครั้งก็ชอบดูคนอื่นเล่น หรือบางเวลาเด็กก็ชอบเล่นกิจกรรมที่ร่วมมือกับคนอื่น มีการแลกเปลี่ยนสิ่งของ เด็กแต่ละคนมีโอกาสนการเล่นในแบบต่างๆ กัน อรวรรณ สุ่มประดิษฐ์ (2533 : 33) ได้สรุปการเล่นไว้ 6 ประเภทคือ

1. การเล่นเพื่อการค้นคว้า เป็นการเล่นที่เด็กใช้ประสาทสัมผัสในการทดลอง หยิบ จับ ตรวจสอบสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ตัว เนื่องจากเด็กมีความอยากรู้อยากเห็น ทำให้เด็กได้เรียนรู้รูปร่าง ขนาด ความหนาเบาะเอียดของวัตถุ ความแตกต่างของเสียง เป็นต้น
2. การเล่นที่ใช้ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ และทักษะทางมือ เป็นการเล่นที่เด็กนำสิ่งของต่างๆ มาประกอบเป็นของเล่นอย่างง่าย ๆ ซึ่งการกระทำนั้นทำให้เด็กได้รับความสุข ความพอใจ
3. การเล่นเป็นละครหรือจินตนาการ เป็นการเล่นเลียนแบบจากสิ่งที่เห็นในชีวิตประจำวัน เด็กจะดัดแปลงสถานที่เล่นให้เป็นสถานที่ตามความคิดของเขาเอง และนำสิ่งของต่างๆ มาดัดแปลงให้เป็นไปตามความคิดของเราเองเช่นกัน
4. การเล่นออกกำลังกาย เป็นการเล่นซึ่งเด็กนำมาเล่นร่วมกันซึ่งต้องเคารพกฎกติกาของการเล่น เรียนรู้การแพ้ชนะ และทำให้เด็กปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ดี
5. การเล่นเกมในบ้าน เป็นการเล่นร่วมกับพี่ๆน้องๆ ในครอบครัว
6. การเล่นเพื่อความเพลิดเพลินจากการดู ฟัง การสังเกต เป็นการเล่นที่อาศัยคนอื่นเล่น

เขาวพา เดชะคุปต์ (2528 : 19-20) ได้แบ่งประเภทของการเล่นไว้ 2 ชนิดคือ

1. การเล่นอย่างอิสระ เป็นการเล่นซึ่งเด็กมีอิสระในการเลือกเล่นตามลำพัง หรือเลือกเป็นกลุ่มตามที่เด็กสนใจ ซึ่งการเล่นบทบาททางสังคมนั้นเป็นการเล่นเลียนแบบผู้ใหญ่
2. การเล่นสมมติ เป็นการเล่นบทบาททางสังคม หรือเล่นเลียนแบบผู้ใหญ่ การเล่นชนิดนี้เด็กจะมีอิสระที่จะคิดและใช้จินตนาการได้อย่างเสรี เมื่อเด็กเล่นการสมมติ เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดังนี้
  - 2.1 โครงสร้างของสังคม
  - 2.2 ได้มีโอกาสระบายอารมณ์
  - 2.3 ปรับตัวให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม
  - 2.4 เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและใช้จินตนาการ

ประภาพรรณ เอี่ยมสุภานิต (2530 : 149) ได้กล่าวถึงประเภทการเล่นของเด็กไทย แบ่งออกเป็น 7 ประเภทคือ

1. การเล่นโดยเลียนแบบการทำงานของผู้ใหญ่
2. การเล่นโดยเลียนแบบการประกอบอาชีพของผู้ใหญ่
3. การเล่นโดยเลียนแบบวิธีประกอบอาหารของผู้ใหญ่
4. การเล่นเพื่อความเพลิดเพลินของตนเองตามลำพัง
5. การเล่นโดยมีกฎกติกา
6. การเล่นกับเพื่อนๆ โดยไม่มีกฎกติกา
7. การเล่นแข่งขันโดยมีการพนัน

การเล่นมีหลายประเภท มีลักษณะซึ่งแตกต่างกันออกไป ซึ่งการเล่นแต่ละชนิดจะให้ความพึงพอใจแก่เด็กต่างกัน การเล่นประเภทต่างๆ มีคุณค่าในตัวของมันเองและมีคุณค่าทางด้านการศึกษาของเด็ก

2.8 การเล่นตามมุม

การจัดห้องเรียนมีความสำคัญต่อเด็กก่อนวัยเรียนเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะเป็นช่วงแรกของเด็กในการออกสู่สังคมภายนอก เด็กต้องเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น และต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ และการจะช่วยให้เด็กปรับตัวได้อย่างเป็นสุขนั้นไม่มีกิจกรรมใดดีไปกว่าการจัดให้เด็กได้เล่น (ภรณ์ ชูรัตน์นะ. 2535 : 116) การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน การจัดมุมเพื่อให้เด็กมีโอกาสเล่นในห้องเรียนควรจะเป็นดังนี้

1. มุมบ้าน มุมร้านค้า มุมหมอ

กิจกรรมจัดเพื่อให้เด็กได้เล่นในสิ่งที่ตนชอบ สิ่งที่จะได้ควบคู่กันมาคือ การใช้ภาษา การปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน การพัฒนาทางอารมณ์ สังคม และสติปัญญา

สื่อ อุปกรณ์ ที่จัดไว้ในมุมนั้น ได้แก่ เครื่องครัว เครื่องใช้ในบ้าน เช่น เสื้อหมอน กระຈก ตุ๊กตา เสื้อผ้าตุ๊กตา เครื่องแบบของคนอาชีพต่างๆ เช่น หมอ ตำรวจ

ทหาร เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ เช่น กระบุง ตะกร้า ไม้คาน เครื่องมือจับปลา รองเท้า และเสื้อผ้าที่ใช้แล้วสำหรับเด็กแสดงบทบาทสมมติ

2. มุมหนังสือ

แม้จะไม่มีการสอนอ่านเขียนสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา แต่การหาภาพสวยๆ นิทาน ภาพมาจัดวางไว้ ย่อมเป็นสิ่งจูงใจให้เด็กได้จับต้อง เปิดดู เป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านโดยไม่รู้ตัว สิ่งประกอบสำหรับมุมนี้คือ สื่อ ทมอน รูปทรงต่างๆ จะช่วยจูงใจให้เด็กอยากนั่งนอนอ่านในท่าทางสบายๆ ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินทั้งที่ยังอ่านไม่ได้

3. มุมธรรมชาติ หรือมุมวิทยาศาสตร์

เป็นมุมที่เด็กจะศึกษาหาความรู้ด้วยการสังเกต การทดลองด้วยตนเอง จึงจัดหาอุปกรณ์ต่างๆ เช่น เครื่องชั่ง ตัวอย่างพืช เปลือกหอย สาลี กระดาษ หินชนิดต่างๆ ฯลฯ นำมาจัดวางไว้เป็นหมวดหมู่

ครูควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับบทเรียนมาจัดให้เด็กได้สังเกตและเรียนรู้ เช่น เมื่อเรียนบทเรียนเรื่องพืช การงอกของเมล็ดพืช ครูอาจจะใช้ข้าวเปลือกมาหว่านในกระบะทราย ให้เด็กช่วยกันรดน้ำทุกวัน เด็กจะเฝ้าดูการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาจนกระทั่งเมล็ดข้าวเปลือกค่อยๆ งอกเป็นต้นข้าว

4. มุมบล็อก

บล็อก หมายถึง แท่งไม้หรือวัสดุทดแทนอย่างอื่น เช่น กลองชนิดต่างๆ บล็อกแต่ละชุดอาจจะมีแบบและจำนวนแตกต่างกันบางชุดมีขนาดเล็ก มีจำนวนเพียง 20 ชุด บางชุดมีขนาดใหญ่จำนวนมากอาจถึงร้อยกว่าชิ้น บล็อกเหล่านี้อาจทำขึ้นเองได้จากเศษไม้ นำมาตกแต่งให้เป็นรูปทรง ข้อควรระวังคือ ต้องขัดให้เรียบ ไม่มีเหลี่ยม แยกเก็บใส่กล่องหรือรู้งไว้ ถ้าไม่ต้องการให้เกิดเสียงรบกวนเวลาเล่นก็หาเสื่อมาปูรองรับมุมนี้ไว้พอที่เด็กจะนั่งเล่นได้คราวละ 3-4 คน และควรให้ห่างจากมุมหนังสือที่ต้องการความสงบเงียบ

มุมบล็อกให้คุณค่าทางการศึกษา คือ ให้พื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์เด็กได้เรียนรู้รูปทรงต่างๆ ฝึกความคิดสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝึกพัฒนาการทางด้านอารมณ์ สังคม การเล่นในมุมนี้เด็กได้เล่นเป็นกลุ่มเด็กต้องปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนให้ได้จึง

เป็นการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ซึ่งเด็กจะเกิดการเรียนรู้และฝึกการแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง

5. กระดาษทราย

กระดาษทรายในมุมห้องเรียนจัดเพื่อให้เด็กมีโอกาสตกแต่งเรื่องที่ใกล้ตัวเด็ก เช่น เรื่องบ้าน เด็กได้ใช้วัสดุอุปกรณ์ เช่น ดุกตาสัตว์ บ้าน ต้นไม้ ฯลฯ ครูจึงต้องจัดหาอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องไว้ ควรวางกระดาษให้อยู่ในระดับที่เด็กยืนเล่นได้ และเตรียมอุปกรณ์ไว้ให้เพื่อให้เด็กนำมาจัดตามความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง

6. มุมเกมการศึกษา พลัสติกสร้างสรรค์ เครื่องเล่นสัมผัส

ในมุมนี้ เป็นมุมที่ฝึกเด็กในเรื่องการรับรู้ทางสายตา การคิดหาเหตุผล และการทำงานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือประกอบไปด้วยเกมการศึกษา พลัสติกสร้างสรรค์ กล่องหยอดบล็อก ลูกบิดสำหรับร้อย

คุณค่าทางการศึกษาช่วยให้เด็กมีความพร้อมตามความมุ่งหมายของเกมแต่ละชุด เด็กได้รับพัฒนาการทางอารมณ์ สังคม จากเล่นเป็นกลุ่ม และฝึกความรับผิดชอบในการเก็บของเข้าที่เมื่อเล่นเสร็จแล้ว

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น

งานวิจัยในต่างประเทศ

ไฟเทลสัน และรอส (Fietelson and Ross. 1973 : 202-203) ได้ศึกษาทดลองเกี่ยวกับการเล่นของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการชี้แนะกับไม่ได้รับการชี้แนะ พบว่า กลุ่มเด็กที่อยู่ในบริเวณที่เล่น ซึ่งมีผู้ชี้แนะการเล่นมีพัฒนาการตามลำดับขั้นของการเล่นมากกว่ากลุ่มอื่นที่ไม่มีผู้ชี้แนะ

เลิฟวิงเจอร์ (Lovinger. 1974 : 313-320) ได้ทำการวิจัยโดยมีการเปรียบเทียบพัฒนาการการใช้ภาษาของเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง พบว่า กลุ่ม

ทดลองที่ได้รับการแนะนำเกี่ยวกับการเล่น (Play Tutoring) ได้มีพัฒนาการในการเล่นอยู่ในลำดับขั้นที่สูงขึ้น และพัฒนาการการใช้ภาษาก็ดีมากขึ้น

มอนิแกน (Monighan. 1983 : 163) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเล่นเชิงสังคม ภาษา และสภาพแวดล้อมทางการเล่นที่บ้านของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยที่มีอายุ 2 ขวบ 5 เดือน ถึง 5 ขวบ 5 เดือน และผู้ปกครอง 336 ครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า เด็กชายและเด็กหญิงไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องของการเล่นหรือการพูดและพบว่าความซับซ้อนทางความเข้าใจในการเล่นตามลำดับขั้นอยู่กับความสัมพันธ์ทางบ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยในประเทศ

สิริกุล จารุจินดา (2526 : 41) ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของการเล่นประเภทเสริมต่อ(Block Play) ต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กก่อนวัยเรียน พบว่า การเล่นของเล่นประเภทเสริมต่อมีผลในทางบวกกับคะแนนความสามารถทางความคิดสร้างสรรค์

พันธ์ณี เจริญสุข (2528 : 75-77) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับเครื่องเล่นที่จำเป็นต่อการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย พบว่า เครื่องเล่นที่จำเป็นมากต่อการเตรียมความพร้อมทางด้านสติปัญญา ได้แก่ ไม้บล็อก พลาสติกสร้างสรรค์ กล้องโทรทรรศน์ โดมิโน ล้อคโต้ (ภาพจับคู่) เป็นต้น

พรรณี สุวัตถิ (2528 : 137) ได้ทดลองสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 54 คน โดยใช้กิจกรรมการเล่นพื้นเมืองของเด็กภาคเหนือกับกิจกรรมตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ แล้วทดสอบมโนทัศน์เชิงจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเล่นพื้นเมืองของเด็กภาคเหนือกับที่เรียนด้วยกิจกรรมตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ ผลการทดลอง ปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเล่นพื้นเมืองของเด็กภาคเหนือมีมโนทัศน์ทางจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมตามแผนของกระทรวงศึกษาธิการ

ธีราพร กุลนันทน์ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการเล่นต่างกลุ่มอายุที่มีต่อพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย โดยศึกษากับเด็กอายุ 4-5 ปี จำนวน 18 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน กลุ่มทดลองที่ 1 เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุ 3-4 ปี กลุ่มทดลองที่ 2 เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุ 4-5 ปี ผลการศึกษาพบว่า การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้พฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมสูงที่สุด และกลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมทางสังคมต่ำที่สุด และทำให้พฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มแตกต่างกัน โดยกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์สูงขึ้นอยู่กับระดับใกล้เคียงกัน

ดารณี ดิษยเดช (2531 : 79) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เคยผ่านและไม่เคยผ่านศูนย์เด็กปฐมวัยพบว่า เด็กที่เคยผ่านศูนย์เด็กปฐมวัยแล้วมีระดับขั้นการเล่นทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ไม่เคยผ่านศูนย์เด็กปฐมวัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิยะดา บัวเผื่อน (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสนใจในการเล่นเกมการศึกษาของเด็กปฐมวัย โดยมีครูชี้แนะและเล่นด้วยตนเองกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองคือ นักเรียนอายุ 4-5 ปี ซึ่งกำลังเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ปีการศึกษา 2530 ในการทดลองครั้งนี้ใช้แบบแผนการทดสอบหลังการทดลอง โดยให้ทั้ง 2 กลุ่ม เล่นเกมการศึกษาตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 เป็นระยะเวลา 10 สัปดาห์ ใช้เวลาในการเล่น 20 นาทีทุกวัน กลุ่มทดลองเล่นเกมการศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อวัดความสนใจหลังการทดลอง เปรียบเทียบช่วงความสนใจในการเล่นเกมการศึกษาของเด็กปฐมวัย โดยใช้การทดสอบ ค่าที่ พบว่า เด็กปฐมวัยที่เล่นเกมการศึกษาด้วยตนเองมีความสนใจในการเล่นเกมการศึกษาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่เล่นเกมการศึกษาโดยมีครูชี้แนะ

อรวรรณ สุ่มประดิษฐ์ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป ผลการวิจัย

พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบไทยมีพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อและด้านความมีระเบียบวินัยสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นว่า ความสามารถของเด็กจะมีการพัฒนาสอดคล้องไปตามลักษณะการเล่นของเด็ก งานวิจัยบางเรื่องมุ่งพิสูจน์ด้วยว่า การเล่นเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยพัฒนาส่งเสริมความสามารถของเด็กมิใช่เป็นแต่เพียงสิ่งที่พัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาการทางความสามารถของเด็กเท่านั้น ผลจากการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า การเล่นจะมีผลดีต่อพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ของเด็ก ถ้าผู้ใหญ่เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการเล่นว่าเป็นส่วนสำคัญของชีวิตและเป็นการเรียนรู้ของชีวิตวัยเด็ก

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้โดยใช้ข้อตกลง

ในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีวิธีการหลายวิธีที่ครูสามารถจัดให้เด็กได้ทั้งที่เป็นการเล่นอย่างอิสระและการเล่นอย่างมีเงื่อนไข ซึ่งเรียกว่า "เป็นข้อตกลง" การเรียนรู้แบบมีข้อตกลงนี้เป็นสิ่งที่ครูกำหนดขึ้นอย่างมีจุดประสงค์

3.1 ความหมายและความสำคัญของข้อตกลง

"ข้อตกลง" ตามความหมายในพจนานุกรม หมายถึง คำมั่นสัญญาซึ่งเป็นเงื่อนไขความเข้าใจ ความรู้สึกในการที่จะปฏิบัติตามคำสัญญาที่ได้ให้ไว้แก่กันและกัน

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2535 : 8-9) กล่าวถึงความหมายของข้อตกลง หมายถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างมีระบบหรือมีเงื่อนไข ที่ก่อให้เกิดมีแบบฉบับที่เป็นกฎเกณฑ์ตายตัวของมันเอง ข้อตกลงเกิดขึ้นโดยอาศัยขบวนการทางจิตวิทยา 3 ประการ ได้แก่ การรับรู้ (Perceiving) การจำ (Remembering) และการใช้เหตุผล (Reasoning)

การรับรู้ (Perceiving) การรับรู้ของบุคคลนั้นต้องเชื่อมั่นได้ และมีความแน่นอน
ในการรับรู้

การจำ (Remembering) การจำต้องมีความเชื่อมั่นว่าถูกต้องและต้องกระทำอย่าง
ถูกต้อง

การใช้เหตุผล (Reasoning) การใช้เหตุผลในการหาความรู้ต้องสามารถเชื่อมั่น
ได้ว่าถูกต้อง คือ ต้องเป็นเหตุผลที่ได้มาโดยใช้วิธีการคิดอย่างมีระบบ นำความรู้ความจริง
ต่างๆ มาตั้งเป็นกฎเกณฑ์ที่เชื่อถือได้

กาญจนา เกียรติประวัติ (2524 : 129) กล่าวถึงข้อตกลงว่า เป็นการทำสัญญา
การเรียนระหว่างครูและนักเรียน โดยระบุถึงงานที่ต้องทำให้เสร็จและผลที่ได้รับเมื่องาน
เสร็จ

รอดเจอร์ส (สุปราณี ศรีไสคำ. 2531 : 52 ; อ้างอิงมาจาก Rodgers. 1975 :
52) ได้อธิบายถึงลักษณะของข้อตกลงว่า เป็นการที่บุคคลสองคนหรือมากกว่าสองคนใน
การทำบางสิ่งบางอย่าง โดยฝ่ายหนึ่งจะระบุความรับผิดชอบอย่างดีต่ออีกฝ่ายหนึ่งในการ
ทำสัญญาเพื่อทำงานให้สมบูรณ์ในส่วนของการตกลง

โคชีวา (สุปราณี ศรีไสคำ. 2531 : 52 ; อ้างอิงมาจาก Kocheva. 1975 : 136)
ได้กล่าวถึงความสำคัญของสัญญาในการเรียนว่า เป็นข้อตกลงกันระหว่างครูและนักเรียน
โดยระบุงานและกระบวนการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของงานในเวลาที่กำหนด เป็นการ
ตกลงกันระหว่างครูและนักเรียน

กู๊ด (Good. 1965) กล่าวว่า การปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์ หรือมาตรฐานของ
ความประพฤติที่ถูกต้องเป็นความดีงาม ส่วน พลาโต และอริสโตเติล (Plato & Aristotle)
ปรัชญาเมธีชาวกรีกได้ให้ความสำคัญของการให้การศึกษาแก่เด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียนไว้ว่า
มนุษย์มีพื้นฐานของการเป็นคนดี สังคมควรประกอบด้วยคนดีที่ปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ที่ดี
(คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2535 : 1 ; อ้างอิงมาจาก Plato 428-345 B.C.
& Aristotle 384-322 B.C)

จากความหมายและความสำคัญของข้อตกลงดังกล่าว สรุปได้ว่าแนวทางความประพฤติปฏิบัติในสังคมซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้นมาเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมนั้นเป็นสิ่งสำคัญ ในการส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้สึกนึกคิดในสิ่งที่เป็นกติกาข้อตกลงนั้น ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในสิ่งที่สังคมต้องการเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรสร้างเสริม ข้อตกลงเป็นการระบุความรับผิดชอบอย่างดี และเป็นแนวทางไปสู่ความสำเร็จของงาน

3.2 การจัดการประสบการณ์ของเด็กปฐมวัยที่มีข้อตกลง

ดังได้กล่าวแล้วว่า ข้อตกลงมีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย ด้วยหลักการนี้ในการจัดการประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยบางกิจกรรมจะใช้ข้อตกลงเพื่อพัฒนาเด็กตามจุดประสงค์ เช่น การจัดการประสบการณ์โดยใช้เกม การจัดการประสบการณ์การเล่นกลางแจ้ง และการจัดการประสบการณ์ดนตรี

3.2.1 การจัดการประสบการณ์โดยใช้เกม

ความหมายของเกม

เกม หมายถึง กิจกรรมที่สนุกสนานมีกฎเกณฑ์ กติกา เกมมีทั้งเกมเงียบ (Quiet Games) และเกมที่ต้องใช้ความว่องไว (Active Games) การเล่นเกมมีทั้งเล่นคนเดียว สองคน หรือเล่นเป็นกลุ่ม เกมคือการเล่นซึ่งอาจจะมีเครื่องเล่นหรือไม่มีเครื่องเล่นก็ได้ เกมมีความสัมพันธ์กับชีวิต และพัฒนาการของเด็กมาตั้งแต่กำเนิด (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2535 : 67)

อัญชลี ไสยวรรณ (2536 : 74) ได้ให้ความหมายของเกม หมายถึง กิจกรรมการเล่นใดๆ ที่ผู้เล่นต้องเล่นตามกติกาที่กำหนดไว้ และต้องมีการประเมินความสำเร็จของผู้เล่นด้วย

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2535 : 109) ได้ให้ความหมายของเกม หมายถึง การเล่นเชิงกีฬา มีกฎกติกาที่แน่นอนเป็นการแข่งขันทางกายหรือสมองก็ได้ โดยจะเล่นตามกฎเกณฑ์หรือกติกาที่วางไว้

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2536 : 129) กล่าวถึงเกมการศึกษา หมายถึง กิจกรรมการเล่นที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เล่นเกิดการเรียนรู้ เพื่อเป็นพื้นฐานทางการศึกษาที่มีกฎเกณฑ์หรือกติกา

ลัดดาวัลย์ กัณหสุวรรณ (2527 : 1-6) ได้กล่าวถึง เกมวิทยาศาสตร์ว่า หมายถึง กิจกรรมการเล่นใดๆ ที่ผู้เล่นจะเล่นตามกติกาที่กำหนดไว้ และจะต้องเป็นการเล่นที่ผู้เล่นได้เรียนรู้หลักความจริง กฎเกณฑ์ และแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนั้นยังจะต้องมีการประเมินความสำเร็จของผู้เล่นด้วย

สรุปได้ว่า เกม หมายถึง การเล่น เป็นสถานการณ์การสอนอย่างหนึ่งที่กำหนดกติกาในการเล่น เพื่อให้ผู้เล่นมีส่วนร่วมทางอารมณ์ มีความสนุกสนาน และขณะเดียวกันก็นำเอาแง่คิดหรือความคิดเห็นจากการเล่นนำไปวิเคราะห์วิจารณ์ในชั้นทำให้เกิดการเรียนรู้ต่อไป

ประเภทของเกม

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535 : 68) ได้แบ่งเกมออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. เกมฝึกการกระทำ คือ การที่ได้ก่นำของเล่นต่างๆ มาเล่นอย่างมีกฎเกณฑ์ กติกา โดยมีวัตถุประสงค์ให้เด็กได้พัฒนาการใช้กล้ามเนื้อและสายตา เช่น การร้อยลูกปัด ตัดรังคูน เป็นต้น
2. เกมฝึกทักษะทางร่างกายหรือเกมพลศึกษารวมถึงการฝึกกายบริหารประจำวันด้วย

3. เกมการศึกษา คือ เกมที่พัฒนาการคิดของเด็กซึ่งจะต้องคิดหาเหตุผลจากการเล่นเกมของเด็ก เช่น การจับคู่ภาพเหมือน ภาพตัดต่อ เป็นต้น

4. เกมฝึกทักษะทางภาษา เป็นเกมที่อาศัยจินตนาการ และการใช้คำพูด เช่น เกมอะไรเอ่ย เกมเกี่ยวกับการฟัง เป็นต้น

คำแนะนำในการเล่นเกม

อัญชลี ไสยวรรณ (2536 : 74) ได้ให้คำแนะนำในการเล่นเกมน ควรประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. ชื่อของเล่นหรือแบบ
2. จำนวนผู้เล่นต่อ 1 ครั้ง
3. วิธีเล่น
4. กติกาในการเล่น
5. คำถาม (อาจแทรกในวิธีเล่น หรือแยกออกมาถ้าจำเป็น)

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงลักษณะของคำแนะนำที่ดีในการเล่นควรมีลักษณะดังนี้

1. อธิบายวิธีเล่นอย่างชัดเจน
2. ใช้ภาษาที่ง่าย สั้น
3. ควรใช้รูปภาพช่วยในการสื่อความหมาย
4. มีปัญหา หรือคำถามให้เด็กคิดขณะที่เล่น
5. มีกติกาอย่างชัดเจน
6. มีการประเมินผลเมื่อจบแต่ละตอน

ประโยชน์ของการเล่นเกม

แกรมย์ และคนอื่นๆ (Gramb and others. 1970 : 251) ได้ให้เหตุผลของการใช้เกมประกอบการสอนว่ามีประโยชน์ ดังต่อไปนี้ คือ

1. เกมทำให้สภาพของห้องเรียนสนุกสนาน
2. เกมทำให้วัสดุที่ผู้เรียนคุ้นเคยมีความสัมพันธ์แบบใหม่
3. เกมจูงใจนักเรียนที่ไม่สนใจบทเรียนให้มีส่วนร่วมในการเรียน

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2536 : 129) ให้ความสำคัญของเกมการศึกษาต่อการฝึกทักษะ เพราะจะช่วยให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน มีการสังเกต และคิดหาเหตุผลที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้จากการเล่นเรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม ฝึกการกระทำด้วยตนเอง และสามารถพัฒนาทางด้านสติปัญญาได้เป็นอย่างดี

ภรณ์ ชูรัตน์ (2535 : 104) กล่าวถึงการเล่นเกมแบบผลัดเป็นกิจกรรมที่เล่นกันเป็นทีม โดยที่ผู้เล่นทุกคนในทีมได้ปฏิบัติในกิจกรรมนั้น มีกฎ กติกาต่างๆ ไม่ซับซ้อน โดยอาศัยความร่วมมือความสามัคคี และความพร้อมเพรียงของนักเรียนในแต่ละกลุ่ม ฝึกให้นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎ กติกา หรือคำสั่งได้

3.2.2 การจัดประสบการณ์การเล่นกลางแจ้ง

การเล่นกลางแจ้ง หมายถึง การเล่นในสนามที่มีอุปกรณ์เครื่องเล่นสนามประเภทชิงช้า ราวได้ ม้าหมุน โม่กระดก เล่นน้ำ เล่นทราย ฯลฯ ซึ่งในการเล่นนี้จะต้องมีวัตถุประสงค์ในการเล่น

บุญเยี่ยม จิตรดอน (2524 : 170) ได้สรุปวัตถุประสงค์ในการเล่นกลางแจ้งไว้ 4 ข้อ ดังนี้

1. เพื่อให้เด็กได้ออกกำลังกลางแจ้งเป็นการส่งเสริมให้เด็กแข็งแรง มีสุขภาพดี
2. เด็กได้แนวคิดประสบการณ์ตรงนอกห้องเรียน

3. เด็กได้รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง และพัฒนาด้านสังคม
4. เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็ก

สิ่งที่ควรปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

กิจกรรมกลางแจ้งมีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายด้วยความสนุกสนาน ปลอดภัย สามารถเล่นได้ตามกฎหมาย กติกา ระเบียบวิธีการเล่นที่ได้กำหนดไว้ (ภรณ์ คุรุวัธนะ. 2535 : 105)

3.2.3 การจัดประสบการณ์ดนตรี

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535 : 91-92) ได้กล่าวถึงความสำคัญและคุณค่าของดนตรีและดนตรีกับเด็กปฐมวัยว่า

"ดนตรีเด็ก" หมายถึง ดนตรีที่เด็กแสดงออกตามความสนใจ ตามการรับรู้ และความพร้อมของเด็กแต่ละคน การแสดงออกของเด็ก อาจมีสื่อบางอย่าง ได้แก่ เสียงร้อง เสียงดนตรี หรือส่วนต่างๆ ของร่างกาย ซึ่งการแสดงออกของเด็กมีหลายรูปแบบ เช่น การร้องเพลง การเล่นดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกายประกอบดนตรี และการสร้างสรรค์ทางดนตรี ความต้องการในวัยเด็กเกี่ยวกับด้านสังคมนั้น เด็กต้องการติดต่อกับผู้อื่น ต้องการเล่นกับเพื่อน ต้องการแสดงออกและเป็นที่ยอมรับของสังคม เด็กจะปรับตัวได้ดี และมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น ดนตรีสามารถสนองความต้องการของเด็กได้ ทั้งนี้เพราะดนตรีเป็นกิจกรรมที่มีทั้งแบบกลุ่มและแบบเดี่ยว ทั้งยังเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้ร่วมเล่นกับเพื่อนๆ มีโอกาสแสดงออก รู้จักปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และระเบียบของกลุ่มที่ตกลงร่วมกัน ดังนั้น ดนตรีจึงมีผลต่อพัฒนาการด้านสังคมของเด็ก และมีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ดนตรีจึงเป็นสิ่งเร้าที่จะช่วยให้มีความน่าสนใจ สนุกสนาน เพลิดเพลิน อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาเด็กทุกด้านอีกด้วย

การจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัยที่มีข้อตกลงมีการจัดประสบการณ์หลายอย่าง ซึ่งการจัดประสบการณ์นั้นๆ ต่างก็มุ่งให้เด็กพัฒนาตามวัยครบทั้ง 4 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัยที่มีข้อตกลง ได้แก่ การจัดประสบการณ์โดยใช้เกม การจัดประสบการณ์การเล่นกลางแจ้ง และการจัดประสบการณ์ดนตรี

3.3 หลักการใช้ข้อตกลงต่อการเรียนรู้ในเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดจะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ การใช้คำถามให้เด็กคิดและร่วมกันตั้งข้อตกลงในการเล่น เป็นการควบคุมกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นไปในแนวทางที่ต้องการ และยังฝึกให้เด็กรู้จักคิดอย่างมีเหตุผลด้วย

จากสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัยที่มีข้อตกลงจะเห็นได้ว่า การจัดประสบการณ์โดยมีข้อตกลงมีประโยชน์แก่เด็กปฐมวัยหลายประการ สรุปได้ดังนี้คือ

1. นักเรียนเกิดความเข้าใจจริงเพราะได้ลงมือปฏิบัติ
2. ฝึกให้เกิดทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้
4. ฝึกให้มีสังคมนิสัยที่ดี สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้
5. ปลุกฝังให้รู้จักปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของสังคม
6. ส่งเสริมให้มีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย
7. สามารถปรับตัวเข้ากับสังคม และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การจัดประสบการณ์โดยมีข้อตกลง นอกจากการจัดประสบการณ์การเล่นเกมแล้ว การจัดประสบการณ์ด้านอื่นๆ ก็มีเงื่อนไขหรือข้อตกลงเข้าไปเกี่ยวข้อง เช่นการจัดประสบการณ์การเล่นกลางแจ้ง การจัดประสบการณ์ดนตรี ก็มีบทบาทของข้อตกลงเข้ามาเกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ด้านต่างๆ ด้วย

3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อตกลง

บรรพต พรประเสริฐ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบมโนทัศน์ทางจริยธรรมของนักเรียนอนุบาลที่ได้รับการสอนโดยใช้เกมและนิทาน กลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มได้รับการสอนจริยธรรม 6 เรื่อง คือ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามัคคี ความเมตตากรุณา ผลการวิจัยพบว่านักเรียนอนุบาลที่ได้รับการสอนโดยใช้นิทานและเกมหลังการสอนจะมีมโนทัศน์ทางจริยธรรมทั้ง 6 เรื่องสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มโนทัศน์ทางจริยธรรมของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้นิทาน และกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้เกมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มาลี วาระทรัพย์ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถในการสังเกตและจำแนกของเด็กปฐมวัยที่เล่นเกมการศึกษาด้วยวิธีต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่เล่นเกมการศึกษาแบบเคลื่อนไหวร่างกายมีความสามารถในการสังเกตแตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่เล่นเกมการศึกษาแบบนั่งอยู่กับที่
2. เด็กปฐมวัยที่เล่นเกมการศึกษาแบบเคลื่อนไหวร่างกายมีความสามารถในการจำแนกแตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่เล่นเกมการศึกษาแบบนั่งอยู่กับที่

ทวีพร ณ นคร (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเล่นสร้างสรรค์สร้างแบบอิสระกับแบบกึ่งชี้แนะที่มีผลต่อความสามารถในการสังเกตและการจำแนกของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์กลางแจ้งแบบอิสระมีความสามารถในการสังเกตและความสามารถในการจำแนกแตกต่างกัน

จากการศึกษาเอกสารและวิจัยที่มีส่วนของข้อตกลงเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยนั้นจะเห็นว่า ข้อตกลงนั้นเป็นกฎหรือกติกาที่ผู้เรียนร่วมกันตั้งขึ้นเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

4.1 ความหมายของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์

ตามคำจำกัดความในประมวลศัพท์บัญญัติทางการศึกษา (2528 : 96) ได้ให้นิยามของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ไว้ว่า การกระทำระหว่างกันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อกัน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2520 : 15) กล่าวถึง การปฏิสัมพันธ์จากทฤษฎีปฏิสัมพันธ์หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกิดจากความรู้สึกและกิจกรรมที่บุคคลมีปฏิริยาต่อกัน และทำให้เกิดการสะท้อนกระทบต่อพฤติกรรมตลอดจนบุคลิกภาพ

พิมพ์พันธุ์ จันทรเพ็ญ (2525 : 11) ได้ให้คำจำกัดความของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ หมายถึง การพูด และ/หรือ การแสดงท่าทางโต้ตอบกันระหว่างครูกับนักเรียน ในขณะที่มีการเรียนการสอน

เพจ และคนอื่น ๆ (Page and others. 1977 : 179) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ไว้ว่าหมายถึง อิทธิพลระหว่างบุคคลแต่ละบุคคลหรือแต่ละกลุ่มที่มีต่อกัน ซึ่งปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กเป็นอิทธิพลระหว่างกันโดยเน้นถึงพฤติกรรมทางสังคมและอารมณ์ของครูกับนักเรียน

สรุปได้ว่า พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนซึ่งอยู่ในรูปของการกระทำที่มีอิทธิพลต่อฝ่ายตรงข้าม ดังนั้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนจึงเป็นกระบวนการอันนำไปสู่พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดพัฒนาการขึ้นในตัวนักเรียน

4.2 พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์กับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็ก เพราะเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในขณะที่ทำการเรียนการสอน และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะแสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก การแสดงออกของครูจะเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของครูในชั้นเรียน

เบลแลคค์ (Bellack. 1963) แบ่งอิทธิพลของครูในชั้นเรียนออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. อิทธิพลทางอ้อม หมายถึง พฤติกรรมที่ครูแสดงออกแล้วทำให้เด็กตอบสนองในลักษณะใดก็ได้ ขยายความหรือสนับสนุนความคิดและความรู้สึกของเด็ก ชมเชยหรือให้กำลังใจ ตลอดจนการแสดงพฤติกรรมออกในทำนองยอมรับ

2. อิทธิพลทางตรง หมายถึง กิริยาที่ครูแสดงออกมาแล้วทำให้เด็กตอบสนอง โดยการแสดงพฤติกรรมไปในทางที่ครูต้องการอย่างเลี่ยงไม่ได้ อิทธิพลประเภทนี้เกิดขึ้นเมื่อครูบรรยาย หรือแสดงความคิดเห็นฝ่ายเดียว เมื่อครูให้คำแนะนำหรือออกคำสั่ง ตักเตือนว่ากล่าว เพื่อให้เด็กเปลี่ยนพฤติกรรม

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามความต้องการนั้น ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างให้สมบูรณ์เป็นแบบฉบับแก่เด็กและเป็นการวางเงื่อนไขว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ สิ่งใดไม่ควรปฏิบัติ พฤติกรรมที่ครูแสดงออกทั้งในทางตรงและทางอ้อมเป็นสิ่งกระตุ้นหรือเป็นสิ่งเร้าให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ตอบสนองได้เช่นกัน

4.3 พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูกับเด็กในการเล่น

สไปเดค (Spodek) เชื่อว่า กิจกรรมการเล่นจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ถ้าครูสามารถนำการเล่นมาใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมแล้ว จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กมาก เพราะเด็กจะได้เล่นตลอดเวลาเท่าที่เด็กสามารถเคลื่อนไหวได้และมี

อิสระอย่างเพียงพอ การเล่นของเด็กมีลักษณะการเล่นหลายรูปแบบ เช่น การเล่นที่จัดให้เด็กเล่นตามลำพังในยามว่าง (Neumann. 1971 : 202-203 ; citing Spodek. 1971 : 263)

แกสตา และคนอื่นๆ (Gazda and others. 1977 : 10) ได้สรุปผลการวิจัยของนักการศึกษาหลายๆ ท่าน ในเรื่องเกี่ยวกับบรรยากาศในห้องเรียน ซึ่งมีผู้ศึกษาดังต่อไปนี้ วิทฮอล (Withall. 1949) แพลนเดอร์ส (Flanders. 1951) เพอร์กินส์ (Perkins. 1951) วิทฮอล และ เลวิส (Withall and Lewis. 1963) สรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมของครูเป็นตัวกำหนดที่สำคัญในการสร้างบรรยากาศภายในห้องเรียน
  2. สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนมีอิทธิพลต่อจิตใจของนักเรียน
  3. การปฏิบัติตนของครูต่อนักเรียนจะมีผลต่อการเรียนรู้ในเรื่องมนุษยสัมพันธ์
- ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากที่สุดในการที่จะทำให้พฤติกรรมของเด็กเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ ถ้าครูมีพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ต่อเด็กในทางบวกเด็กก็ตอบสนองในทางบวก แต่ถ้าครูมีพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ต่อเด็กในทางลบเด็กก็ตอบสนองในทางลบด้วย พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กจะส่งผลการพัฒนาบุคลิกภาพเด็กให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในสังคมต่อไป

สมาร์ท และ สมาร์ท (Smart and Smart. 1968 : 209) กล่าวว่า เด็กก่อนวัยเข้าเรียนถ้าได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นโดยการอภิปราย ได้เถียง ตกลง จะทำให้เด็กได้ปรับตัวเข้าสู่พื้นฐานในการคิดอย่างมีเหตุผล

พิมพ์พันธุ์ จันทรเพ็ญ (2525 : 21-22 ; อ้างอิงมาจาก Gesell. 1946 : 352-353) กล่าวถึง พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กอายุ 5-6 ปี โดยแยกเป็นระดับอายุดังนี้

- อายุ 5 ปี เด็กชอบครูหรือมีความสัมพันธ์กับครูด้วยความจริงใจ และความพึงพอใจ เด็กเชื่อฟังครู อาจอ้างคำพูดของครูเพื่อความมีอำนาจของตน ต้องการความเอาใจใส่ ความสนใจของครูอย่างทันทีทันใด อ้างอิงครูเพื่อขอเล่น เข้าหาครูเพื่อให้ครูรักและพึงพอใจ

อายุ 6 ปี เด็กเริ่มมีความสัมพันธ์กับครูทั้งด้านวัตถุและกิจกรรม ชอบทำตามความประสงค์ของครู ชอบความมีวินัย มักจะชอบได้รับคำยกย่องชมเชย สรรเสริญ เด็กเกรงกลัวครู คำสั่งของครู ถือกฎกติกา ต้องการให้ครูนั่งอยู่ด้วยขณะทำงาน
 อาจใช้คำพูดไม่เหมาะสมในการขอความช่วยเหลือจากครู
 ชอบครูที่พูดกับเขาเกี่ยวกับเรื่องที่เขา กำลังทำอยู่
 ไปหาครูทันทีที่มาถึงโรงเรียน ต้องการความมั่นใจว่าครูอยู่ที่ไหน บางครั้งก็นำของมาฝากครู
 ไม่ชอบให้ครูหัวเราะเยาะตนเอง

ในการจัดการเรียนการสอนครูจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอยู่ตลอดเวลา จึงควรตระหนักถึงความสำคัญของพฤติกรรมที่ครูจะแสดงออกต่อเด็ก การแสดงความรักใคร่เด็กด้วยใจจริงจะทำให้เด็กรู้สึกในความปรารถนาดีและแสดงความรักใคร่ตอบเป็นผลให้เกิดการพัฒนาลักษณะนิสัยในตัวเด็กที่จะสามารถแสดงถึงความรักความจริงใจต่อผู้อื่น และเพื่อน ๆ ต่อไปได้

4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

งานวิจัยในต่างประเทศ

อมิตอน (Amidon. 1967 : 161-166) ได้ใช้แบบวิเคราะห์กิจกรรมร่วมทางวาจาของ แฟลนเดอร์ส ศึกษาอิทธิพลของครูที่มีต่อเด็กพบว่า การใช้อิทธิพลทางอ้อมในการเรียนการสอนได้แก่ การยอมรับความรู้สึกของเด็ก การยกย่องชมเชย การนำความคิดเห็นของเด็กมาใช้ การถามคำถาม จะช่วยให้เด็กกล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเอง และประสบความสำเร็จในการเรียนสูงกว่าการเรียนการสอนที่เป็นการใช้อิทธิพลทางตรงได้แก่ การบรรยาย การวิจารณ์ และการออกคำสั่ง

เลวิน และ ลิปปิต (สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว. 2526 : 9 ; อ้างอิงมาจาก Lewin and Lippit. n.d.) ได้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก โดยแบ่งปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กออกเป็น 3 แบบคือ

1. กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กเป็นแบบอัตตาธิปไตย แบบนี้ให้ผลดีในการเรียนคือ ทำงานสำเร็จและมีผลสำเร็จในการเรียนดี
2. กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กแบบปล่อยปละละเลย ปฏิสัมพันธ์แบบนี้ไม่ส่งเสริมบุคลิกภาพที่ดี เด็กจะเป็นคนทำงานไม่เป็น ไม่รู้จักรับผิดชอบ และไม่สามารถเป็นผู้นำที่ดีได้
3. กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กแบบประชาธิปไตย แบบนี้จะทำให้เด็กมีส่วนร่วมและเคารพซึ่งกันและกัน มีลักษณะความเป็นผู้นำ การริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความรับผิดชอบ

งานวิจัยในประเทศไทย

พิมพ์พันธุ์ จันทรเพ็ญ (2525 : 136) ได้ศึกษาวิจัยพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดกับโรงเรียนอนุบาลเอกชน จากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในโรงเรียนอนุบาลพฤติกรรมส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นคือ นักเรียนตอบสนองทางวาจา ท่าทาง และครูใช้คำสั่งทางวาจาตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมที่ไม่เกิดขึ้นเลยคือ นักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อครูทั้งทางท่าทาง และวาจา และนักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อครูทางวาจา

พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดกับโรงเรียนอนุบาลเอกชน ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน พฤติกรรมที่เกิดขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 คือ ครูบรรยายทั้งทางท่าทางและทางวาจา

และนักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อครูทางท่าทาง ทั้งสองพฤติกรรมนี้เกิดขึ้นในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดมากกว่าโรงเรียนอนุบาลเอกชน

พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนกับพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนมีความสัมพันธ์กัน 30 คู่ และแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมครูยอมรับความรู้สึก ยกย่อง ชมเชย และยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมพูดนำหรือทำนำ เก็บของเมื่อเลิกเล่นแล้ว และลดการพูดทำพินัน พุดโอ้อวด พฤติกรรมที่ครูตำหนิ ชูวิจารณ์ ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวกายสิทธิ์ของผู้อื่นและทำลายสิ่งของ พฤติกรรมครูบรรยายและการใช้คำสั่งทำให้เด็กนักเรียนลดพฤติกรรมการเล่นแบบ และการโต้เถียง

สมาธิ วงศ์ปลุกแก้ว (2526 : 55) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียน ความรู้สึกรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเอง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูสูงและมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงจะมีความรับผิดชอบสูง ในทำนองเดียวกันนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูต่ำและมีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำจะมีความรับผิดชอบต่ำด้วย

ลัดดาวัลย์ กองช่าง (2530 : 58-59) ศึกษาพฤติกรรมการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นวัสดุสามมิติแบบชี้หน้าและแบบอิสระ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นวัสดุสามมิติแบบชี้หน้าและแบบอิสระแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนพฤติกรรมการแก้ปัญหาเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นวัสดุสามมิติแบบชี้หน้าและแบบอิสระแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การใช้เวลาในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นวัสดุสามมิติแบบชี้หน้าและแบบอิสระ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พัชรินทร์ จ้อยจุมพจน์ (2533 : 64) ศึกษาผลการใช้คำถามขยายความคิดแบบครุมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในการหาคำตอบต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้คำถามขยายความคิดแบบครุมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในการหาคำตอบมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ต่างกัน โดยเด็กปฐมวัยที่ได้

รับการสอนโดยใช้คำถามขยายความคิดแบบครูไม่มีส่วนร่วมในการหาคำตอบมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้คำถามขยายความคิดแบบครูมีส่วนร่วมในการหาคำตอบ

สุทธิพรรณ ชีรพงศ์ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครูมีส่วนร่วมและแบบครูไม่มีส่วนร่วม ผลการทดลองพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม แบบครูมีส่วนร่วมมีพฤติกรรมการร่วมมือหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เรไร ชนะการ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดการนิเทศที่มีต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า หลังจากครูได้รับการนิเทศด้วยชุดการนิเทศการพัฒนาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก เด็กกับเด็กมีพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์เพิ่มขึ้น

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กชี้ให้เห็นว่า บทบาทครูมีผลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กทั้งสิ้น พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูที่แสดงต่อเด็กในทางอ้อมได้แก่ การยอมรับความรู้สึกของเด็ก การยกย่องชมเชย การนำความคิดเห็นของเด็กมาใช้ เด็กจะประสบความสำเร็จในการเรียนสูงกว่าการเรียนการสอนที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ต่อเด็กในทางตรง ซึ่งได้แก่ การบรรยาย การออกคำสั่ง การวิจารณ์ และการล้อเลียนเด็ก ในกิจกรรมที่มีความมุ่งหมายที่จะพัฒนาพฤติกรรมของเด็ก นั้นบทบาทของครูในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมมีความจำเป็นอย่างมาก เพราะพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กเกิดจากการเรียนรู้ การเลียนแบบ สิ่งเร้าและประสบการณ์ ดังนั้น การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นเรื่องของการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีจึงเป็นพฤติกรรมที่ต้องการตัวแบบ สิ่งเร้าและประสบการณ์ที่ครูเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ เพื่อให้ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาเด็กได้อย่างเหมาะสม

สมมติฐานในการศึกษา

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์สูงกว่าก่อนการทดลอง
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์แตกต่างกัน
3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์มีความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ลดลง
4. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์มีความคงทนของลักษณะที่พึงประสงค์แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ
4. แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง
5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย-หญิงอายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นเด็กก่อนประถมศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียนวัดยายรม (วัดนราชนิเวศน์รังสรรค์) แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าคือ นักเรียนชาย-หญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นเด็กก่อนประถมศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนวัดยายรม (วัดนราชนิเวศน์รังสรรค์) แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน สุ่มอย่างง่ายโดย

จับสลาก เพื่อเลือกเป็น 2 กลุ่มกลุ่มละ 15 คน แล้วสุ่มเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

กลุ่มทดลองที่ 1 หมายถึง กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ โดยใช้การเล่นตามมุมตามข้อตกลง

กลุ่มทดลองที่ 2 หมายถึง กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์โดยใช้การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง มีดังนี้

1. แบบประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เรื่องความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบ วินัย ความรับผิดชอบ และการมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน เป็นแบบประเมินเชิงสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. คู่มือการจัดการเล่นตามมุมตามข้อตกลงและการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเครื่องมือโดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. แบบประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ทำการประเมินโดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างโดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้
  - 1.1 ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ พัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยจากเอกสารและงานวิจัย
  - 1.2 ศึกษาแนวการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยด้านการเล่นของ ราชี ทองสวัสดิ์ (2526 : 361-396)

1.3 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยซึ่งเกี่ยวกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัย ของ พิมแข สาริวงศ์จันทร์ (2533 : 201-221)

1.4 ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยจากงานวิจัยของ พิมพ์พันธุ์ จันทร์เพ็ญ (2525 : 55-79)

1.5 ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินวัดลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ด้านความเอื้อเพื่อ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ และการมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน แต่ละสถานการณ์ ประเมิน 3 ข้อ รวม 12 ข้อ ดังมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 สถานการณ์ด้านความเอื้อเพื่อ

1. การแบ่งปัน
2. การเสียสละ
3. เหตุผลในการแบ่งปัน

ตอนที่ 2 สถานการณ์ด้านความมีระเบียบวินัย

1. การจัดหนังสือ
2. การจัดดินสอ ปากกา ที่ใส่ดินสอ
3. การจัดแจกัน ดอกไม้

ตอนที่ 3 สถานการณ์ด้านความรับผิดชอบ

1. การเล่นอยู่ในที่ที่จัดมุมไว้ให้
2. การรักษาเวลาในการเล่น
3. การเก็บของเล่น เมื่อเลิกเล่น

ตอนที่ 4 สถานการณ์ด้านการมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน

1. การกล่าวคำสวัสดิ์
2. การกล่าวคำขอใจ
3. การกล่าวคำขอโทษ

1.6 นำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความสอดคล้องกับจุดประสงค์ และปรับปรุงแก้ไข ตามเกณฑ์ 2 ใน 3 ท่าน ก่อนนำไปใช้ในการทดลองต่อไป โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านดังนี้

1. ดร.พัชรี ผลโยธิน

นักวิชาการสำนักงานพัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ

2. ดร.วรรณารถ รักสกุลไทย

ผู้อำนวยการแผนกอนุบาล โรงเรียนเกษมพิทยา

3. อาจารย์มาสวิมล รักบ้านเกิด

ฝ่ายวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอน

กองวิชาการ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

1.7 นำแบบประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นก่อนประถมศึกษาที่โรงเรียนวัดสีสุก แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพมหานครที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน และหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ตามวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 170-172) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ .91

2. คู่มือการจัดการเล่นตามมุมตามข้อตกลงและการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

2.1 สร้างโดยได้แนวคิดจากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัย การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในประเทศไทยของกองวิชาการ สำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ เรื่องแนวการจัดการประสบการณ์ในระดับก่อนประถมศึกษา (2535 : 82-95) โดยนำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยมาสร้างกระบวนการจัดระบบการเล่นตามมุม คำนึงถึงความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมโดยมีลักษณะของการเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป

2.2 นำคู่มือการจัดการเรียนรู้ตามมุมมองตามข้อตกลงกับการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์
ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความสอดคล้องกับจุดประสงค์ และ
ปรับปรุงแก้ไขตามเกณฑ์ 2 ใน 3 ท่าน ก่อนนำไปใช้ในการดำเนินกิจกรรม มีผู้เชี่ยวชาญ
3 ท่านคือ

1. ดร.พัชรี ผลโยธิน

นักวิชาการสำนักงานพัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
 สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ

2. ดร.วรรณารถ รักสกุลไทย

ผู้อำนวยการแผนกอนุบาล โรงเรียนเกษมพิทยา

3. อาจารย์มาสวิมล รักบ้านเกิด

ฝ่ายวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอน

กองวิชาการ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

2.3 กำหนดขั้นตอนการเล่นแต่ละลักษณะนิสัย และกำหนดแผนการจัด
กิจกรรมการเล่นประจำวัน

2.4 ปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม เพื่อนำไปใช้ในการทดลองต่อไป

แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ใช้การทดลอง
แนวเดียวกับแบบ Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design (ส.วาสนา
ประवालพฤษ์. 2538 : 6) มีลักษณะการทดลองดังนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลองของกลุ่มทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
ER	O ₁	X ₁	O ₂
CR	O ₁	X ₂	O ₂

E แทน กลุ่มทดลองที่ 1

C แทน กลุ่มทดลองที่ 2

R แทน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม

O แทน การวัดหรือการเก็บข้อมูล

X₁ แทน วิธีการจัดการกระทำ (Treatment) การจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลง

X₂ แทน การจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์

ในการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอน ดังนี้

1. จัดเตรียมห้องเรียน 2 ห้อง ดังนี้

1.1 ห้องเรียนที่ 1 เป็นห้องเรียนที่ใช้ในการทดลองกลุ่มที่ 1 ผู้วิจัยจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้มีมุมต่างๆ เช่น มุมบ้าน มุมวิทยาศาสตร์ มุมหนังสือ มุมศิลปะ มุมบล็อก โดยได้รับความร่วมมือจากอาจารย์ประจำชั้น

1.2 ห้องเรียนที่ 2 เป็นห้องเรียนที่ใช้ในการทดลองกลุ่มที่ 2 ผู้วิจัยจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้มีมุมต่างๆ เหมือนห้องเรียนที่ 1 โดยได้รับความร่วมมือจากอาจารย์ประจำชั้น

2. เก็บข้อมูลก่อนการทดลองโดยใช้แบบประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ โดยใช้ผู้สังเกต 3 คน ต่อเด็ก 1 คน ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมชุดประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ (วิธีการดำเนินการใน ภาคผนวก ก.)

3. ดำเนินการทดลองโดยจัดกิจกรรมการเล่นตามมุมตามข้อตกลงให้กับ
กลุ่มทดลองที่ 1 และจัดกิจกรรมการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ให้กับกลุ่มทดลองที่ 2 เป็นเวลา 8
สัปดาห์ๆ ละ 4 วันๆ ละ 30 นาที สลับเวลา

3.1 การดำเนินการทดลองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

กลุ่มทดลองที่ 1	กลุ่มทดลองที่ 2
<p>ขั้นนำ ครูเตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่ม กิจกรรมด้วยการชวนสนทนาเกี่ยวกับ เรื่องต่างๆ ไป เช่น เรื่องจากประสบการณ์ เรื่องเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน</p>	<p>ขั้นนำ ครูเตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่ม กิจกรรมด้วยการชวนสนทนาเกี่ยวกับ เรื่องต่างๆ ไป เช่น เรื่องจากประสบการณ์ เรื่องเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน</p>
<p>ขั้นสอน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ครูแนะนำให้เด็กทราบว่ามุมที่เด็กจะเข้า ไปเล่นมีอยู่หลายมุมเด็กสามารถ เลือกเล่นได้ตามความสนใจ 2. ครูใช้คำถามให้เด็กคิดในสิ่งที่มีกรอบ กำหนดของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ประจำวัน เพื่อทำความเข้าใจก่อนการ เล่น โดยมีตัวอย่างคำถาม เช่น <ol style="list-style-type: none"> 2.1 เด็กๆ อยากเข้าไปเล่นมุมไหนกันบ้าง 2.2 ถ้าของเล่นมีไม่พอ เด็กๆ จะทำ อย่างไร 2.3 ถ้าเห็นของเล่นไม่มีระเบียบเรียบร้อย เด็กๆ จะทำอย่างไร 	<p>ขั้นสอน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ครูแนะนำให้เด็กทราบว่ามุมที่เด็กจะเข้า ไปเล่นมีอยู่หลายมุมเด็กสามารถ เลือกเล่นได้ตามความสนใจ 2. ให้เด็กเล่นตามมุมที่ตนสนใจ ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 2.1 มุมศิลปะ 2.2 มุมหนังสือ 2.3 มุมบ้าน 2.4 มุมธรรมชาติ/มุมวิทยาศาสตร์ 2.5 มุมบล็อก

กลุ่มทดลองที่ 1	กลุ่มทดลองที่ 2
<p>3. ให้เด็กเล่นตามมุมที่ตนสนใจ ดังนี้</p> <p>3.1 มุมศิลปะ</p> <p>3.2 มุมหนังสือ</p> <p>3.3 มุมบ้าน</p> <p>3.4 มุมธรรมชาติ/มุมวิทยาศาสตร์</p> <p>3.5 มุมบล็อก</p>	<p>3. ครูสังเกตการเล่น และสร้างปฏิสัมพันธ์กับเด็ก โดยมีส่วนร่วมในการเล่นด้วยการชี้แนะอุปกรณ์ของเล่น ชักชวนให้เด็กเล่น มีการยกย่อง ชมเชย ให้กำลังใจ แนะนำสั่งสอนให้เด็กปฏิบัติตนโดยมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในการเล่นร่วมกัน</p>
<p>4. ครูให้สัญญาณเตือนเพื่อให้เด็กเตรียมตัวเลิกเล่น และช่วยกันเก็บของเข้าที่ให้เรียบร้อย</p> <p>ขั้นสรุป</p> <p>ครูและเด็กร่วมกันสรุปพฤติกรรม การแสดงออกของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ตามข้อตกลง ครูเสริมแรงด้วยคำชมเชย ในสิ่งที่เด็กปฏิบัติถูกต้อง</p>	<p>4. ครูให้สัญญาณเตือนเพื่อให้เด็กเตรียมตัวเลิกเล่น และช่วยกันเก็บของเข้าที่ให้เรียบร้อย</p> <p>ขั้นสรุป</p> <p>ครูและเด็กร่วมกันสรุปกิจกรรมการเล่นในแต่ละวัน ครูให้คำแนะนำการเล่นที่ดี เพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ พร้อมทั้งเสริมแรงด้วยคำชมเชยในสิ่งที่เด็กปฏิบัติได้ถูกต้อง</p>

2.2 วันเวลาที่ทำการทดลองในแต่ละสัปดาห์

วัน \ เวลา	09.30 - 10.00 น.	10.00 -10.30 น.
	จันทร์	กลุ่มทดลองที่ 1
อังคาร	กลุ่มทดลองที่ 2	กลุ่มทดลองที่ 1
พุธ	กลุ่มทดลองที่ 1	กลุ่มทดลองที่ 2
พฤหัสบดี	กลุ่มทดลองที่ 2	กลุ่มทดลองที่ 1

4. เก็บข้อมูลหลังการทดลองด้วยแบบประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์
ชุดเดียวกับชุดที่ใช้เก็บข้อมูลก่อนการทดลอง

5. นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินในข้อ 2 และ ข้อ 4 มาวิเคราะห์ตาม
วิธีการทางสถิติต่อไป

6. ผู้วิจัยติดตามความคงทนของพฤติกรรมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ด้วย
การติดตามผลการทดลองแล้ว 2 สัปดาห์ โดยใช้แบบประเมินชุดเดียวกัน

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บข้อมูลโดยใช้แบบประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไป
สังเกตเด็กขณะที่ทำกิจกรรมตามสถานการณ์ที่ครูสร้างขึ้นตามชุดที่ 1, 2, 3 และ 4 ก่อน
และหลังการทดลอง

2. ประเมินเด็กเป็นรายบุคคล โดยใช้ผู้ประเมิน 3 คนต่อเด็ก 1 คน และนำ
คะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย

3. การคัดเลือกผู้ช่วยผู้วิจัยและการเตรียมตัวผู้ช่วยผู้วิจัยในการสังเกต เลือก
คุณสมบัติที่ใกล้เคียงกับผู้วิจัย ดังนี้

3.1 เพศหญิง

3.2 เป็นครูเด็กปฐมวัย

3.3 อายุใกล้เคียงกันกับผู้วิจัย

เมื่อได้ผู้ช่วยผู้วิจัยทั้ง 2 คนแล้ว ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยอีก 2 คน ศึกษาวิธีการ
ใช้แบบประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์และทดลองใช้แบบประเมินโดยนำไปสังเกตเด็ก
ปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นโรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียนของผู้วิจัยแล้วนำมา
หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมิน ตามวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่า
สัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ .91

4. การให้คะแนนในการประเมิน ถ้าเด็กปฏิบัติตามสถานการณ์ที่กำหนดได้ดีให้ 2 คะแนน ถ้าปฏิบัติได้ให้ 1 คะแนน และถ้าปฏิบัติไม่ได้ให้ 0 คะแนน

5. ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เนื่องจากแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ 4 ลักษณะ คือ ความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ และการมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน แบบประเมินประกอบด้วยสถานการณ์ ทั้ง 4 สถานการณ์ จึงต้องใช้เวลาในการประเมินสถานการณ์ละ 1 ชั่วโมง 30 นาที

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเสนอตามลำดับขั้นดังต่อไปนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

1.1 คะแนนเฉลี่ย

1.2 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติทดสอบสมมติฐาน

2.1 สถิติสำหรับทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ก่อนและหลังการทดลอง ใช้การทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples) (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2534 : 201-207)

2.2 สถิติสำหรับทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2 ใช้การทดสอบค่าที (t-test for Independent Samples) (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2534 : 177-180)

2.3 สถิติทดสอบความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์หลังการทดลอง ใช้การทดสอบ ค่าที (t-test for dependent Samples) (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2534 : 201-207)

2.4 สถิติทดสอบความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้การทดสอบ ค่าที (t-test for Independent Samples) (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2534 : 177-180)

3. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

หาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient)

(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 170-172)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนทดลอง
S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนนักเรียน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดลอง
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
กลุ่มที่ 1	หมายถึง	กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสร้างเสริมลักษณะนิสัย โดยใช้การเล่นตามมุมตามข้อตกลง
กลุ่มที่ 2	หมายถึง	กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสร้างเสริมลักษณะนิสัย ที่พึงประสงค์โดยการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยโดย
ใช้การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 2 เปรียบเทียบคะแนนการประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ก่อนการทดลอง ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลง (กลุ่มที่ 1) กับ กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ (กลุ่มที่ 2)

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	S.D.	t
กลุ่มที่ 1	15	12.67	4.59	0.62
กลุ่มที่ 2	15	11.76	3.42	

จากตาราง 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับเด็กปฐมวัยในกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ก่อนการทดลองไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ เด็กปฐมวัยทั้งสองกลุ่มมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ก่อนการทดลองไม่แตกต่างกัน

ตาราง 3 เปรียบเทียบคะแนนการประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ก่อนและหลังการทดลอง
ของกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงและกลุ่มที่ได้รับการจัด
ประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์

กลุ่มทดลอง	N	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
กลุ่มที่ 1	15	12.67	4.59	19.82	2.18	5.46**
กลุ่มที่ 2	15	11.76	3.42	18.11	2.11	6.12**

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตาม
ข้อตกลงและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ มีลักษณะ
นิสัยที่พึงประสงค์สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 4 เปรียบเทียบคะแนนการประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์หลังการทดลองระหว่าง
กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลง (กลุ่มที่ 1) กับกลุ่มที่ได้รับการ
จัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ (กลุ่มที่ 2)

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	S.D.	t
กลุ่มที่ 1	15	19.82	2.17	2.19*
กลุ่มที่ 2	15	18.11	2.11	

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า ^๕เด็กปฐมวัยในกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตาม
มุมตามข้อตกลงกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์หลัง
การทดลอง มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 5 เปรียบเทียบคะแนนหลังการทดลองกับคะแนนความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลง (กลุ่มที่ 1) และกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ (กลุ่มที่ 2)

กลุ่มทดลอง	N	หลังการทดลอง		ความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
กลุ่มที่ 1	15	19.82	2.17	16.84	3.48	2.82**
กลุ่มที่ 2	15	18.11	2.11	14.20	2.48	4.65**

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 5 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงและเด็กปฐมวัยกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์มีความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 6 เปรียบเทียบคะแนนความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลง (กลุ่มที่ 1) กับกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ (กลุ่มที่ 2)

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	S.D.	t
กลุ่มที่ 1	15	16.84	3.48	2.40*
กลุ่มที่ 2	15	14.20	2.48	

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 6 พบว่า ⁵เด็กปฐมวัยในกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์มีความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งมีลำดับขั้นในการวิจัยและสรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงและกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์
3. เพื่อเปรียบเทียบความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์หลังการทดลองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามข้อตกลงและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์
4. เพื่อเปรียบเทียบความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์

สมมติฐานในการศึกษา

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์สูงกว่าก่อนการทดลอง

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์แตกต่างกัน

3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์มีความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ลดลง

4. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์มีความคงทนของลักษณะที่พึงประสงค์แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย-หญิงอายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นเด็กก่อนประถมศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียนวัดยายร่ม (วัฒนราษฎร์รังสรรค์) แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าคือ นักเรียนชาย-หญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นเด็กก่อนประถมศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนวัดยายร่ม (วัฒนราษฎร์รังสรรค์) แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน สุ่มอย่างง่ายโดยจับสลาก เพื่อเลือกเป็น 2 กลุ่มกลุ่มละ 15 คน แล้วสุ่มเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

กลุ่มทดลองที่ 1 หมายถึง กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ โดยใช้การเล่นตามมุมตามข้อตกลง

กลุ่มทดลองที่ 2 หมายถึง กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ โดยใช้การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าประกอบด้วย

3.1 เครื่องมือทดลอง ได้แก่ คู่มือการจัดกิจกรรมการเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยได้แนวคิดจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้าง

3.2 แบบประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

แบบประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ พัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นการประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์รวม 4 ด้าน คือ ความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ และการมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน นำแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขและปรับปรุง และทดลองใช้กับเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น .91

4. วิธีดำเนินการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองดังนี้

4.1 การเตรียมการทดลอง

ผู้วิจัยเตรียมการทดลองโดยชี้แจงวิธีการจัดกิจกรรมการเล่นตามมุมตามคู่มือการจัดกิจกรรมการเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ให้กับทางโรงเรียนได้รับทราบ ขอความอนุเคราะห์ผู้ช่วยผู้วิจัย จำนวน 2 ท่าน เป็นผู้ให้คะแนนการประเมิน และจัดเตรียมสภาพในห้องเรียนทั้ง 2 ห้อง ให้คล้ายคลึงกัน

4.2 ทำการทดสอบก่อนการทดลองด้วยแบบประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม

4.3 ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเล่นตามมุมตามข้อตกลงให้กับกลุ่มทดลองที่ 1 และจัดกิจกรรมการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ให้กับกลุ่มทดลองที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเองทั้ง 2 กลุ่ม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ ๑ ละ 4 วัน (วันศุกร์ไม่ทำการทดลอง)

4.4 หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังการทดลองด้วยแบบประเมินลักษณะที่พึงประสงค์

4.5 ติดตามความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ด้วยแบบประเมินชุดเดิม หลังการทดลอง 2 สัปดาห์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้กระทำตามลำดับดังนี้

5.1 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ตามวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient)

5.2 หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนลักษณะที่พึงประสงค์

5.3 เปรียบเทียบคะแนนลักษณะที่พึงประสงค์ก่อนการทดลองทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test for Independent Samples)

5.4 เปรียบเทียบคะแนนลักษณะที่พึงประสงค์ก่อนและหลังการทดลองภายในกลุ่มทดลอง ทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples)

5.5 เปรียบเทียบคะแนนลักษณะที่พึงประสงค์หลังการทดลองทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test for Independent Samples)

5.6 เปรียบเทียบคะแนนความคงทนของลักษณะที่พึงประสงค์หลังการทดลองภายในกลุ่ม โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples)

5.7 เปรียบเทียบคะแนนความคงทนของลักษณะที่พึงประสงค์ระหว่างกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test for Independent Samples)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์มีความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ลดลง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

4. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ มีความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การวิจัยทำให้ทราบผลดังนี้

1. จากการเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

1.1 กระบวนการเรียนรู้ที่ข้อตกลงมีความสำคัญ ซึ่งก่อนจะลงมือเล่นทุกครั้งจะมีการเจรจาตกลงกันโดยครูใช้คำถามให้เด็กคิด จึงทำให้เด็กและครูมีการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกันเป็นการกำหนดจุดประสงค์ในการเรียน เด็กมีส่วนร่วมสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ จึงทำให้เด็กมีความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้น สิ่งที่เด็กได้ตกลงไว้กับครูเปรียบเสมือนเป็นสัญญาที่ผ่านการเจรจาตกลงร่วมกัน โดยระบุถึงงานที่จะต้องทำให้สำเร็จและผลที่ได้รับเมื่องานนั้นสำเร็จ (กาญจนา เกียรติประวัติ. 2524 : 129) การที่เด็กได้รับการจัด

ประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงโดยผ่านขั้นตอนของการคิดร่วมกันก่อนลงมือทำกิจกรรมจะเป็นสิ่งที่เด็กบอกกับตนเองและจะส่งผลให้เกิดการแสดงพฤติกรรมของลักษณะที่พึงประสงค์ (อังสนา ภัทรายุทธวรรณ. 2533 : 54) การใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กสนใจคิดจะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จได้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ จุดประสงค์ของการใช้คำถามนั้นเพื่อทบทวนสิ่งที่ได้เรียนไปแล้ว และเป็นการทบทวนสิ่งที่เด็กได้กระทำไป และ ประภาพันธุ์ นิลอรุณ (2534 : 1-15) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการสอนเด็กให้บรรลุตามวัตถุประสงค์มีหลักและเทคนิคหลายประการที่ครูจะนำมาส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก การใช้คำถามให้เหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรม สถานการณ์ในขณะที่ครูสอนจะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ฯลฯ ทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ อีกประการหนึ่ง การจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงนั้นในขั้นสรุปเมื่อกิจกรรมสิ้นสุดลง เด็กจะเข้ามาร่วมสนทนากับครูเพื่อทบทวนสิ่งที่ได้เรียนมาที่ข้อตกลงที่ให้ไว้ก่อนการเล่น แต่ครั้งจะมีการเสริมแรงให้กำลังใจสนับสนุนคำตอบของเด็ก โดยครูใช้คำพูดสั้นๆ เช่น เก่ง ดีมาก ถูกต้อง ยอดเยี่ยม เป็นต้น จึงน่าจะเป็นเหตุผลหนึ่งที่จะสนับสนุนให้เห็นชัดเจนว่า การจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงนั้นสามารถบรรลุเป้าหมาย โดยมีการเสริมแรงและให้กำลังใจเด็กเป็นส่วนประกอบด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ อังสนา ภัทรายุทธวรรณ (2533 : 16) กล่าวถึง ความเห็นของนักทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมว่า การเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการเสริมแรงทำให้บุคคลเรียนรู้และซึมซับเงื่อนไขต่างๆ ปฏิบัติตนได้สอดคล้องกับสิ่งที่ได้เรียนรู้มา และเกิดประสิทธิผลมากขึ้น จึงเห็นได้ว่า การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์โดยใช้การเล่นตามมุมตามข้อตกลงมีผลต่อลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ช่วยให้เด็กเกิดกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ข้อตกลงนั้นเป็นกฎ กติกา หรือสัญญาที่เด็กร่วมกันตั้งขึ้น เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ข้อตกลงจะมีผลต่อการพัฒนาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยให้พัฒนาขึ้นได้ดังกล่าว

1.2 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 แสดงว่า การจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์มีผลต่อการพัฒนาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเล่นให้กับกลุ่มเด็กปฐมวัยได้เล่นตามมุมแบบมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ครูเข้าไปมีส่วนร่วมในการแนะนำวิธีการเล่น ชักชวนให้เด็กเล่น ให้คำยกย่องชมเชย ให้กำลังใจ พร้อมกับแนะนำสั่งสอนเพื่อให้เด็กได้ปฏิบัติตนโดยมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในการเล่นร่วมกัน ครูจะร่วมสนทนา เข้าไปเล่นด้วย เพื่อกระตุ้นความสนใจให้เด็กรู้จักเอื้อเฟื้อ แบ่งปัน รู้จักเก็บของเข้าที่เมื่อเลิกเล่น ตลอดจนการพูดจาไพเราะอ่อนหวานในขณะที่เล่นหรือสนทนาร่วมกัน นอกจากนี้เด็กยังได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ เกิดการเรียนรู้ในเรื่องการเล่นร่วมกัน ด้วยเหตุนี้กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ จึงสามารถพัฒนาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มุสเซน และคนอื่นๆ (Mussen and others. 1969) ที่กล่าวว่า เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทางสังคมโดยครูคอยเอาใจใส่ดูแล ให้คำแนะนำในเรื่องต่างๆ และได้รับการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก และเด็กกับเด็ก พบว่า เด็กในกลุ่มที่ครูเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์จะเป็นเด็กที่กล้าแสดงออก สามารถริเริ่มทำกิจกรรมต่างๆ มีการติดต่อทางสังคมกับผู้อื่น ทั้งนี้เนื่องจากเด็กได้รับการสนับสนุนให้มีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กับครูและเพื่อนวัยเดียวกัน และสอดคล้องกับ เลวิน และ ลิปปิท (สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว. 2526 : 9 ; อ้างอิงมาจาก Lewin and Lippit. n.d.) ได้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก พบว่า กลุ่มเด็กที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กแบบอัตตาธิปไตยให้ผลดีในการเรียนคือ ทำงานสำเร็จ และมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนที่ดี และเด็กที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กแบบประชาธิปไตย ทำให้เด็กมีส่วนร่วม เคารพซึ่งกันและกัน มีลักษณะความเป็นผู้นำ และมีความรับผิดชอบ พฤติกรรมครูเป็นตัวกำหนดที่สำคัญในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ทั้งนี้ พิมพ์พันธุ์ จันทรเพ็ญ (2525 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก และพฤติกรรม

ทางสังคมของเด็กปฐมวัยระหว่างโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดกับโรงเรียนอนุบาล เอกชน พบว่า พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กที่เกิดขึ้นคือ พฤติกรรมที่ครูยอมรับ ความรู้สึก ยกย่อง ชมเชย และการยอมรับความคิดเห็นของเด็ก ทำให้เด็กมีพฤติกรรม พุด หรือกระทำ เช่น การที่เด็กเก็บของเล่นเมื่อเลิกแล้ว และ สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว (2526 : 55) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับเด็กในชั้นเรียน ความรู้สึกรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตนเอง ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูสูงและมีความ เชื่อมั่นในตนเองสูงจะมีความรับผิดชอบสูง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับ เด็กมีความสำคัญมากในการที่จะเปลี่ยนลักษณะนิสัยของเด็ก บทบาทของครูในการเข้าไปมี ส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมมีความจำเป็นและสามารถพัฒนาเด็กได้อย่างเหมาะสม

2. จากการเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการ จัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์หลังการทดลองมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์แตกต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุม ตามข้อตกลงมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่น แบบมีปฏิสัมพันธ์ ทั้งนี้ได้เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 กล่าวคือ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด ประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่น แบบมีปฏิสัมพันธ์มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัย ได้จัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตาม ข้อตกลง ด้วยการใช้คำถามให้เด็กร่วมกันคิดข้อตกลงร่วมกันในการทำกิจกรรมให้ประสบ ผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ข้อตกลง มีระบบ มีเงื่อนไข กฎเกณฑ์ เปรียบเหมือนกับเป็น คำมั่นสัญญาที่ให้ไว้ต่อกัน กระตุ้นความสนใจให้มีส่วนร่วมในการทำงาน และมีส่วนร่วม ในการวางแผน นำความคิดมาเป็นข้อตกลงในการทำกิจกรรม เด็กเกิดทักษะในการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น ฝึกให้มีสังคมนิสัยที่ดี ปลูกฝังให้รู้จักปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ส่งเสริม ให้มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและอยู่ ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงเป็น

วิธีที่สามารถสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์สำหรับเด็กปฐมวัย เด็กเกิดความเข้าใจ ได้ลงมือปฏิบัติ ผูกทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผูกให้มีสังคมนิสัยที่ดี ให้อุปนิสัยปฏิบัติตาม กฎระเบียบของสังคม ซึ่ง กาญจนา เกียรติประวัติ (2524 : 129) กล่าวว่า การเรียนโดยมี สัญญาเป็นข้อตกลงระหว่างครูกับเด็กโดยระบุถึงงานที่ได้เมื่องานเสร็จ และผลที่ได้เมื่องาน เสร็จจะทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุปราณี ศรีไสคำ (2531 : 109) ที่มีความเชื่อว่า การให้ผู้เรียนเรียนโดยใช้สัญญาการเรียนจะทำให้ ผู้เรียนมีความรับผิดชอบสูง ช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จมาก และสนใจการเรียนมากขึ้น

การที่เด็กปฐมวัยได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงมี คะแนนเฉลี่ยลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์จึงน่าจะเป็นเพราะ ขั้นตอนในกระบวนการจัดประสบการณ์การเล่น ตามมุมตามข้อตกลงนั้น เด็กเกิดการจำได้มากขึ้น เด็กกระทำซ้ำและทบทวนอยู่เสมอ จึง ทำให้มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์แตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์แต่เพียงอย่างเดียว

3. ความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยกลุ่มที่ได้รับการ จัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงและเด็กปฐมวัยกลุ่มที่ได้รับการจัด ประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์แต่ละกลุ่มแตกต่างกัน มีลักษณะที่พึงประสงค์ลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ เมื่อผู้วิจัยนำแบบประเมินลักษณะนิสัยที่ พึงประสงค์ไปทดสอบกับเด็กในกลุ่มทดลอง โดยเว้นระยะเวลาหลังการทดสอบครั้งที่ 2 แล้ว 2 สัปดาห์ ผลปรากฏว่าเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด ประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์มีความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ลดลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในช่วงเวลา 2 สัปดาห์หลังจากการทดลองนั้น ผู้วิจัยไม่ได้เข้าไปจัดกิจกรรมการเล่นตาม มุมให้กับเด็ก ซึ่งตามหลักการเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์นั้น มุสดี กุญอินทร์ (2526 : 45-47) ได้เสนอแนะหลักในการเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดีไว้ว่า จะต้องอาศัยการ ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ติดเป็นนิสัย ครูต้องช่วยให้เด็กมีโอกาสฝึกฝนและกระทำเป็น

ประจำ ดูแลให้เด็กปฏิบัติจนเคยชิน ตักเตือนหรือหาวิธีแก้ไขโดยทันทีเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การปลูกฝังนั้นต้องใช้เวลาและค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งสอดคล้องกับ ราชีทองสวัสดิ์ (2526 : 387) ที่กล่าวว่า ลักษณะนิสัย หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กได้ทำซ้ำๆ กันหลายครั้ง และลักษณะนิสัยจะเกิดขึ้นได้โดยการฝึกฝนจากครู

จากการติดตามความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงมีความคงทนของลักษณะนิสัยลดลงแต่สูงกว่ากลุ่มเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ น่าจะเป็นเพราะการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงมีเงื่อนไข มีสัญญาาร่วมกัน อะไรก็ตามที่เป็นสัญญาหรือข้อตกลงดีกว่าไม่มีสัญญาหรือข้อตกลง เพราะข้อตกลงไม่ได้เกิดจากความคิดของคนเพียงคนเดียว แต่เป็นกฎ กติกา ของกลุ่มที่สร้างขึ้นจากการระดมความคิดของเด็กทุกคน

ส่วนการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งมีบทบาทของครูเข้าไปมีส่วนร่วมในการเล่นด้วย คอยแนะนำสั่งสอน เพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ มีแนวโน้มของความคงทนลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ลดลงมากกว่าการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลง ซึ่งเป็นการยืนยันความสำคัญของปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก และเป็นการยืนยันได้ว่าการสร้างเสริมลักษณะนิสัยนั้นต้องการเวลาและการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดจากครู ในการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ แกสตา และคนอื่นๆ (Gazda and others. 1970 : 10) ได้สรุปบทบาทการวิจัยของนักการศึกษาหลายๆ ท่านดังต่อไปนี้ วิทฮอล (Withall. 1949) แพลนเดอร์ (Flanders. 1951) และ เพอร์กินส์ (Perkins. 1951) วิทฮอล และ เลวิส (Withall and Lewis. 1963) สรุปได้ว่า พฤติกรรมของครูเป็นตัวกำหนดที่สำคัญในการสร้างบรรยากาศภายในห้องเรียน อีกทั้งการปฏิบัติตนของครูต่อนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนมีอิทธิพลต่อจิตใจ รวมถึงการปฏิบัติตนของครูต่อเด็กจะมีผลต่อการเรียนรู้ในเรื่องมนุษยสัมพันธ์ด้วย

4. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์มีความคงทนของลักษณะ

นิสัยที่ฟังประสงค์แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงมีเงื่อนไข มีสัญญาาร่วมกัน อะไรก็ตามที่เป็นสัญญาหรือข้อตกลงน่าจะดีกว่าการไม่มีสัญญาหรือข้อตกลง เพราะข้อตกลงนั้นไม่ได้เกิดจากความคิดของคนเพียงคนเดียว หรือเกิดจากกฎข้อบังคับของครู แต่เป็นข้อตกลงของกลุ่มที่ร่วมกันสร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จากงานวิจัยของ พรทิเพชร์ แสงเทียน (2534 : 8) กล่าวว่า การส่งเสริมความคิดให้เกิดขึ้นในเด็กปฐมวัยนับว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ประสบการณ์ด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้และสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ แต่การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ฟังประสงค์จะต้องใช้ระยะเวลา การกระตุ้นเราอย่างสม่ำเสมอ ทำซ้ำๆ และให้กำลังใจ ซึ่งเป็นหลักสำคัญของการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ฟังประสงค์ที่ได้ผลดีที่สุด เช่นเดียวกับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์มีความคงทนของลักษณะนิสัยที่ฟังประสงค์แตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลง อาจเนื่องมาจากการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์นั้นครูเข้าไปมีส่วนร่วมในการเล่นด้วย คอยแนะนำสั่งสอน เพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ฟังประสงค์ พิมแน สารีวงศ์จันทร์ (2533 : 170) กล่าวว่า ความสำเร็จของการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีแก่เด็กอยู่ที่บทบาทและความร่วมมือของครู และครูต้องมีความมุ่งมั่นที่จะช่วยเด็กให้พัฒนาลักษณะนิสัยที่ฟังประสงค์โดยต้องให้กำลังใจเด็ก ยกย่องชมเชย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ฟังประสงค์ ครูมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้และเสริมสร้างสิ่งที่ดีให้แก่เด็ก ครูจะต้องมีปฏิสัมพันธ์อยู่กับเด็กตลอดเวลา ดังนั้นจึงมีผลทำให้ความคงทนของลักษณะนิสัยที่ฟังประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์แตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลง

ข้อสังเกตจากการศึกษา

1. ในการใช้คำถามให้เด็กร่วมกันคิดก่อนลงมือเล่นในกิจกรรมการเล่นตามมุมตามข้อตกลงนั้นในระยะแรกของการทดลอง เนื่องจากเด็กยังไม่คุ้นเคยต่อการกระตุ้นให้คิด แต่เมื่อผู้วิจัยทำการทดลองได้ประมาณ 3 สัปดาห์ เด็กสามารถแสดงความคิดของตนเองได้ดีขึ้น ซึ่งเด็กบางคนจำข้อตกลงได้โดยไม่ต้องให้ครูถามโดยเด็กเกิดความเข้าใจว่าก่อนลงมือทำกิจกรรมจะต้องมีข้อตกลงอย่างไร เช่น เด็กรู้ว่าถ้าของเล่นมีไม่เพียงพอ เด็กๆ ต้องแบ่งกันเล่น และเมื่อเลิกเล่นแล้วต้องเก็บอุปกรณ์เข้าที่ให้เรียบร้อย ในขณะที่เล่นหรือทำกิจกรรมต้องพูดจาให้ไพเราะอ่อนหวาน ดังนั้น เมื่อมีเด็กคนหนึ่งคนใดไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง เด็กที่ปฏิบัติตามข้อตกลงมักจะฟ้องครู ซึ่งครูต้องแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เหล่านั้นโดยทันที

2. การเล่นที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ทำให้เด็กกล้าที่จะพูดและสนทนากับครูที่เป็นเหตุเป็นผลมากกว่าการฟ้องอย่างเดียว เด็กจะรู้สึกภาคภูมิใจและกล้าที่จะนำผลงานของเขามาให้ครูดู เพื่อพิจารณาและได้รับคำชมเชยจากครู

3. การที่ครูได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเล่นกับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการเล่นแบบมีข้อตกลงหรือการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ นอกจากจะทำให้ครูได้รู้จักลักษณะนิสัยของเด็กอย่างใกล้ชิดแล้ว ครูยังสามารถประเมินความต้องการของเด็ก ปริมาณของเล่น และการจัดสรรให้เพียงพอกับความต้องการของเด็ก

4. ปัญหาที่เด็กส่วนใหญ่รังแกกัน ทะเลาะกัน เนื่องจากการหวงของเล่นและการแย่งของเล่นกัน ซึ่งน่าจะเป็นเพราะมีของเล่นไม่เพียงพอกับจำนวนของเด็กและของเล่นนั้นใหม่ หรือเป็นของเล่นที่เด็กชอบเหมือนกัน จึงสนใจที่จะเข้ามาเล่นในมุมนั้นทำให้เกิดการทะเลาะกัน การจัดกิจกรรมการเล่นที่ครูเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์จะช่วยให้ครูสามารถแก้ปัญหาได้ในทันทีและเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับเด็กได้ในขณะนั้น และอีกประการหนึ่ง การอบรมสั่งสอนและการจัดกิจกรรมการเล่นที่เสริมสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ที่ครูจัดให้กับเด็กไม่สม่ำเสมอ การอบรมเลี้ยงดูเด็กของพ่อแม่ที่รักและ

ตามใจเด็กมากเกินไป ทำให้เด็กอยากได้อะไรก็จะยื้อแย่งหรือทวงของเล่น ดังนั้น ครูจึงควรที่จะมีแนวทางในการแก้ไขลักษณะนิสัยโดยรวมมือกับผู้ปกครอง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลง และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์สูงกว่าก่อนการทดลองทั้งสองกลุ่ม การที่ครูจะนำหลักการไปใช้ในการเรียนการสอนอาจเลือกใช้วิธีการเล่นตามมุมตามข้อตกลง หรือวิธีการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือใช้ทั้ง 2 วิธี โดยอาจสลับเปลี่ยนกันไปทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมและความเหมาะสมของสถานการณ์

2. จากการติดตามความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง 2 สัปดาห์ เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ลดลงจากเดิม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า พฤติกรรมใดๆ ก็ตามที่เด็กได้รับการปลูกฝังย่อมจะคงอยู่ในจิตสำนึกของเด็กเพียงแต่ครูจะเป็นผู้กระตุ้นให้เด็กแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ออกมา บทบาทครูมีความสำคัญมากในชั้นเรียน ครูต้องดูแล เอาใจใส่ อบรมสั่งสอนเด็กอย่างสม่ำเสมอ มีความอดทนและใส่ใจที่จะแก้ไข เพราะเด็กเล็กๆ สิมง่าย ถ้าครูมีความสนใจเด็ก รวมทั้งเป็นต้นแบบที่ดีสำหรับเด็กแล้วย่อมสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีงามให้กับเด็ก แต่ตรงข้ามถ้าครูปล่อยปละละเลย ขาดการดูแลเอาใจใส่ สิ่งดีงามที่ควรสร้างเสริมนั้นก็อาจหายไปจากตัวเด็กได้

3. ครูอาจนำแบบกิจกรรมไปปรับใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านต่างๆ เช่น กิจกรรมวงกลม กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความหลากหลายในวิธีการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

4. ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ครูควรประพฤติปฏิบัติในการเรียนการสอนและเป็นตัวอย่างแก่เด็ก ดังนี้

4.1 ครูคอยดูแลและสังเกตพฤติกรรมของเด็กแต่ละคนในขณะที่เล่น เมื่อพบว่าเด็กเกิดปัญหาครูจะได้เข้าไปซักถามสาเหตุ พูดคุย แนะนำสิ่งต่างๆ ที่มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของเด็ก การที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเด็กจึงมีส่วนในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ได้เป็นอย่างดี

4.2 ครูควรใส่ใจ ยกย่อง ชมเชย ในสิ่งที่เด็กปฏิบัติได้ถูกต้องดีงาม เพื่อเป็นกำลังใจให้กับเด็ก ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมเป็นรายบุคคลพบว่า ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยมีความสม่ำเสมอของพฤติกรรม และเมื่อมีการเสริมแรงด้วยการยกย่องชมเชยด้วยแล้ว เด็กจะทำพฤติกรรมสม่ำเสมอและเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

4.3 ครูควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก เช่น มีวาจาไพเราะอ่อนหวาน มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย ฯลฯ เพื่อให้เด็กถือเป็นแบบอย่างและนำไปปฏิบัติตาม

4.4 ครูควรแสดงความเอาใจใส่และให้ความรักต่อเด็กอย่างสม่ำเสมอจะทำให้เด็กเชื่อฟังและปฏิบัติตาม ซึ่งเป็นการง่ายต่อการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก

4.5 ในการอบรมสั่งสอนและสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ครูควรมีความอดทนที่จะต้องพูดซ้ำหลายครั้ง เพื่อให้เด็กจดจำและปฏิบัติตาม

4.6 ครูควรรับฟังเด็ก เพราะเด็กบางคนเมื่อเห็นเพื่อนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ให้ไว้ก่อนการเล่นจะฟ้องครูบ่อยๆ ว่า คนนั้นแกล้งหรือคนนั้นไม่ยอมแบ่งของเล่น คนนั้นไม่เก็บของเล่น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการจัดกิจกรรมการเล่นที่สร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กปฐมวัยในกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น เด็กปฐมวัยสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น

2. ควรมีการเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมศิลปะ กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาอย่างต่อเนื่องระยะยาว เพื่อติดตามผลการทดลองให้เห็น
เด่นชัดว่า การจัดกิจกรรมการเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์จะส่ง
ผลถึงการพัฒนาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยอย่างไร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา เกียรติประวัติ. นวัตกรรมทางการศึกษา. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.
- กิตติยวดี บุญซื่อ และคนอื่น ๆ. "การวิจัยเรื่องการทดลองสอนชั้นอนุบาล," ใน เข้าใจเด็ก ก่อนวัยเรียน เล่ม 1. กรุงเทพฯ : ชมรมไทย อิสราเอล, 2523.
- กิตติ พัทธวิชัย. "ครูอนุบาลกับการสอนเกม," การศึกษาเอกชน. 3(10) : 26-27 ; กรกฎาคม 2521.
- เกษมศักดิ์ ภูมิศรีแก้ว. "การละเล่นของเด็กยากจน," ใน การละเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520. พระนคร : โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี, 2520.
- _____ . การศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2528.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรการอบรมผู้บริหารและครูโรงเรียนอนุบาลเอกชน. ฝ่ายก่อนประถมศึกษา กองโรงเรียนสามัญศึกษา. โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2536.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. เอกสารและผลงานวิจัยการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในประเทศไทย. กองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2535.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2521.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5 . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. การศึกษาเปรียบเทียบระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เคยผ่านและไม่ผ่านศูนย์เด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.
- ดารณี ดิษยเดช. การศึกษาเปรียบเทียบระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เคยผ่านและไม่ผ่านศูนย์เด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- ทัศนาก้าวพลอย. การคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย ในกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- ทวีพร ณ นคร. การศึกษาการเล่นสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบอิสระกับแบบกึ่งชี้แนะที่มีผลต่อความสามารถในการสังเกตและการจำแนกของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- ธีราพร กุศลนันท์. การศึกษาผลของการเล่นต่างกลุ่มอายุที่มีต่อพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข. "การเล่นกับการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน," ใน สื่อเพื่อพัฒนาเด็กอนุบาล. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2531.
- นภาพรรณ มายะการ. บทบาทของครูตามการรับรู้ตนเองในการปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์ให้แก่เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในจังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา.
- นิรมล ชยุดสาทกิจ. "ทฤษฎีการเล่นเพื่อพัฒนาสติปัญญา". ใน การละเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. อัดสำเนา.

- บรรพต พรประเสริฐ. การเปรียบเทียบมโนทัศน์ทางจริยธรรมของนักเรียนอนุบาลที่ได้
รับการสอนโดยใช้เกมและนิทาน. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. อัดสำเนา.
- บุญเยี่ยม จิตรดอน. "การเล่นในร่มและการเล่นกลางแจ้ง." ใน การละเล่นและเครื่องเล่น
เพื่อพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- ประดิษฐ์ อูปรมย์. "การพัฒนาพฤติกรรมเด็กปฐมวัย." ในเอกสารการสอนชุดวิชา
พฤติกรรมการสอนปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 6 เล่ม 2 . กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2524.
- ประภาพรรณ สุวรรณสุข. "การเล่นของเด็ก," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรม
วัยเด็กหน่วยที่ 11. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526.
- ประภาพรรณ เอี่ยมสุภาศิต. "เด็กกับการเล่น" ในเอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรม
วัยเด็กหน่วยที่ 10 . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2530.
- ประภาพันธุ์ นิลอรุณ. คู่มือครูการใช้คำถามเพื่อเสริมต่อการเรียนรู้ กองวิชาการ
สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534. อัดสำเนา.
- ประสพศรี อึ้งถาวร. สุขภาพเด็ก การดูแลเด็กปกติ . กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2526.
- ผุสดี กุฎอินทร์. "แนวคิดในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัย,"
ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐมวัย
หน่วยที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526.
- พรณี สุวัตถิ. การเปรียบเทียบมโนทัศน์ทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
ที่เรียนด้วยกิจกรรมการละเล่นพื้นเมืองของเด็กภาคเหนือกับกิจกรรมตาม
แผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา.

- พรีเพชร แสงเทียน. ความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นและรอบการให้คำถามของครูที่แตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ฟิงเกอร์ปรีนแอนด์มีเดีย จำกัด, 2535.
- พัชรภรณ์ จ้อยจุมพจน์. ผลการใช้คำถามขยายความคิดแบบครุมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในการหาคำตอบต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- พันธ์ณี เจริญสุข. ความคิดเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับเครื่องเล่นที่จำเป็นต่อการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา.
- พิมพ์พันธุ์ จันทร์เพ็ญ. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนระดับปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดกับโรงเรียนอนุบาลเอกชน. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อัดสำเนา.
- พิมพ์ แซ่วังค์จันทร์. การศึกษาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูในโรงเรียนอนุบาล กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.
- พูนสุข บุญยสวัสดิ์. "พัฒนาการเรียนรู้ของเด็กระดับอนุบาล" ใน เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร : ชมรมไทย-อิสราเอล, 2523.
- ภรณ์ี คุรุรัตน์. การเล่นของเด็ก. เอกสารคำสอนวิชา ปว. 333 ภาควิชาหลักสูตรและการสอน : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.

มณีวรรณ พรหมน้อย. "การเล่นเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเด็ก," ใน เครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

มาลี วาระทรัพย์. การศึกษาความสามารถในการสังเกตและการจำแนกของเด็กปฐมวัยที่เล่นเกมการศึกษาด้วยวิธีต่างกัน. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

เยาวพา เตชะคุปต์. กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2528.

ราศี ทองสวัสดิ์. "การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยด้านการเล่น," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐมวัยศึกษาหน่วยที่ 7. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526.

เรไร ชนะการ. ผลการใช้ชุดการนิเทศที่มีต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

ลัดดาวัลย์ กองช่าง. การศึกษาการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นวัสดุสามมิติแบบที่นำและแบบอิสระ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

ลัดดาวัลย์ กัดนทสุวรรณ. "ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับของเล่นและเกมทางวิทยาศาสตร์," ศูนย์บริการเพื่อการศึกษา. 3-4 : 1-9 กรกฎาคม-ธันวาคม 2527.

เลขา ปิยะอัจฉริยะ. การเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา (ฝ่ายวัดผลและวิจัย) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536.

วัฒนา ปุญญฤทธิ์. การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึกของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนต่างกัน. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

วราภรณ์ รักรวิชัย. การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. บริษัทต้นอ่อน จำกัด, 2533.

วิยะดา บัวเฟื่อน. การศึกษาความสนใจในการเล่นเกมการศึกษาของเด็กปฐมวัยโดยครูที่แนะและเล่นด้วยตนเอง. ปรินญาณินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

วิลาวัลย์ เฟือกพ่วง. พฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์สร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) โดยใช้คำถามประกอบ. ปรินญาณินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.

ศึกษานิเทศก์, กระทรวง. 98 ปี ของการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2533.

ศึกษานิเทศก์, กระทรวง. เอกสารและผลงานวิจัยการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในประเทศไทย. เอกสารลำดับที่ 25/2535 กองวิชาการ สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535.

ส.วาสนา ประवालพฤษ์. "การวางแผนการวิจัย," ใน เอกสารการอบรมปฏิบัติการทำวิจัย. ภาควิชาการวัดและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538.

สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และละออ ชุตติกร. "การเล่นและเกมสำหรับเด็กปฐมวัย," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2525.

สิริกุล จารุจินดา. อิทธิพลของการเล่นประเภทเสริมต่อ ต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอายุ 5-6 ปี ในหน่วยปฏิบัติการหมวดวิชาพัฒนากวดเด็ก ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ กษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2526. อัดสำเนา.

สุปราณี ศรีไสคำ. การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ความรับผิดชอบ และความสนใจในการเรียนการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้สัญญาณการเรียนกับการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว. ความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียน ความรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเอง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

สุรพล วังสินธ์. สวพัฒนาหลักสูตรอันอันที่ 80. ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ, 2531.

สุทธิพรรณ ชีรพงศ์. การศึกษาพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม แบบครูมีส่วนร่วม และแบบครูไม่มีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. คู่มือการใช้หลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2533). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2536.

อรวรรณ สุ่มประดิษฐ์. การศึกษาความเอื้อเพื่อ ความมีระเบียบวินัย และนั่นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

อังสนา ภัทรายุตวรรตน์. ผลของการใช้กิจกรรมฝึกให้คิดและการเสริมแรงพฤติกรรมเอื้อเพื่อของเด็กก่อนวัยเรียน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. ถ่ายเอกสาร.

อัญชลี ไสยวรรณ. เอกสารประกอบการสอนวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย.

โปรแกรมวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูพระนคร,
2536.

Amidon, Edmund J. Interaction Analysis. Massachusetts : Addison-Wesley
Publishing Company, 1967.

Bellack, Arno A. Theory and Research In Teaching. New York :
Teacher College, Columbia University Bureau of Publication, 1963.

Fietelson, Dina and Ross Gail. "The Neglected Factor Play," Human
Development. 16 : 202-203 ; 1973.

Freud, Sigmund . An Outline of Psychoanalysis. New York : W.W. Norton 2 Co.,
1949.

Gazda, George M. and others. Human Relations Development A Manual for
Education. 2nd ed. Boston : Aylln, 1977.

Good, C. V. Dictionary of Education. New York : McGraw-Hill Book Co., 1965.

Gramb, Jean D. John C. Carr and Robert M. Fitch. Modern Methods In
Secondary Education. 3rd ed., U.S.A. : Holt, Rinehart and Winston,
Inc., 1970.

Hurlock, E. B. Child Development. 5th ed. New York : McGraw-Hill Book Co.,
1972.

Lovinger, S. Sociodramatic Play and Language Development in Pre-school
Disadvantaged Children. Psychology in the Schools, 1974.

- Monighan, P.A. Social and Cognitive Dimension of Solitary Play and Egocentric Speed During The Preschool Years . Dissertation Abstracts, 1983.
- Mussen, Paul H. and others. Child development and Personality. New York : Harper & Row, 1969.
- Neumann, E. A. The Problem of Play. Illinois : Published Doctoral Dissertation University of Illinois, 1971.
- Page, Terry G., J. B. Thomas and A. R. Marshall. Interaction Dictionary of Education. Nichlos Publishing Company, 1977.
- Smart and Smart. Children Development and Relationships. New York : the Macmillan, Company, 1968.
- Singer, D. G. and T. A. Revenson. A Piaget Primer : How a Child Thinks. New York : New American Library, 1978.
- Smith, A. James. Creative Teaching of the Language Arts in Elementary School. Allyn and Bacon, Inc., 1977.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

แบบประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

เรื่อง การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยใช้การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์

คำชี้แจง แบบประเมินชุดนี้เป็นแบบประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ซึ่งประเมินในเรื่องความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ และการมีวาจาไพเราะ อ่อนหวาน ประกอบด้วยสถานการณ์ที่จัดขึ้นเพื่อทดสอบรวม 4 สถานการณ์ ใช้เวลาประเมินสถานการณ์ละ 1 ชั่วโมง 30 นาที

ความหมายของสถานการณ์ในการทดสอบ

1. ความเอื้อเฟื้อ หมายถึง พฤติกรรมใดๆ ซึ่งเด็กกระทำในขณะที่เล่น เช่น การแสดงความมีน้ำใจ การแบ่งปันของเล่นให้แก่เพื่อนด้วยความเต็มใจ ยอมให้เพื่อนเข้ามาเล่นด้วย หรือให้ความช่วยเหลือเพื่อนในขณะที่กำลังเล่น แนะนำวิธีการเล่นให้เพื่อน เสียสละสิ่งของให้แก่เพื่อน เป็นต้น

2. ความมีระเบียบวินัย หมายถึง พฤติกรรมใดๆ ซึ่งเด็กแสดงออก โดยการปฏิบัติตามกฎกติกาที่ครูกำหนดไว้ในการเล่น หรือทำกิจกรรมต่างๆ ในห้องเรียน เช่น การรู้จักรอคอยตามลำดับก่อน-หลัง การจัดเก็บสิ่งของได้เป็นระเบียบโดยไม่ต้องมีครูคอยตักเตือน

3. ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมซึ่งเด็กแสดงออก โดยการที่เด็กรู้หน้าที่ของตนเอง เช่น สามารถทำกิจกรรมได้สำเร็จลุล่วง เก็บของเข้าที่ได้เรียบร้อยหลังจากเลิกเล่น ทำกิจกรรมที่ตนเองเลือกเรียบร้อยแล้วจึงไปทำกิจกรรมอื่น

4. การมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน หมายถึง พฤติกรรมซึ่งแสดงออกโดยมีมารยาทในการพูด การใช้คำสุภาพ เช่น ค่ะ ครับ ขอบใจ ขอบคุณ ขอโทษ ในขณะที่เล่น หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ตลอดจนการพูดคุยนทนาเป็นประจำ

ตอนที่ 1 สถานการณ์ด้านความเอื้อเพื่อ

คำชี้แจง ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์ให้เด็กเล่นเกมจับคู่ภาพเหมือน ได้แก่ ภาพช้าง ภาพแมว ภาพสุนัข ภาพวัว เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมเด็กจะได้รับรางวัลเป็นขนม คนละ 3 ท่อ จากนั้นผู้วิจัยอธิบายให้เด็กทราบว่า ยังมีเด็กห้องอื่นไม่มีขนมรับประทาน ถ้าเด็กต้องการแบ่งขนมให้เพื่อน ให้นำขนมใส่ในกล่องรับบริจาคที่ผู้วิจัยวางไว้

เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม

ใช้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที ต่อเด็ก 30 คน

จำนวนผู้เล่น

ให้เด็กเล่นเกมครั้งละ 1 คน

- อุปกรณ์**
1. เกมจับคู่ภาพเหมือน
  2. ขนม 90 ท่อ
  3. กล่องรับบริจาค

วิธีดำเนินการทดสอบ

1. ครูให้เด็กบอกชื่อของตนเอง
2. ครูคุยกับเด็กว่า ครูจะให้เด็กเล่นเกมจับคู่ภาพเหมือน
3. ครูแจกรูปภาพให้เด็กคนละ 8 ภาพ ซึ่งจะมีภาพที่เหมือนกันเป็นคู่รวม 4 คู่
4. ให้เด็กลงมือเล่นเกมจับคู่ภาพเหมือนที่ครูแจกให้ ใช้เวลาประมาณ 1 นาที
5. เมื่อสิ้นสุดกิจกรรม ครูให้รางวัลเป็นขนมคนละ 3 ท่อ
6. ครูพูดชี้แจงให้เด็กเข้าใจว่า ยังมีเพื่อนคนอื่นไม่มีขนมรับประทาน ถ้าเด็กต้องการแบ่งขนมให้เพื่อนบ้าง เด็กสามารถบริจาคได้โดยนำไปใส่กล่องรับบริจาคที่วางไว้

7. ครูสังเกตพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ พร้อมทั้งสัมภาษณ์เหตุผลในการแบ่งขนมหรือไม่แบ่งขนม เป็นรายบุคคล
8. เด็กคนอื่นๆ ทำกิจกรรมตามลำดับขั้นตอน จนครบ 30 คน

เกณฑ์การให้คะแนน

1. การแบ่งปัน
  - 1.1 ถ้าเด็กแบ่งขนมให้เพื่อนด้วยความเต็มใจ แสดงความยินดี โดยไม่ลังเล ให้ 2 คะแนน
  - 1.2 ถ้าเด็กแบ่งขนมให้เพื่อนโดยไม่แสดงความยินดี แสดงการลังเล ให้ 1 คะแนน
  - 1.3 ถ้าเด็กแบ่งขนมให้เพื่อน แต่แสดงความไม่พอใจอย่างเห็นได้ชัด ให้ 0 คะแนน
2. การเสียสละ
  - 2.1 ถ้าเด็กแบ่งขนมให้เพื่อนมากกว่าที่ตนเองเหลืออยู่ ให้ 2 คะแนน
  - 2.2 ถ้าเด็กแบ่งขนมให้เพื่อนน้อยกว่าที่ตนเองเหลืออยู่ ให้ 1 คะแนน
  - 2.3 ถ้าเด็กไม่แบ่งขนมให้เพื่อน ให้ 0 คะแนน
3. เหตุผลในการแบ่งปัน
  - 3.1 ถ้าเด็กบอกเหตุผลที่แสดงถึงความเอื้อเฟื้อ ให้ 2 คะแนน
  - 3.2 ถ้าเด็กบอกเหตุผลใดก็ได้ แต่เป็นเหตุผลที่ไม่แสดงถึงความเอื้อเฟื้อ ให้ 1 คะแนน
  - 3.3 ถ้าเด็กไม่บอกเหตุผลใดๆ เลย ให้ 0 คะแนน

แบบบันทึกเหตุผลในการแบ่งปันและไม่แบ่งปันของกลุ่มทดลอง

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	กลุ่มทดลองที่.....	
		แบ่งปัน	ไม่แบ่งปัน

ตอนที่ 2

สถานการณ์ด้านความมีระเบียบวินัย

คำชี้แจง ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์ให้เด็กช่วยกันจัดโต๊ะครู โดยมีอุปกรณ์ต่างๆ ที่ครูเตรียมมา และให้เด็กนำอุปกรณ์ต่างๆ ไปจัดบนโต๊ะครูให้เรียบร้อย

เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม

ใช้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที ต่อเด็ก 30 คน

จำนวนผู้เล่น

ทดสอบครั้งละ 1 คน

อุปกรณ์

1. หนังสือ 5 เล่ม ที่มีขนาดต่างกัน
2. ดินสอ 2 แท่ง
3. ปากกา 2 ด้าม
4. ที่ใส่ดินสอ
5. แจกัน
6. ดอกไม้

วิธีดำเนินการทดสอบ

1. ครูให้เด็กบอกชื่อของตนเอง
2. ครูชี้แจงให้เด็กทราบว่า เด็กจะต้องช่วยจัดโต๊ะให้ครู
3. ครูนำอุปกรณ์ที่จะให้เด็กจัดบนโต๊ะทั้งหมดใส่ตะกร้า ให้เด็กนำไปจัดบนโต๊ะให้เรียบร้อย
4. เด็กลงมือปฏิบัติ ใช้เวลาประมาณ 3 นาที ต่อเด็ก 1 คน
5. เด็กคนอื่นๆ ทำกิจกรรมตามลำดับขั้นตอน จนครบ 30 คน

เกณฑ์การให้คะแนน

1. การจัดหนังสือ
  - 1.1 ถ้าเด็กจัดหนังสือวางเป็นระเบียบเรียบร้อยดี และจัดเรียงขนาดรูปเล่มของหนังสือได้ ให้ 2 คะแนน
  - 1.2 ถ้าเด็กจัดหนังสือวางเป็นระเบียบเรียบร้อยดี ไม่เรียงขนาดรูปเล่มของหนังสือ ให้ 1 คะแนน
  - 1.3 ถ้าเด็กวางหนังสือไม่เรียบร้อย ดูแล้วขาดระเบียบ ให้ 0 คะแนน
2. การจัดดินสอ ปากกา ที่ใส่ดินสอ
  - 2.1 ถ้าเด็กจัดดินสอ 2 แท่ง ปากกา 2 ด้าม ใส่ที่ใส่ดินสอได้เรียบร้อย ให้ 2 คะแนน
  - 2.2 ถ้าเด็กจัดดินสอ 2 แท่ง ปากกา 2 ด้าม ใส่ที่ใส่ดินสอเพียงอย่างเดียวเป็นดินสอหรือปากกา ให้ 1 คะแนน
  - 2.3 ถ้าเด็กไม่จัดดินสอ ปากกา ใส่ในที่ใส่ดินสอ ให้ 0 คะแนน
3. การจัดแจกัน ดอกไม้
  - 3.1 ถ้าเด็กนำดอกไม้ใส่แจกัน และจัดวางได้เรียบร้อย ให้ 2 คะแนน
  - 3.2 ถ้าเด็กจัดแจกันได้เรียบร้อย แต่ไม่ใส่ดอกไม้ ให้ 1 คะแนน
  - 3.3 ถ้าเด็กไม่จัดแจกัน ไม่จัดดอกไม้ ให้ 0 คะแนน

ตอนที่ 3

สถานการณ์ด้านความรับผิดชอบ

คำชี้แจง ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์ให้เด็กเล่นในมุมของเล่นที่ผู้วิจัยจัดเตรียมไว้ ได้แก่ การเล่นบล็อก พลาสติกสร้างสรรค์ และของเล่นอื่นๆ ที่มีจำนวนเพียงพอกับผู้เล่น โดยใช้สถานที่อื่นที่ไม่ใช่ห้องเรียน

เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม

กำหนดเวลา กลุ่มละ 15 นาที

จำนวนผู้เล่น

แบ่งผู้เล่นเป็นกลุ่มๆ ละ 5 คน รวมทั้งหมด 6 กลุ่ม ครูให้เด็กเข้าไปเล่น
ครั้งละ 1 กลุ่ม

อุปกรณ์

1. เกมต่อภาพ
2. พลาสติกสร้างสรรค์
3. บล็อกชนิดต่างๆ
4. กล่องใส่ของเล่น

วิธีดำเนินการทดสอบ

1. ครูจัดสถานที่ที่จะให้เด็กเข้าไปเล่นไว้ให้พร้อม
2. ครูแบ่งกลุ่มเด็กเป็นกลุ่มๆ ละ 5 คน
3. ครูให้เด็กบอกชื่อของตนเองให้ครูทราบ
4. ครูชี้แจงการเล่น กำหนดข้อตกลง การใช้สัญญาณเมื่อหมดเวลาเล่น
5. ครูให้เด็กเข้าไปเล่นตามมุมในที่ที่ครูกำหนดไว้
6. ครูเตือนเด็กล่วงหน้าก่อนให้สัญญาณเลิกเล่น
7. ครูสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคล

การให้คะแนน

1. การเล่นอยู่ในที่ที่จัดมุมไว้ให้
  - 1.1 ถ้าเด็กไม่นำของเล่นออกไปเล่นที่อื่น เล่นอยู่ในที่ที่ผู้วิจัยจัดมุมไว้ให้ 2 คะแนน
  - 1.2 ถ้าเด็กนำของเล่นออกไปเล่นที่อื่น แล้วนำเก็บไว้ที่เดิม ให้ 1 คะแนน
  - 1.3 ถ้าเด็กนำของเล่นไปเล่นที่อื่น ไม่เล่นอยู่ในที่ที่ผู้วิจัยจัดมุมไว้ให้ ให้ 0 คะแนน
2. การรักษาเวลาในการเล่น
  - 2.1 ถ้าเด็กเลิกเล่นตรงเวลา เมื่อได้ยินสัญญาณ โดยครูไม่ต้องบอก ให้ 2 คะแนน
  - 2.2 ถ้าเด็กเลิกเล่นตรงเวลา เมื่อได้ยินสัญญาณ โดยครูต้องบอก ให้ 1 คะแนน
  - 2.3 ถ้าเด็กเลิกเล่นไม่ตรงเวลา ครูเตือนแล้วยังไม่เลิกเล่น ให้ 0 คะแนน
3. การเก็บของเล่น เมื่อเลิกเล่น
  - 3.1 ถ้าเด็กเก็บของเล่นเข้าที่ได้เรียบร้อย ไม่มีสิ่งใดเหลืออยู่ที่พื้น ให้ 2 คะแนน
  - 3.2 ถ้าเด็กเก็บของเล่นเข้าที่แต่ไม่เรียบร้อย และยังมีของเล่นเหลืออยู่ที่พื้น ให้ 1 คะแนน
  - 3.3 ถ้าเด็กไม่เก็บของเล่นเข้าที่ วางทิ้งไว้ที่พื้น ให้ 0 คะแนน

ตอนที่ 4

สถานการณ์ด้านการมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน

คำชี้แจง ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์ให้เด็กเล่นสมมติ เพื่อสังเกตการใช้ คำสวัสดี ขอโทษ ขอบคุณ ขอบใจ ครีบก้น ค่ะ โดยผู้วิจัยจัดสถานการณ์ให้เหมาะสมกับคำที่จะใช้ เวลาที่ใช้ในการเล่นบทบาทสมมติ

ใช้เวลารวม 1 ชั่วโมง 30 นาที ต่อเด็ก 30 คน

จำนวนผู้เล่น

ใช้ผู้เล่นครั้งละ 2 คน

วิธีดำเนินการทดสอบ

1. ครูให้เด็กบอกชื่อของตนเอง
2. ครูชี้แจงการเล่นบทบาทสมมติให้เด็กฟัง
3. ครูบรรยายสถานการณ์ที่เป็นบทบาทสมมติ พร้อมทั้งใช้คำถาม
  - 3.1 สมมติว่าเด็กกำลังเดินเล่นอยู่ แล้วพบกับเพื่อนคนหนึ่ง เด็กจะกล่าวคำอย่างไร เมื่อพบเพื่อน
  - 3.2 สมมติว่า เพื่อนกำลังนั่งเล่นของเล่นอยู่ เด็กเดินเข้าไปขอเล่นด้วย เพื่อนแสดงความยินดีแบ่งของเล่นให้ เด็กจะกล่าวคำอย่างไร
  - 3.3 สมมติว่า เด็กกำลังวิ่งเล่นอยู่กลางสนาม วิ่งไปเหยียบเท้าของเพื่อน เด็กจะกล่าวคำอย่างไร
4. ครูสังเกตพฤติกรรมของเด็ก การใช้คำต่างๆ ของเด็กว่าใช้ได้ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่

เกณฑ์การให้คะแนน

1. การกล่าวคำสวัสดี
  - 1.1 เมื่อพบกัน เด็กกล่าวคำว่า สวัสดี โดยครูไม่ต้องเตือน ให้ 2 คะแนน
  - 1.2 เมื่อพบกัน เด็กกล่าวคำว่า สวัสดี โดยครูต้องเตือน ให้ 1 คะแนน
  - 1.3 เมื่อพบกัน เด็กไม่กล่าวคำว่า สวัสดี ให้ 0 คะแนน

2. การกล่าวคำ ขอบใจ หรือ ขอขอบคุณ
  - 2.1 เมื่อเพื่อนแบ่งของเล่นให้ เด็กกล่าวคำว่า ขอบใจ หรือ ขอขอบคุณ โดยครูไม่ต้องเตือน ให้ 2 คะแนน
  - 2.2 เมื่อเพื่อนแบ่งของเล่นให้ เด็กกล่าวคำว่า ขอบใจ หรือ ขอขอบคุณ โดยครูต้องเตือน ให้ 1 คะแนน
  - 2.2 เมื่อเพื่อนแบ่งของเล่นให้ เด็กไม่กล่าวคำว่า ขอบใจ หรือ ขอขอบคุณ ให้ 0 คะแนน
3. การกล่าวคำขอโทษ
  - 3.1 เมื่อเด็กวิ่งไปเหยียบเท้าเพื่อน เด็กกล่าวคำว่า ขอโทษ โดยครูไม่ต้องเตือน ให้ 2 คะแนน
  - 3.2 เมื่อเด็กเดินไปเหยียบเท้าเพื่อน เด็กกล่าวคำว่า ขอโทษ โดยครูต้องเตือน ให้ 1 คะแนน
  - 3.3 เมื่อเด็กเดินไปเหยียบเท้าเพื่อน เด็กไม่กล่าวคำว่า ขอโทษ ให้ 0 คะแนน

ภาคผนวก ข

คู่มือการจัดกิจกรรม

การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์

คู่มือการจัดกิจกรรมการเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์

หลักการและเหตุผล

การจัดกิจกรรมการเล่นเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย ในด้านความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ และมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน โดยมีขั้นตอนเพื่อให้เด็กได้พัฒนานิสัยจากการเล่นไปสู่การมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เพื่อปลูกฝังให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดีงาม รู้จักควบคุมอารมณ์ของตน และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคม

ความมุ่งหมาย

ในการจัดกิจกรรมการเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์มีความมุ่งหมายเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้โดยผ่านประสบการณ์จากการเล่น สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์เล่นกับความคิดไปสู่พัฒนาการด้านสังคมในการมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

การจัดกิจกรรมการเล่นตามมุมตามข้อตกลงตกลงกับการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์

การจัดกิจกรรมการเล่นตามมุมตามข้อตกลงมีขั้นตอนดังนี้คือ

1. ชำนาญ เป็นขั้นตอนของการเตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่มกิจกรรมด้วยการสนทนาเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ไป การใช้คำถามให้เด็กคิดและร่วมกันตั้งข้อตกลงก่อนการเล่นโดยครูตั้งคำถามที่มีกรอบกำหนดของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์แต่ละวันตามลำดับ โดยเริ่มจาก

วันจันทร์ ความเอื้อเฟื้อและความมีระเบียบวินัย

วันอังคาร ความมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ

วันพุธ ความรับผิดชอบและการมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน

วันพฤหัสบดี การมีวาจาไพเราะอ่อนหวานและความเอื้อเฟื้อ

2. **ขั้นสอน** เป็นขั้นตอนให้เด็กเล่นตามมุมที่เด็กสนใจโดยอิสระ
3. **ขั้นสรุป** เป็นขั้นที่ครูและเด็กร่วมกันสรุปพฤติกรรมการแสดงออกตามข้อตกลงของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ครูเสริมแรงด้วยคำชมเชยในสิ่งที่เด็กปฏิบัติได้ถูกต้อง

หมายเหตุ ในสัปดาห์ที่ 2 เป็นต้นไป ดำเนินการจัดกิจกรรมเหมือนสัปดาห์ที่ 1 โดยมี **ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป และดำเนินกิจกรรมไปจนถึงสัปดาห์ที่ 8**

การจัดกิจกรรมแบบมีปฏิสัมพันธ์ มีขั้นตอนดังนี้

1. **ขั้นนำ** เป็นขั้นตอนการเตรียมเด็กให้พร้อมด้วยการสนทนาพูดคุย ชี้แจงแนะนำมุมที่เด็กจะเข้าไปเล่น ซึ่งเด็กสามารถเลือกเล่นได้ตามความสนใจ
2. **ขั้นสอน** เป็นขั้นตอนให้เด็กเล่นตามมุมโดยครูสังเกตการเล่นและเข้าไป มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ครูมีส่วนร่วมในการเล่น ชี้แนะอุปกรณ์ของเล่น แนะนำสั่งสอน เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในการเล่นร่วมกัน
3. **ขั้นสรุป** เป็นขั้นตอนที่ครูและเด็กร่วมกันสรุปพฤติกรรมของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ครูเสริมแรงด้วยคำชมเชยในสิ่งที่เด็กปฏิบัติได้ถูกต้อง

หมายเหตุ ในสัปดาห์ที่ 2 เป็นต้นไป ดำเนินการจัดกิจกรรมเหมือนสัปดาห์ที่ 1 และดำเนินการจัดกิจกรรมไปจนถึงสัปดาห์ที่ 8

การจัดกิจกรรมการเล่นตามมุมสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมการเล่นตามมุมเป็นการจัดให้เด็กมีโอกาสเลือกเล่นตามความสนใจ มุมเล่นที่ควรจัดให้เด็กได้แก่

1. มุมศิลปะ

กิจกรรมศิลปะสามารถพัฒนาเด็กได้หลายด้าน เช่น ความสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อนิ้วมือและตา ช่วยพัฒนาทั้งด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม เมื่อเด็กทำงานเป็นกลุ่ม เปิดโอกาสให้เด็กปรับตัวเข้ากับเพื่อน ฝึกให้เด็กมีจินตนาการซึ่งจะช่วยพัฒนาสติปัญญา

2. มุมบ้าน

มุมบ้านควรจัดของเล่นเพื่อให้เด็กได้เล่นเลียนแบบชีวิตจริง ช่วยในการพัฒนากระบวนการอยู่ร่วมกันในสังคม ทักษะทางด้านภาษา การคิด และจินตนาการ การจัดของเล่นให้สอดคล้องและเอื้อต่อการพัฒนาเด็ก อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ควรจัด เช่น เครื่องมือแพทย์ เตาเร็ด เสื้อผ้า ตุ๊กตา หรือเครื่องแบบของคนอาชีพต่างๆ สำหรับแต่งเลียนแบบบทบาทสมมติ ควรจัดให้มีสภาพคล้ายบ้าน มีชั้นสำหรับวางอุปกรณ์และเครื่องเล่นเป็นหมวดหมู่

3. มุมธรรมชาติหรือมุมวิทยาศาสตร์

เป็นมุมที่เด็กสามารถศึกษาหาความรู้โดยการสังเกต และมีโอกาสได้ลงมือทดลองด้วยตนเอง อุปกรณ์ที่ควรจัด เช่น แวนขยาย แม่เหล็ก ตัวอย่างพืช เปลือกหอย หินชนิดต่าง ๆ ฟองน้ำ กระดาษทราย ฯลฯ

4. มุมบล็อก

เป็นมุมที่เด็กได้ศึกษารูปทรงเรขาคณิต เช่น สี่เหลี่ยม วงกลม ครึ่งวงกลม สามเหลี่ยม ฯลฯ อาจใช้แท่งไม้และวัสดุอื่น ๆ ทดแทน เช่น กระดาษแข็ง ฟองน้ำ พลาสติก ฯลฯ หรือกล่องต่าง ๆ ซึ่งเด็กสามารถนำมาตกแต่งให้มีรูปทรงที่เรียงต่อกันได้

5. มุมหนังสือ

มุมหนังสือควรจัดให้เหมาะสมตามวัย เช่น หนังสือภาพ หนังสือนิทาน เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเปิดดูภาพ หรือฟังครูเล่านิทาน เป็นการปลูกฝังการอ่าน ควรจัดมุมที่มีเก้าอี้หรือเสื่อ หมอนเล็ก ๆ ให้เด็กนั่งหรือนอนอ่านได้ตามความต้องการ

แผนการจัดกิจกรรมการเล่นตามมุมตามข้อตกลงและการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์

วันจันทร์ ความเอื้อเฟื้อและความมีระเบียบวินัย

กิจกรรม การเล่นตามมุม

- มุมวิทยาศาสตร์
- มุมบ้าน
- มุมบล็อก
- มุมศิลปะ
- มุมหนังสือ

กรอบกำหนดของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ประจำวัน

- ความเอื้อเฟื้อและความมีระเบียบวินัย

จุดมุ่งหมาย เพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในด้านความเอื้อเฟื้อ
และความมีระเบียบ

เนื้อหา การเล่นตามมุมที่เด็กสนใจอย่างอิสระโดยมีข้อตกลงก่อนการเล่นและ
การเล่นโดยครูมีปฏิสัมพันธ์

กิจกรรมการเล่นตามมุมตามข้อตกลง (กลุ่มทดลองที่ 1)	กิจกรรมการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ (กลุ่มทดลองที่ 2)
<p>ขั้นนำ</p> <p>ครูเตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่มกิจกรรม ด้วยการสนทนาเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ไป เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน, เรื่องราวประสบการณ์ของเด็ก</p> <p>ขั้นสอน</p> <p>1. ครูแนะนำให้เด็กทราบว่ามุมที่เด็กจะเข้าไปเล่นนั้นมีอยู่หลายมุม ซึ่งได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - มุมวิทยาศาสตร์ - มุมบ้าน - มุมบล็อก - มุมศิลปะ - มุมหนังสือ <p>เด็กสามารถเลือกเล่นได้ตามความสนใจ</p> <p>2. ครูใช้คำถามให้เด็กคิดในสิ่งที่มีกรอบกำหนดของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ประจำวัน เพื่อสร้างข้อตกลงก่อนการเล่น</p> <p>ลักษณะของคำถามที่ใช้</p> <p>2.1 เด็กๆ อยากเข้าไปเล่นมุมไหนกันบ้าง</p> <p>2.2 ถ้าของเล่นไม่พอ เด็กๆ จะทำอย่างไร</p>	<p>ขั้นนำ</p> <p>ครูเตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่มกิจกรรม ด้วยการสนทนาเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ไป เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน, เรื่องราวประสบการณ์ของเด็ก</p> <p>ขั้นสอน</p> <p>1. ครูแนะนำให้เด็กทราบว่ามุมที่เด็กจะเข้าไปเล่นนั้นมีอยู่หลายมุม ซึ่งได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - มุมวิทยาศาสตร์ - มุมบ้าน - มุมบล็อก - มุมศิลปะ - มุมหนังสือ <p>เด็กสามารถเลือกเล่นได้ตามความสนใจ</p> <p>2. ครูให้เด็กเล่นตามมุมที่เด็กสนใจโดยอิสระ</p> <p>3. ครูสังเกตการเล่นและสร้างปฏิสัมพันธ์กับเด็กด้วยการสนทนา ชี้แนะอุปกรณ์ของเล่น ชักชวนให้เด็กเล่น มีการยกย่องชมเชย ให้กำลังใจ แนะนำสั่งสอนให้เด็กปฏิบัติตน โดยมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในการเล่นร่วมกัน</p>

กิจกรรมการเล่นตามมุมตามข้อตกลง (กลุ่มทดลองที่ 1)	กิจกรรมการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ (กลุ่มทดลองที่ 2)
<p>2.3 ถ้าเห็นของเล่นไม่มีระเบียบ เรียบร้อย เด็กๆ จะทำอย่างไร</p> <p>3. ให้เด็กเลือกเล่นตามมุมที่เด็ก สนใจ ซึ่งได้แก่ มุมศิลปะ มุม หนังสือ มุมบ้าน มุมธรรมชาติ และมุมบล็อก</p> <p>4. ครูให้สัญญาณเตือนเพื่อให้เด็ก เตรียมตัวเลิกเล่น และช่วยกัน เก็บของเข้าที่ให้เรียบร้อย</p> <p>ขั้นสรุป</p> <p>ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปพฤติกรรม การแสดงออกขณะเล่นว่าเด็กได้ปฏิบัติตาม ข้อตกลง ที่ให้ไว้ก่อนการเล่นหรือไม่ ครู เสริมแรงด้วยคำชมเชยในสิ่งที่เด็กปฏิบัติ ได้ถูกต้อง</p>	<p>4. ครูให้สัญญาณเตือนเพื่อให้เด็กเตรียมตัว เลิกเล่นตามกำหนดเวลา และช่วยกัน เก็บของเข้าที่ให้เรียบร้อย</p> <p>ขั้นสรุป</p> <p>ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปกิจกรรมการ เล่นในวันนี้ เพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ พึงประสงค์ ในด้านความเอื้อเฟื้อและความ มีระเบียบวินัย พร้อมทั้งเสริมแรงด้วย คำชมเชย ในสิ่งที่เด็กปฏิบัติได้ถูกต้อง</p>

วันอังคาร ความมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ

กิจกรรม การเล่นตามมุม

- มุมวิทยาศาสตร์
- มุมบ้าน
- มุมบล็อก
- มุมศิลปะ
- มุมหนังสือ

กรอบกำหนดของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ประจำวัน

- ความมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ

จุดมุ่งหมาย เพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในด้านความมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบในการเล่นร่วมกัน

เนื้อหา การเล่นตามมุมที่เด็กสนใจอย่างอิสระโดยมีข้อตกลงก่อนการเล่นและการเล่นโดยครูมีปฏิสัมพันธ์

กิจกรรมการเล่นตามมุมตามข้อตกลง (กลุ่มทดลองที่ 1)	กิจกรรมการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ (กลุ่มทดลองที่ 2)
<p>ขั้นนำ</p> <p>ครูเตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่มกิจกรรม ด้วยการสนทนาเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ไป เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน, เรื่องราวประสบการณ์ของเด็ก</p> <p>ขั้นสอน</p> <p>1. ครูแนะนำให้เด็กทราบว่ามุมที่เด็กจะเข้าไปเล่นนั้นมีอยู่หลายมุม ซึ่งได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - มุมวิทยาศาสตร์ - มุมบ้าน - มุมบล็อก - มุมศิลปะ - มุมหนังสือ <p>เด็กสามารถเลือกเล่นได้ตามความสนใจ</p> <p>2. ครูใช้คำถามให้เด็กคิดในสิ่งที่มีกรอบกำหนดของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ประจำวัน เพื่อสร้างข้อตกลงก่อนการเล่น</p> <p>ลักษณะของคำถามที่ใช้</p> <p>2.1 เด็กๆ อยากเข้าไปเล่นมุมไหนกันบ้าง</p> <p>2.2 ถ้าของเล่นไม่มีระเบียบ เด็กๆ จะทำอย่างไร</p>	<p>ขั้นนำ</p> <p>ครูเตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่มกิจกรรม ด้วยการสนทนาเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ไป เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน, เรื่องราวประสบการณ์ของเด็ก</p> <p>ขั้นสอน</p> <p>1. ครูแนะนำให้เด็กทราบว่ามุมที่เด็กจะเข้าไปเล่นนั้นมีอยู่หลายมุม ซึ่งได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - มุมวิทยาศาสตร์ - มุมบ้าน - มุมบล็อก - มุมศิลปะ - มุมหนังสือ <p>เด็กสามารถเลือกเล่นได้ตามความสนใจ</p> <p>2. ครูให้เด็กเล่นตามมุมที่เด็กสนใจโดยอิสระ</p> <p>3. ครูสังเกตการเล่นและสร้างปฏิสัมพันธ์กับเด็กด้วยการสนทนา ชี้แนะอุปกรณ์ของเล่น ชักชวนให้เด็กเล่น มีการยกย่องชมเชย ให้กำลังใจ แนะนำสั่งสอนให้เด็กปฏิบัติตน โดยมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในการเล่นร่วมกัน</p>

กิจกรรมการเล่นตามมุมตามข้อตกลง (กลุ่มทดลองที่ 1)	กิจกรรมการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ (กลุ่มทดลองที่ 2)
<p>2.3 เมื่อเล่นของเล่นเสร็จแล้ว เด็กๆ ควรทำอย่างไร</p> <p>2.4 เมื่อเลิกเล่นแล้ว เด็กๆ ควรเก็บของเล่นไว้ที่ไหน</p> <p>2.5 เมื่อได้ยินสัญญาณ เด็กๆ จะทำอย่างไร</p> <p>2.6 ถ้าเด็กๆ เห็นเพื่อนไม่เก็บของเล่นเข้าที่ เด็กๆ จะทำอย่างไร</p> <p>3. ครูสรุปข้อตกลงก่อนการเล่นจากการตอบคำถามของเด็กเพื่อทบทวนข้อตกลงให้เด็กฟังอีกครั้งหนึ่ง</p> <p>4. ครูให้เด็กเล่นตามมุมที่เด็กสนใจโดยอิสระ</p> <p>5. ครูให้สัญญาณเตือนเพื่อให้เด็กเตรียมตัวเลิกเล่นตามกำหนดเวลาและช่วยกันเก็บของเข้าที่ให้เรียบร้อย</p>	<p>4. ครูให้สัญญาณเตือนเพื่อให้เด็กเตรียมตัวเลิกเล่นตามกำหนดเวลา และช่วยกันเก็บของเข้าที่ให้เรียบร้อย</p>
<p>ขั้นสรุป</p> <p>ครูและเด็กร่วมกันสรุปพฤติกรรมการเล่นแสดงออกขณะเล่นว่า เด็กได้ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ให้ไว้ก่อนการเล่นหรือไม่ ครูเสริมแรงด้วยคำชมเชยในสิ่งที่เด็กปฏิบัติได้ถูกต้อง</p>	<p>ขั้นสรุป</p> <p>ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปกิจกรรมการเล่นในวันนี้ เพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ในด้านความมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ พร้อมทั้งเสริมแรงด้วยคำชมเชยในสิ่งที่เด็กปฏิบัติได้ถูกต้อง</p>

วันพุธ ความรับผิดชอบและการมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน

กิจกรรม การเล่นตามมุม

- มุมวิทยาศาสตร์
- มุมบ้าน
- มุมบล็อก
- มุมศิลปะ
- มุมหนังสือ

กรอบกำหนดของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ประจำวัน

- ความรับผิดชอบและการมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน

จุดมุ่งหมาย เพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในด้านความรับผิดชอบและการมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน

เนื้อหา การเล่นตามมุมที่เด็กสนใจอย่างอิสระโดยมีข้อตกลงก่อนการเล่นและการเล่นโดยครูมีปฏิสัมพันธ์

กิจกรรมการเล่นตามมุมตามข้อตกลง (กลุ่มทดลองที่ 1)	กิจกรรมการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ (กลุ่มทดลองที่ 2)
<p>ขั้นนำ</p> <p>ครูเตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่มกิจกรรมด้วยการสนทนาเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ไป เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน, เรื่องราวประสบการณ์ของเด็ก</p> <p>ขั้นสอน</p> <p>1. ครูแนะนำให้เด็กทราบว่ามุมที่เด็กจะเข้าไปเล่นนั้นมีอยู่หลายมุม ซึ่งได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - มุมวิทยาศาสตร์ - มุมบ้าน - มุมบล็อก - มุมศิลปะ - มุมหนังสือ <p>เด็กสามารถเลือกเล่นได้ตามความสนใจ</p> <p>2. ครูใช้คำถามให้เด็กคิดในสิ่งที่มีกรอบกำหนดของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ประจำวัน เพื่อสร้างข้อตกลงก่อนการเล่น</p> <p>ลักษณะของคำถามที่ใช้</p> <p>2.1 เด็กๆ อยากเข้าไปเล่นมุมไหนกันบ้าง</p> <p>2.2 เมื่อเล่นของเล่นเสร็จแล้ว เด็กๆ จะทำอย่างไร</p>	<p>ขั้นนำ</p> <p>ครูเตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่มกิจกรรมด้วยการสนทนาเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ไป เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน, เรื่องราวประสบการณ์ของเด็ก</p> <p>ขั้นสอน</p> <p>1. ครูแนะนำให้เด็กทราบว่ามุมที่เด็กจะเข้าไปเล่นนั้นมีอยู่หลายมุม ซึ่งได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - มุมวิทยาศาสตร์ - มุมบ้าน - มุมบล็อก - มุมศิลปะ - มุมหนังสือ <p>เด็กสามารถเลือกเล่นได้ตามความสนใจ</p> <p>2. ครูให้เด็กเล่นตามมุมที่เด็กสนใจโดยอิสระ</p> <p>3. ครูสังเกตการเล่นและสร้างปฏิสัมพันธ์กับเด็กด้วยการสนทนา ชี้แนะอุปกรณ์ของเล่น ชักชวนให้เด็กเล่น มีการยกย่องชมเชย ให้กำลังใจ แนะนำสั่งสอนให้เด็กปฏิบัติตน โดยมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในการเล่นร่วมกัน</p>

กิจกรรมการเล่นตามมุมตามข้อตกลง (กลุ่มทดลองที่ 1)	กิจกรรมการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ (กลุ่มทดลองที่ 2)
<p>2.3 เมื่อเลิกเล่นแล้ว เด็กๆ ควรเก็บของเล่นไว้ที่ไหน</p> <p>2.4 เมื่อได้ยินสัญญาณ เด็กๆ จะทำอย่างไร</p> <p>2.5 ถ้าเด็กๆ เห็นเพื่อนไม่เก็บของเล่นเข้าที่ เด็กๆ จะทำอย่างไร</p> <p>2.6 ถ้าเพื่อนแบ่งของเล่นให้ เด็กๆ ควรกล่าววว่าอย่างไร</p> <p>2.7 ขณะที่เล่นกับเพื่อนควรทำอะไร</p> <p>2.8 ทำไมเด็กๆ ต้องพูดจาไพเราะอ่อนหวาน</p> <p>3. ครูสรุปข้อตกลงก่อนการเล่นจากการตอบคำถามของเด็กเพื่อทบทวนข้อตกลงให้เด็กฟังอีกครั้งหนึ่ง</p> <p>4. ครูให้เด็กเล่นตามมุมที่เด็กสนใจโดยอิสระ</p> <p>5. ครูให้สัญญาณเตือนเพื่อให้เด็กเตรียมตัวเลิกเล่นตามกำหนดเวลาและช่วยกันเก็บของเข้าที่ให้เรียบร้อย</p>	<p>4. ครูให้สัญญาณเตือนเพื่อให้เด็กเตรียมตัวเลิกเล่นตามกำหนดเวลา และช่วยกันเก็บของเข้าที่ให้เรียบร้อย</p>
<p>ขั้นสรุป</p> <p>ครูและเด็กร่วมกันสรุปพฤติกรรมที่แสดงออกขณะเล่นว่า เด็กได้ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ให้ไว้ก่อนการเล่นหรือไม่ ครูเสริมแรงด้วยคำชมเชยในสิ่งที่เด็กปฏิบัติได้ถูกต้อง</p>	<p>ขั้นสรุป</p> <p>ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปการเล่นในวันนี้ เพื่อสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในด้านความรับผิดชอบและการมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน พร้อมทั้งเสริมแรงด้วยคำชมเชย ในสิ่งที่เด็กปฏิบัติได้ถูกต้อง</p>

วันพฤหัสบดี การมีวาจาไพเราะอ่อนหวานและความเอื้อเฟื้อ

กิจกรรม การเล่นตามมุม

- มุมวิทยาศาสตร์
- มุมบ้าน
- มุมบล็อก
- มุมศิลปะ
- มุมหนังสือ

กรอบกำหนดของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ประจำวัน

- การมีวาจาไพเราะอ่อนหวานและความเอื้อเฟื้อ

จุดมุ่งหมาย เพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในด้านการมีวาจาไพเราะ
อ่อนหวานและความเอื้อเฟื้อ

เนื้อหา การเล่นตามมุมที่เด็กสนใจอย่างอิสระโดยมีข้อตกลงก่อนการเล่นและ
การเล่นโดยครูมีปฏิสัมพันธ์

กิจกรรมการเล่นตามมุมตามข้อตกลง (กลุ่มทดลองที่ 1)	กิจกรรมการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ (กลุ่มทดลองที่ 2)
<p>ขั้นนำ</p> <p>ครูเตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่มกิจกรรม ด้วยการสนทนาเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ไป เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน, เรื่องราวประสบการณ์ของเด็ก</p> <p>ขั้นสอน</p> <p>1. ครูแนะนำให้เด็กทราบว่ามุมที่เด็กจะเข้าไปเล่นนั้นมีอยู่หลายมุม ซึ่งได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - มุมวิทยาศาสตร์ - มุมบ้าน - มุมบล็อก - มุมศิลปะ - มุมหนังสือ <p>เด็กสามารถเลือกเล่นได้ตามความสนใจ</p> <p>2. ครูใช้คำถามให้เด็กคิดในสิ่งที่มีกรอบกำหนดของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ประจำวัน เพื่อสร้างข้อตกลงก่อนการเล่น</p> <p>ลักษณะของคำถามที่ใช้</p> <p>2.1 ขณะที่เล่นกับเพื่อน ควรพูดจาวางไร</p> <p>2.2 ถ้าเพื่อนแบ่งของเล่นให้ เด็กๆ ควรกล่าววาวางไร</p>	<p>ขั้นนำ</p> <p>ครูเตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่มกิจกรรม ด้วยการสนทนาเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ไป เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน, เรื่องราวประสบการณ์ของเด็ก</p> <p>ขั้นสอน</p> <p>1. ครูแนะนำให้เด็กทราบว่ามุมที่เด็กจะเข้าไปเล่นนั้นมีอยู่หลายมุม ซึ่งได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - มุมวิทยาศาสตร์ - มุมบ้าน - มุมบล็อก - มุมศิลปะ - มุมหนังสือ <p>เด็กสามารถเลือกเล่นได้ตามความสนใจ</p> <p>2. ครูให้เด็กเล่นตามมุมที่เด็กสนใจโดยอิสระ</p> <p>3. ครูสังเกตการเล่นและสร้างปฏิสัมพันธ์กับเด็กด้วยการสนทนา ชี้แนะอุปกรณ์ของเล่น ชักชวนให้เด็กเล่น มีการยกย่องชมเชย ให้กำลังใจ แนะนำสั่งสอนให้เด็กปฏิบัติตน โดยมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในการเล่นร่วมกัน</p>

กิจกรรมการเล่นตามมุมตามข้อตกลง (กลุ่มทดลองที่ 1)	กิจกรรมการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ (กลุ่มทดลองที่ 2)
<p>2.3 เมื่อเด็ก ๆ เดินไปเหยียบเท้าเพื่อน ควรพูดว่าอย่างไร</p> <p>2.4 ทำไมเราต้องพูดจาไพเราะ อ่อนหวานต่อผู้อื่น</p> <p>2.5 ถ้าของเล่นมีน้อย เด็ก ๆ จะทำอย่างไร</p> <p>2.6 ถ้ามีเพื่อนมาขอเล่นด้วย เด็ก ๆ จะทำอย่างไร</p> <p>2.7 ถ้าเด็ก ๆ อยากเล่นของเล่น แต่มีเพื่อนกำลังเล่นอยู่ เด็ก ๆ ควรจะทำอย่างไร</p> <p>3. ครูสรุปข้อตกลงก่อนการเล่นจากการตอบคำถามของเด็กเพื่อทบทวนข้อตกลงให้เด็กฟังอีกครั้งหนึ่ง</p> <p>4. ครูให้เด็กเล่นตามมุมที่เด็กสนใจโดยอิสระ</p> <p>5. ครูให้สัญญาณเตือนเพื่อให้เด็กเตรียมตัวเลิกเล่นตามกำหนดเวลาและช่วยกันเก็บของเข้าที่ให้เรียบร้อย</p> <p>ขั้นสรุป</p> <p>ครูและเด็กร่วมกันสรุปพฤติกรรมการเล่น แสดงออกขณะเล่นว่า เด็กได้ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ให้ไว้ก่อนการเล่นหรือไม่ ครูเสริมแรงด้วยคำชมเชยในสิ่งที่เด็กปฏิบัติได้ถูกต้อง</p>	<p>4. ครูให้สัญญาณเตือนเพื่อให้เด็กเตรียมตัวเลิกเล่นตามกำหนดเวลา และช่วยกันเก็บของเข้าที่ให้เรียบร้อย</p> <p>ขั้นสรุป</p> <p>ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปการเล่นในวันนี้ เพื่อสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในด้านการมีวาจาไพเราะอ่อนหวานและความเอื้อเฟื้อ พร้อมทั้งเสริมแรงด้วยคำชมเชย ในสิ่งที่เด็กปฏิบัติได้ถูกต้อง</p>

ภาคผนวก ค
คะแนนการประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

ตาราง 7 คะแนนการประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ก่อนการทดลองของกลุ่มที่ได้รับ
การจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลง

กลุ่มตัวอย่าง ลำดับที่	ผู้สังเกตพฤติกรรม			รวม	เฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	12	11	11	34	11.33
2	13	13	13	39	13.00
3	17	16	16	49	16.33
4	6	6	7	19	6.33
5	8	9	9	26	8.67
6	12	12	13	37	12.33
7	8	8	8	24	8.00
8	17	15	17	49	16.33
9	19	17	17	53	17.67
10	20	20	20	60	20.00
11	16	16	16	48	16.00
12	11	11	12	34	11.33
13	18	18	18	54	18.00
14	9	10	10	29	9.67
15	5	5	5	15	5.00
				เฉลี่ย	12.67

ตาราง 8 คะแนนการประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ก่อนการทดลองของกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์

กลุ่มตัวอย่าง ลำดับที่	ผู้สังเกตพฤติกรรม			รวม	เฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	12	13	13	38	12.67
2	16	16	16	48	16.00
3	10	10	10	30	10.00
4	10	10	10	30	10.00
5	6	7	9	22	7.33
6	15	15	15	45	15.00
7	7	7	9	23	7.67
8	13	14	14	41	13.67
9	7	8	9	24	8.00
10	7	7	9	23	7.67
11	15	17	15	47	15.67
12	15	15	15	45	15.00
13	17	17	16	50	16.67
14	12	12	12	36	12.00
15	9	9	9	27	9.00
				เฉลี่ย	11.76

ตาราง 9 คะแนนการประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์หลังการทดลองของกลุ่มที่ได้รับ
การจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลง

กลุ่มตัวอย่าง ลำดับที่	ผู้สังเกตพฤติกรรม			รวม	เฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	19	18	18	55	18.33
2	23	23	23	69	23.00
3	23	24	22	69	23.00
4	16	16	18	50	16.67
5	19	20	18	57	19.00
6	17	19	17	53	17.67
7	18	18	18	54	18.00
8	18	19	20	57	19.00
9	24	23	21	68	22.67
10	23	23	20	66	22.00
11	22	23	20	65	21.67
12	20	20	21	61	20.33
13	20	20	20	60	20.00
14	19	19	18	56	18.67
15	17	18	17	52	17.33
				เฉลี่ย	19.82

ตาราง 10 คะแนนการประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์หลังการทดลองของกลุ่มที่ได้รับ
การจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์

กลุ่มตัวอย่าง ลำดับที่	ผู้สังเกตพฤติกรรม			รวม	เฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	19	16	16	51	17.00
2	20	20	20	60	20.00
3	21	20	20	61	20.33
4	20	22	20	62	20.67
5	16	17	17	50	16.67
6	19	20	19	58	19.33
7	17	17	17	51	17.00
8	15	13	15	43	14.33
9	13	15	13	41	13.67
10	19	20	18	57	19.00
11	19	20	21	60	20.00
12	19	21	19	59	19.67
13	20	18	17	55	18.33
14	18	17	20	55	18.33
15	17	18	17	52	17.33
				เฉลี่ย	18.11

ตาราง 11 คะแนนการประเมินความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของกลุ่มที่ได้รับ
การจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลง

กลุ่มตัวอย่าง ลำดับที่	ผู้สังเกตพฤติกรรม			รวม	เฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	17	15	16	48	16.00
2	20	22	20	62	20.67
3	17	17	17	51	17.00
4	10	11	10	31	10.33
5	14	14	14	42	14.00
6	14	13	14	41	13.67
7	15	14	13	42	14.00
8	20	20	22	62	20.67
9	24	23	21	68	22.67
10	18	17	17	42	17.33
11	20	19	20	59	19.67
12	18	19	19	56	18.67
13	19	20	20	59	19.67
14	15	15	16	46	15.33
15	13	13	13	39	13.00
				เฉลี่ย	16.84

ตาราง 12 คะแนนการประเมินความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของกลุ่มที่ได้รับ
การจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์

กลุ่มตัวอย่าง ลำดับที่	ผู้สังเกตพฤติกรรม			รวม	เฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	14	13	12	39	13.00
2	13	13	12	38	12.67
3	14	15	14	43	14.33
4	17	18	19	54	18.00
5	11	12	12	35	11.67
6	17	17	17	51	17.00
7	14	13	13	40	13.33
8	13	13	13	39	13.00
9	9	9	9	27	9.00
10	16	17	18	41	17.00
11	17	15	16	48	16.00
12	14	14	14	42	14.00
13	17	18	17	52	17.33
14	14	14	15	43	14.33
15	12	12	13	37	12.33
เฉลี่ยรวม					14.20

ตาราง 13 ความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์
การเล่นตามมุมตามข้อตกลงและการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์หลังการทดลอง 2 สัปดาห์

กลุ่มการเล่นตามมุมตามข้อตกลง			กลุ่มการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์		
ลำดับที่	การทดสอบ ครั้งที่ 2	ทดสอบ ความคงทน	ลำดับที่	การทดสอบ ครั้งที่ 2	ทดสอบ ความคงทน
1	18.33	16.00	1	17.00	13.00
2	23.00	20.67	2	20.00	12.67
3	23.00	17.00	3	20.33	14.33
4	16.67	10.34	4	20.67	18.00
5	19.00	14.00	5	16.67	11.67
6	17.67	13.67	6	19.33	17.00
7	18.00	14.00	7	17.00	13.33
8	19.00	20.67	8	14.33	13.00
9	22.67	22.67	9	13.67	9.00
10	22.00	17.33	10	19.00	17.00
11	21.67	19.67	11	20.00	16.00
12	20.33	18.66	12	19.67	14.00
13	20.00	19.67	13	18.33	17.33
14	18.67	15.34	14	18.33	14.33
15	17.33	13.00	15	17.33	12.33
เฉลี่ย	19.82	16.84	เฉลี่ย	18.11	14.20

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางสุภา สุขวิบูลย์
เกิดวันที่	4 กรกฎาคม 2497
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	1/42 หมู่ 1 ซอยวัดกก ถนนพระราม 2 แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนวัดยายร่ม (วัฒนราษฎร์รังสรรค์) แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งการงาน	อาจารย์ 2 ระดับ 6
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2521	กศ.บ. (วิชาเอกภาษาไทย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2539	กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย
โดยใช้การเล่นตามมุมตามข้อตกลง
กับการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์

บทคัดย่อ
ของ
สุภา สุขวิมลย์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2539

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอายุ 5-6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นเด็กก่อนประถมศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียนวัดยายร่ม (วัฒนราษฎร์รังสรรค์) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน จับสลากเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลง กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ การทดลองใช้เวลา 8 สัปดาห์ แบบแผนการทดลองเป็นแบบ Pretest-Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบประเมินลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเชื่อมั่น .91 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลง และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์ มีความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์มีความคงทนของลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ENHANCEMENT OF DESIRABLE CHARACTERISTICS OF PRESCHOOL
CHILDREN THROUGH COMMITMENT AND INTERACTION
PLAYING IN THE PLAYING CORNER

AN ABSTRACT

BY

SUPA SUKVIBOON

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

May 1996

The purpose of this study was to compare enhancement of desirable characteristics between pre-school children through playing with commitment and interaction in the playing corner.

Thirty of five-six year old pre-school children of the school semester in the 1995 academic year of Wat Yayrom School (Watanarachrungsun), Jomtong Bangkok were randomly selected as the samples, and assigned equally into 2 experimental groups. The first group was provided commitment playing and the other was provided interaction playing in the playing corner. The experiment was carried 8 weeks. The study was randomized control-group pretest-posttest design. Research instruments developed by the researcher, include a lesson plan, and desirable characteristics observation guideline. The score of enhancement of desirable characteristics between the groups were compared using t-test.

The finding revealed that :

1. desirable characteristics of the two groups after experiment were significantly higher than before at .01 level.
2. desirable characteristics of the group provided commitment playing was better than interaction playing group at .05 level of statistical significance.
3. tolerance of desirable characteristics of the two groups decreased significantly at .01 level.
4. tolerance of desirable characteristics of the group provided commitment playing was better than interaction playing group at .05 level of statistical significance.